

EDITIONS LAROUSSE

LEXIS

LAROUSSE

FRANSIZCA - TÜRKÇE
SÖZLÜK

Yayın no 841

LEXIS LAROUSSE
FRANSIZCA - TÜRKÇE SÖZLÜK

Özgün adı *Lexis Larousse de la langue française*

© Larousse/VUEF, 2002
© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 16228

1. Basım: Aralık 2017

ISBN: 978-605-9521-41-3

Genel yayın yönetmeni

Ahmet Nuri Yüksel

Kapak

Kenan Özcan

Sayfa düzeni

Nurel Naycı

Baskı

Çevik Matbaacılık

Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi No: 20/18-19 Topkapı / İstanbul

Tel: (0212) 501 30 19

Kapak baskı

Azra Matbaacılık

Cilt

Derya Mücellit

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 1 Kat: 1 34110

Cağaloğlu / İstanbul

Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx) Faks: (0212) 511 47 74

bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

EDITIONS LAROUSSE

LEXIS
LAROUSSE
FRANSIZCA - TÜRKCÇE
SÖZLÜK

Bilge
Kültür • Sanat

Lexis Larousse Sözlüğü'nün Fransızcadan Türkçeye Çevirisi

PROJE İÇERİĞİ

2126 sayfa ve 76.000 madde başlığı olan sözlüğün çevirisi, Bilge Kültür Sanat Yayınevi'nin teklifi ile, bütün bölüm elemanlarımızın ve farklı dönemlere ait 80 bölüm öğrencimizin birlikte çalıştığı ve bitirdiği bölüm içi bir projedir. Bu projemizle Teknik Çeviri Laboratuvarımızın bilgisayar donanımını gerçekleştirdik. Ayrıca tüm öğrencilere xml yazılım programı eğitimi vererek başlattığımız, daha sonra farklı çözümlerle sürdürdüğümüz çalışma, bu sayıda öğrenciyle yapılan projeler arasında bir ilktir. Her aşamasında eğitim, öğretim, paylaşım, sürekli bir çözüm üretmek, çeviri sektörünü tanımak ve en önemlisi alanla ilgili hukuksal hakları bilmek, etik/deontolojik değerleri öğrenmek adına tüm ekibe çok değerli bir saha çalışması olmuştur.

PROJE SÜRECİ 2006 - 2017

Proje Koordinatörü Dr. Reşat Uzmen

PROJE EKİBİ
Proje Yürütücüleri

Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel,
Prof. Dr. Füsun Ataseven (2006-2010)

Proje Yöneticisi Öğr. Gör. Dr. Elif Ertan

Teknik Ekip

Dr. Yeliz Yalın Baki, Arş. Gör. Dr. Deniz Koçak Kurlmel,
Arş. Gör. Dr. Zeynep Süter Görgüler,
Arş. Gör. Semra Baturay, Öğr. Gör. Ayşe Ayhan,
Uzman Süheyla Sarı

Dilbilgisi Bölümünü Çeviren Doç. Dr. Ertuğrul Efeoğlu

Çeviri Sürecinin Editör Grubu

Prof. Dr. Ayşe Banu Karadağ, Doç. Dr. Beki Haleva,
Doç. Dr. Ertuğrul Efeoğlu,
Yrd. Doç. Dr. Şule Demirkol Ertürk,
Yrd. Dr. Lale Arslan Özcan,
Öğr. Gör. Dr. Elif Ertan,
Öğr. Gör. Dr. Hande Ersöz Demirdağ,
Öğr. Gör. Hülya Yılmaz,
Arş. Gör. Dr. Pınar Güzelyürek Çelik,
Arş. Gör. Dr. Deniz Koçak Kurlmel,
Arş. Gör. Dr. Zeynep Süter Görgüler,
Arş. Gör. Dr. Selin Kayhan, Arş. Gör. Ersel Topraktepe,
Dr. Yeliz Yalın Baki,
Dr. Nil Özçelik, Uzman Süheyla Sarı, Esra Ceylan

**Atasözlerini ve Özlü Sözleri Çeviren ve
Editörlüğünü Yapan Ekip**

Yrd. Doç. Dr. Sadriye Güneş,
Öğ. Gör. Dr. Hande Ersöz Demirdağ, İrem Duman

**Sözlüğün Son Aşama Editörlüğünü Yapan
Mezun Öğrenci Ekip**

İrem Arslaner, İrem Duman, Nadide Çopur

Lexis Larousse Projesinde Çalışan Öğrenci Listesi

2003 GİRİŞLİLER

Evrım Thomas Dalman, Asena Çakmak, Onatkan İltar,
Mert Bayrı, Özgün Subaşı, Yelda Akkaya, Deniz Çakmakkaya,
Evrım Gültekin, Özgün Güney, Zeynep Tarhan, Ekin Danacı,
Beril Bacak, Handan Kortak, Burak Uğurlu, Engin Gürsöz,
Özgül Berksoy, Emre Tümkaya, Siyem Kolcuoğlu, Aslı Göktaş,
Bengü Atlı, Bülent Buluş Şenol, Melis Asya Meriç, Ece Fernaz Demir,
Beril Bayülken, Sinem Dönmez, Yekdane Kırdar, Tuğçe Kurtboğan

2004 GİRİŞLİLER

Garin Çavuşyan, Elif Ergin, Elif Tuncer, Arman Onur,
Melike Doğrukaş, Didem Özgür Özden, Halil Hacıaloğlu,
Leyla Süner, Merve Pala, Deniz Akmut, Tuğba Eyüpoğlu,
Alper Coşar, Ece Öztunç, Meltem Ersev, Çiğdem Kınık,
Aslı Birdal, Deniz Bahar Güven, Eda Kurosman,

2005 GİRİŞLİLER

Serkan Ulukan, Hakan Ateşler, Melis Özer, Eda Yelmen
Nebile Öztürk, Hazal Ereğ, Aytül Durmaz, Elif Güvencer,
Maro Arslan, Efser Efeoğlu, Yaşar Kerem Aybek, Aslı Genç,
Eda Atıcı, Dilara Ataç, Öykü Özunal, Ceylan Özçapkın,
Seher Adıgüzel, Merve Mazon, Tamar Nalcı, İlker Erten,
Beril Tarakçıoğlu, Deniz Gülbayır, Bora Bulu, Barış Özbayraktar,
Berkay Mumoğlu, Aynur Öztürk, Murat Korkmaz, Devran Kaan

2006 GİRİŞLİLER

Rima Mimar, Ramazan Cansaran, Kerem Göğtaş, Esra Kaya,
Kerem Çağlayan, Deniz Kaftan, Sinan Akabak, Aslı Öztünç,
Selçuk Navruz, Nadir İpek, Mert Öztekin, Erdem Yunus Kunay,
Ece Küçükylmaz, Rasim Emirosmanoğulları,
Devran Bedirbor, Bora Aydemir, Gözde Selimoğlu,
Ulku Oktay, Kerem Gençay, Nazlı Gizem Özsaylık

2007 GİRİŞLİLER

Meltem Aksu, Metin Şahin, Funda Palaz, Ayşe Türk, Kevser İris,
Zeynep Pelin Ümitlen, Fatma Gamze Özkan, Doruk Demircioğlu,
Gamze Bilir, Selcan Doğan, Merve Kaya, Gürkan Okat, Müge Zeren,
Bertan Horasan, Baldan Bade İzbul, Salih Özcan,
Duygu Ece Karaman, Gizem Yıldırım, Linda Kılıçcan,
Oya Melis Ofas

2008 GİRİŞLİLER

Gülşah Serbest, Gamze Atay, Ömer Karaca, Osman Işıklı,
Mehlika Ceylan, İrem Duman, Nadide Çopur, Soner Tamer,
Begüm Genç, Büşra Ay, Öykü Tekeoğlu, Ahmet Levent İber,
Hande Ayan, Koray Toplar, Huri Burcu Korucu, Sesil Kaçtı,
Yiğit Dilbaz, Irmak Akgün, Selen Aziz, İpek Tümay, İrem Arslaner,
Can Özgöz, Seray Ezgi Aygün, İzem Müzdelif Aydın, Ceren Kızılcay,
Mert Maya, Rukiye Ocak, Derya Gündoğ, Melike Koçak

2009 GİRİŞLİLER

Ersan Zeren, Özkan Fidan, Ayşe Gülgün Uzhan, Elif İspenoğlu,
Mehmet Salih Darğın, Rengin Ece İlcalı, Funda Erden,
Zeynepgül Atsız, Hüseyin Büyükkütük, Canan Atlı,
Habibe İrem Erdurak, Ödül Ayten Gençol, İpek Köksal,
Göyçen Gülce Karagöz, Burcu Soysal, Selin Gürbüz,
Hasibe Siyem Kolcuoğlu, Feray Taşkıran, Yasemin Nora Asaad,
Sezen Boyacıoğlu, Olcay Özüpek, İlhan Damla Suay, Naz İrepeoğlu,
Deniz Yıldız, Hanife Deniz Üçler, Lokman Mehmet Nacak,
Emre Şahiner, Nilay Kılıç

Lexis Larousse Sözlük Projesinin Ardından Birkaç Söz...

2006 yılında başlamış olduğumuz *Lexis Larousse Sözlük* çeviri projesinin sonuna gelmek gerçekten çok güzel. Başladığımız günlere döndüğümüzde ne kadar çok işin altından kalktığımızı şimdi daha iyi anlayabiliyoruz. Yayıneviyle yapılan görüşme sırasında bizleri heyecanlandıran unsurlardan belki de en büyüğü projenin Yıldız Teknik Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü öğretim elemanları ve öğrencilerinin birlikte gerçekleştireceği ortak bir çalışma olmasıydı. Bu uzun soluklu projenin üniversite bünyesinde yapılması, çeviri sürecinde olduğu gibi çok katmanlı kontrol aşamalarında bilimsel bir yöntem izlenmesi ve öğrencilerimizi çeviri sektörüne hazırlaması nedeniyle önemliydi.

Bugün geriye baktığımızda, *Lexis Sözlük* projesi epey sayfa, epey öğretim elemanı, epey öğrenci ve epey strateji demek oluyor. Bu süre zarfında bazen kaybolduğumuz da oldu; ancak her zaman çalışma ağındaki ilişkiler ve en önemlisi bol yazışmalarla hep yukarı çıkabilmeyi başardık.

Peki bu kadar özverili bir projeyi nasıl bitirebildik? En başta disiplinli çalışarak. Daha sonra çok güzel bir ekip olduğumuz için, öğrencisiyle ve öğretim elemanıyla...

Çalışmanın biraz da mutfağına girecek olursak, çeviri süreci öncesi yapılan ön çalışmanın ne kadar değerli olduğunu vurgulamadan geçemeyiz. Sözlüğe biraz yaklaşıncı, madde başlarındaki kısaltmalar, fonetik, dilbilgisi, etimolojik bilgilerin yanı sıra Fransızca alıntılar, deyimler hemen göze çarpıyordu. Örneğin öncelikle *Lexis* kısaltmalar dosyası yapılarak sözlük içinde yazım birliğine özen gösterildi. Böylesi kapsamlı bir çalışma, görev tanımlarının ayrıntılı bir biçimde belirlenerek çalışma programının planlanması zorunlu kılıyordu. Piramit biçiminde oluşturduğumuz çalışma organigramında, öğretim elemanlarından oluşan *editörler*, üst sınıf öğrencilerinden oluşan *grup şefleri* ve grupta çeviri yapan *öğrenciler* yer aldı. Her akademik dönemde, grup üyelerini yani öğrencileri değerlendirmek ve grup şeflerine yardımcı, çalışmanın zamanında teslim edilmesine, niteliğine, arkadaşlarıyla işbirliğine yönelik şefin yorumunu ve açıklamalarını kapsayan haftalık izleme tabloları hazırlandı. Çalışma planımız tıpkı bir fabrikanın üretim bandı gibi işliyordu; çevrilecek metinlerin grup şefleri tarafından öğrencilere dağıtılması; öğrencilerin bir sonraki hafta çevirilerini grup şeflerine teslim etmeleri; grup şeflerinin öğrencilere yeni metinleri vermeleri; grup şeflerinin kontrol ettikleri çevirileri bir sonraki haftanın editörlerine teslim etmeleri; editör gruplarının çevirileri düzeltmeleri ve yayınevinin kendisine teslim edilen çevirileri son bir kontrolden geçirmesi... Bu tablo beş yıl süresince her dönem başında yeni öğrencilerle birlikte yinelenip yenilendi.

Sizleri biraz da olsa projenin arka planında dolaştırmamızın nedeni, bu zorlu çalışmayı ancak yönerge niteliğinde böylesi bir planla gerçekleştirebilmiş olmamızdır.

Sözlük çalışmamızın ardından bakınca, öğrencilerimiz gerçek bir proje üzerinde çalışarak, süre yönetimi, görev dağılımı, araştırma, çeviri ve kontrol aşamaları konularında bilgi edindiler, yeterliliklerini ve becerilerini geliştirdiler. Öğrencilerimizle birlikte ortak çalışmak, birlikte sorumluluk almak, çeviri, çalışma etiği, rekabet ve dayanışma, proje yönetimi üzerine düşünülüp alınan kararları güncellemek bize çok değerli deneyimler kazandırmıştır.

Çalışmanın en keyifli anlarından birisi emeği geçen öğrencilerimizden oluşan uzun listemizi hazırlamakta kuşkusuz. *Lexis Larousse Sözlüğü*'nün Fransızca öğrenenler kadar dil üzerinde çalışma yapan eğitimciler, çevirmenler ya da Fransızca tutkunları için yararlı olması diliyoruz.

Bu projede emeği geçen tüm öğrencilerimize -şeflere ve genç çevirmenlere- öğretim elemanlarımıza yani editör grubuna, hiç yılmadan güler yüze çalışan teknik ekibimize, yayınevi editörüne ve başından beri böylesi bir projeyi bitireceğimize inanan o güler yüzlere sabırlarından ve özverilerinden dolayı çok teşekkür ederiz.

*Emine Bogenç Demirel & Elif Ertan
İstanbul, 18 Haziran 2011*

Sevgili Elif Ertan'ın anısına,

Lexis Larousse Sözlük Projemizi sonunda bitirmenin hem sevincini hem de bu süreçte projeye yürekten inanmış, tüm emeğini hiç düşünmeden sevgiyle vermiş olan çok sevgili meslektaşımız Elif Ertan'ı kaybetmiş olmanın buruk duyularını ve sıcacık bir dostluğun giderek artan özlemini sizlerle paylaşmak istiyorum.

Ve, son aşamada çevirimizin eksiklerini tamamlayarak ve editörlüğünü üstlenerek sözlük konusunda hiç yılmadan etkin çalışmalarıyla kendilerini yetkin uzman konumuna taşımış olan değerli mezun öğrencilerimiz İrem Duman, İrem Arslaner ve Nadide Çopur'a çok teşekkür ederiz.

Ayrıca, bu uzun süreçte Bilge Kültür Sanat Yayınevi'yle birbimize nefes alma alanı bırakmayı ve ilişkisel çalışmayı öğrendik; daha olumlu ve çözüm odaklı olmayı başardık... Pierre Bourdieu'nün de dediği gibi yapılanırken yapılandırıldık... Bu projede her aşamada emeği geçen yayınevi ekibine yapıcı tutum ve davranışlarından dolayı sonsuz teşekkürler.

Çok sevdiğimizizle,

*Emine Bogenç Demirel
İstanbul, 22 Kasım 2016*

Lexis Dilbilgisi Terimcesi

Aşağıda yer alan Fransızca terimlerden kimileri, Türkçede kullanılmayan dilbilgisi terimleridir. Bu terimlere karşılık ararken Berke Vardar'ın Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü'nden, Beşir Göğüş'ün Anlatım Terimleri Sözlüğü'nden (Dil Derneği Yay.) ve Tahsin Saraç'ın Fransızca- Türkçe Sözlük'ünden yararlanılmıştır.

Accompagnement: Eşlik / Yoldaşlık.
Adjectif: Sıfat.
Adverbe: Belirteç.
Antécédent: Öncel.
Anticipant: Önceleyen.
Apposé: Koşuntu.
Apposition: Eşleme
Aspects: Görünüş.
Attraction modale: Kipsel değişim.
Attribut: Yükleme.
Attribution: Yükleme.
Circonstanciel: Tümleç işlevli.
Classe: Küme [Classe de mots: Sözcük kümesi].
Complément circonstanciel: Tümleç
[Örneğin: C. circ. de temps: Zaman tümlecii, vb].
Complément d'agent: Yapan tümleç.
Complément d'objet direct: Nesne / Eylem nesnesi.
Complément d'objet indirect: Dolaylı nesne.
Complétive: Tümleyen. [Proposition complétive: Tümleyen tümcecik].
Composition: Birleştirim / Bileşim
Concession: Karşılıklık.
Conditionnel: Koşul kipi.
Copule: Koşaç (B. Vardar).
Déclaratif: Bildirici, bildiren, bildirme.
Déictique: Gösterici (B. Vardar).
Déterminant: Belirleyen; belirten.
Diacritiques: Yazaç İmleri (B. Göğüş, Anlatım Terimleri Sözlüğü).
Duratif: Sürel.
Épithète: Sanlık.
Explétif: Doldurucu (B. Göğüş).
Générique: Genellik # Spécifique.
Groupe de mots: Sözcük öbeği.
Groupe prépositionnel: İlgeç öbeği.
Imparfait: Belirli geçmiş birleşik zaman.
Impératif: Buyrum kipi.

Indicatif: Bildirme kipi.
Infinitif: Master kipi.
Interrogation partielle: Parça soru.
Momentané: Kısa sürelik.
Morphologie: Yabibilgisi.
Nom: Ad.
Ordre des mots dans la phrase: Sözcüklerin tümcedeki sırası.
Orthographe: Yazım.
Participe: Ortaç [Participe passé: geçmiş zaman ortacı; Participe présent: Şimdiki zaman ortacı].
Passé simple: Belirli geçmiş zaman (B. Vardar) ["Yalınç geçmiş zaman" da kullanılmış olabilir (p. 2051)].
Préfixe: Önek.
Préposition: İlgeç.
Pronominal: İki adıllı [Verbe pronominal: İki adıllı eylem].
Proposition complément: Nesne tümcecigi.
Proposition coordonnée: Bağlı tümcecik (K. Demiray).
Proposition juxtaposée: Sıra tümcecigi (K. Demiray).
Proposition principale: Asal tümcecik.
Proposition subordonnée: Bağlı yan tümcecik.
Réfléchi,e: İsteşli.
Réciproque: Dönüşlü.
Sémantique: 1) Anlambilim; 2) Anlambilimsel.
Sous-classe: Alt küme.
Subjonctif: İsteme kipi (B. Vardar) / Dilek kipi [İkisi de kullanılmış olabilir; bir tanesi yeğlenmeli].
Subordonné,e: Bağlı yan.
Substantif: töz-ad.
Substitut: 1) Adına / Yerine; 2) Yerinelik / adına.
Suffixe: Sonek.
Syntagme: Dizim [Syntagme nominal: Ad dizimi; Syntagme verbal: Eylem dizimi].
Syntaxe: Sözdizim.
Tournure: Eviri (T. Saraç).
Transposition: Değiştirim.
Verbe: Eylem.
Voix: Çatı.

Kısaltmalar ve Ek Açıklamalar / Karşılıklar Listesi

<i>a.</i>	ad, isim	<i>büyüc.</i>	büyücülük
<i>A. çağ.</i>	Antik çağ	<i>ç.</i>	çoğul
<i>a.g.y.</i>	adı geçen yapıt, yer	<i>ç. 1</i>	çoğul 1
<i>abart. y.</i>	abartma yoluyla	<i>ç. 2</i>	çoğul 2
<i>abece</i>	abecesel/alfabetik	<i>ç. 3</i>	çoğul 3
<i>açık.</i>	açıklama; uyarı; saptama	<i>ç. dış.</i>	çoğul dış ad
<i>ad.</i>	adeylem/isim-fil	<i>ç. er.</i>	çoğul eril ad
<i>ad. ol.</i>	ad/isim olarak	<i>camc.</i>	camcılık
<i>ahl.</i>	ahlâk; ahlâk bilim	<i>çekird. fiz.</i>	çekirdek fizîği
<i>akad.</i>	akademî; akademik	<i>cerr.</i>	cerrahlık
<i>akışkan. mekan.</i>	akışkanlar mekaniği	<i>çev.</i>	çeviri; çevirilmiş
<i>akt.</i>	aktarma; bir başka dilden alınmış ödünç	<i>çevreb.</i>	çevrebilim
	sözcük	<i>ceza. huk.</i>	ceza hukuku
<i>akust.</i>	akustik	<i>çilec.</i>	çilecilik; koyu sofuluk
<i>alay.</i>	alaycı; alaylı biçimde	<i>ciltç.</i>	ciltçilik
<i>Alm.</i>	Almanca	<i>Çin.</i>	Çince
<i>Amer.</i>	Amerikanca, Amerikan İngilizcesi	<i>çoc. hek.</i>	çocuk hekimliği
<i>anat.</i>	anatomi	<i>çoğnl.</i>	çoğunlukla
<i>anest.</i>	anestezi, uyuşturma	<i>coğr.</i>	coğrafya
<i>anışt. (olumlu-olumsuz)</i>	anıştırma; dokundurma; ima	<i>çöz.</i>	çözümsel/analitik
<i>dokun. (olumsuz)</i>		<i>D.</i>	Doğu
<i>anl. gen. y.</i>	anlam genişlemesi yoluyla	<i>dağc.</i>	dağcılık
<i>anlam.</i>	anlamında	<i>Dan.</i>	Danca
<i>Ar.</i>	Arapça	<i>değ.</i>	değişke; farklı metin
<i>arabac.</i>	arabacılık; araba yapımı	<i>değirmenc.</i>	değirmencilik
<i>ard.</i>	arduvaz (kayağantaş) imâl yeri; kayağantaşla (arduvaz) ilgili.	<i>değış.</i>	değişmiş; bozulmuş
	arıcılık	<i>değışmz.</i>	değişmez
<i>aric.</i>	arkeoloji	<i>demiry.</i>	demiryolları
<i>arkeol.</i>	arkeoloji	<i>deniz huk.</i>	deniz hukuku
<i>armc.</i>	armacılık	<i>denizb.</i>	denizbilim
<i>as. say. s.</i>	asil/asal sayı sıfatı	<i>denizc.</i>	denizcilik; deniz kuvvetleri
<i>asal</i>	esas; ana, asal	<i>der. hast.</i>	deri/cilt hastalıkları; dermatoloji
<i>asalakb.</i>	asalakbilim	<i>derbeh. huk.</i>	derebeylik hukuku
<i>ask.</i>	asker; askerlik; askerî	<i>derebey.</i>	derebeylik; feodal
<i>astrol.</i>	astroloji	<i>deric.</i>	dericilik; deri işleri
<i>at anatb.</i>	at anatomisi bilimi	<i>dey.</i>	deyim
<i>at araba. yap.</i>	at arabası yapımı	<i>dilb.</i>	dilbilim
<i>at yar.</i>	at yarışı	<i>dilbilg.</i>	dilbilgisi
<i>atasöz.</i>	atasözü; atasözüne ilişkin	<i>dilbilg. öb.</i>	dilbilgisel öbek
<i>atom.</i>	atomik; atomla ilgili	<i>dilek k.</i>	dilek kipi
<i>avam</i>	avam dili	<i>din</i>	din; dinsel, dinî
<i>avc.</i>	avcılık	<i>dins.</i>	dinsel törenlerde usul
<i>ayakkc.</i>	ayakkabıcılık	<i>diplom.</i>	diplomasi; diplomatik
<i>az. kull.</i>	az kullanılır	<i>dış.</i>	dışıl
<i>B.</i>	Batu	<i>dış. cerr.</i>	dışılık cerrahisi
<i>b.</i>	bilim	<i>diyet bilg.</i>	diyet/perhiz bilgisi
<i>b. h.</i>	büyük harf	<i>doğ. avc.</i>	doğanla avcılık
<i>b.ş.</i>	bir şey	<i>doğa tar.</i>	doğa tarihi
<i>b.sel</i>	bilimsel	<i>doğm.</i>	doğum bilgisi
<i>bağ.</i>	bağlaç	<i>doğr.</i>	-ya doğru
<i>bağ. öb.</i>	bağlaç öbeği	<i>doğr. tartış.</i>	aşırı; abartılı (doğruluğu tartışılır, abartma ya da eksiltme olabilir)
<i>bağc.</i>	bağcılık	<i>dokub.</i>	dokubilim
<i>bahç.</i>	bahçecilik	<i>dokumc.</i>	dokumacılık; dokuma
<i>bakteriyol.</i>	bakteriyoloji	<i>dol. gçl. eyl.</i>	dolaylı geçişli eylem/fil
<i>balis.</i>	balistik	<i>dölyl.</i>	dolaylı
<i>balık yetiş.</i>	balık yetiştiriciliği	<i>dölyz.</i>	dolaysız; doğrudan; düz
<i>balıkç.</i>	balıkçılık	<i>dönş. eyl.</i>	dönüşlü eylem/fil
<i>bankac.</i>	banka; bankacılık	<i>dönüş.</i>	dönüşlü (fil/eylem)
<i>Bank.</i>	Baskça	<i>düzg. söyl.</i>	düzgün söyleyiş
<i>başl.</i>	başlıca	<i>eczc.</i>	eczacılık
<i>bayğ.</i>	bayağı; adi; alışılmış	<i>ed.</i>	edebiyat; edebiyat tarihi
<i>bayğ. ol.</i>	bayağı olarak	<i>ed. tar.</i>	edebiyat tarihi
<i>bayınd.</i>	bayındırlık	<i>edb.</i>	edebî/yazımsal
<i>bel.</i>	belirteç/zarf	<i>eğit.</i>	eğitim
<i>bel. gibi</i>	belirteç/zarf gibi; belirteç değerinde (belirteç işlevi alabilen sözcük)	<i>eğitb.</i>	eğitbilim/pedagoji
	belirteç/zarf öbeği	<i>ekmekç.</i>	ekmekçilik; fırıncılık
<i>bel. öb.</i>	belirsiz	<i>ekon.</i>	ekonomi/iktisat; siyasi ekonomi
<i>belgsz.</i>	belgisiz	<i>eks.</i>	eksiltili
<i>belgsz. adil</i>	belgisiz adil/zamir	<i>el falc.</i>	el falcılığı
<i>belgsz. s.</i>	belgisiz sıfat	<i>el yap.</i>	el yapımı
<i>belirsz.</i>	belirsiz; belli olmayan	<i>elek.</i>	elektrik
<i>belirt.</i>	belirtme durumu; -i hali; aküzatif	<i>elektron.</i>	elektronik
<i>belirtili tan.</i>	belirtili tanım	<i>elektrotekn.</i>	elektroteknik
<i>bild. k.</i>	bildirme kipi	<i>embriyol.</i>	embriyoloji
<i>bileř.</i>	bileşik	<i>emir k.</i>	emir kipi
<i>bilim.</i>	bilinmeyen	<i>endokrinol.</i>	endokrinoloji
<i>biliş.</i>	bilim	<i>enl.</i>	enlem
<i>binc.</i>	bimcilik	<i>enüst.</i>	enüstünlük
<i>birac.</i>	biracılık	<i>er.</i>	eril
<i>bisikç.</i>	bisikletçilik		
<i>bitkib.</i>	bitkibilim/botanik		
<i>biyocoğ.</i>	biyocoğrafya		
<i>biyokim.</i>	biyokimya		
<i>biyol.</i>	biyoloji		
<i>Biz.</i>	Bizans'la ilgili		
<i>bkz.</i>	bakınız		
<i>böcekb.</i>	böcekbilim		
<i>boř inan.</i>	boř inanç/bâtıl inanç		
<i>Brez. Port.</i>	Brezilya Portekizcesi		
<i>břz.</i>	başvurunuz		
<i>Bud.</i>	Budizm		

<i>er.</i>	eril ad	<i>insanb.</i>	insan bilimi/antropoloji
<i>erken Ortaç. Lat.</i>	erken Ortaçağ Latincesi	<i>ipekböcc.</i>	ipekböcekçiliği
<i>eşanl.</i>	eşanlımlı	<i>İrl.</i>	İrlanda dili
<i>esk.</i>	eski; eskiden	<i>iş örgüt.</i>	iş örgütlenmesi/organizasyonu
<i>esk. denizc.</i>	eski denizcilik	<i>İskand.</i>	İskandinavca
<i>esk. huk.</i>	eski hukuk	<i>İsp.</i>	İspanyolca
<i>Esk. İbr.</i>	Eski İbranice; İbranice	<i>istat.</i>	istatistik
<i>Esk. Rom.</i>	Eski Roma	<i>istr. yetiş.</i>	istridiye yetiştiriliciliği
<i>Esk. Yun.</i>	Eski Yunan; Yunanca	<i>İsv.</i>	İsviççe
<i>eskid.</i>	eskiden	<i>İt.</i>	İtalyanca
<i>eskr.</i>	eskrim	<i>İye.</i>	iyelik/mülkiyet
<i>estet.</i>	estetik	<i>İye. adl.</i>	iyelik, mülkiyet adlı/zamiri
<i>etk.</i>	etki	<i>İye. s.</i>	iyelik/mülkiyet sıfatı
<i>etnogr.</i>	etnografi/budunbetim	<i>Jap.</i>	Japonca
<i>etol.</i>	etnoloji/budunbilim	<i>jeod.</i>	jeodezi
	etoloji/ hayvan davranışlarını inceleyen bilim	<i>jeofiz.</i>	jeofizik
<i>ev ekon.</i>	ev ekonomisi	<i>jeomorfol.</i>	jeomorfoloji
<i>eyl.</i>	eylem/fil	<i>jimn.</i>	jimnastik; beden eğitimi
<i>eyl. çek.</i>	eylem/fil çekimi	<i>K.</i>	Kuzey
<i>farklı dilbilg. öb.</i>	farklı dilbilgisel öbekler	<i>kad. hast.</i>	kadın hastalıkları
<i>Fars.</i>	Farsça	<i>kâğ. san.</i>	kâğıt sanayisi
<i>fels.</i>	felsefe	<i>kar.</i>	karanlık, bulanık, anlaşılmaz
<i>filol.</i>	filoloji	<i>kardiyol.</i>	kardiyoloji
<i>fişekç.</i>	fişekçilik; patlayıcı madde yapımı	<i>karş.</i>	karşılaştırmalı
<i>fiz.</i>	fizik	<i>karşıl. y.</i>	karşılaştırmaya yoluyla
<i>fizyol.</i>	fizyoloji	<i>karşıt.</i>	karşıt; ters
<i>fiçic.</i>	fiçicilik	<i>karşıt. y.</i>	karşıtlık yoluyla
<i>Fl.</i>	Flamanca	<i>kasapl.</i>	kasaplık
<i>fotoç.</i>	fotografçılık	<i>Katol.</i>	Katoliklik
<i>Fr.</i>	Fransızca	<i>kaynaş.</i>	kaynaşık biçim; Fransızca kimi edatlarla tanımlıkların kaynaşması
<i>Frank.</i>	Frank dili	<i>Kelt.</i>	Keltçe
<i>G.</i>	Güney	<i>kesin.</i>	kesinlikle; tam olarak
<i>Gal.</i>	Galce, Gal dili	<i>kilise huk.</i>	kilise hukuku
<i>Gask.</i>	Gaskonca	<i>kilise ilg.</i>	kiliseyle ilgili
<i>gaz san.</i>	gaz sanayisi	<i>kim.</i>	kimya
<i>gçl. eyl.</i>	geçişli eylem/fil	<i>kiş.</i>	kişi; kişisel
<i>gçsz. eyl.</i>	geçişsiz eylem/fil	<i>kiş. adl.</i>	kişi adlı/zamiri
<i>geç. z. ort.</i>	geçmiş zaman ortacı	<i>kişz.</i>	kişisiz
<i>geçyl.</i>	geçişli	<i>kişz. eyl.</i>	kişisiz eylem, özne almayan eylem
<i>geçsz.</i>	geçişsiz	<i>kısalt.</i>	kısaltma
<i>gel. z.</i>	gelecek zaman	<i>klas.</i>	klasik
<i>gen.</i>	-in hâli; genitif; tanımlayan durumu	<i>kökenb.</i>	kökenbilim/etimoloji
<i>genel.</i>	genellikle	<i>konflek.</i>	konfeksiyonculuk
<i>genel. soyut.</i>	genellikle soyut	<i>köp. avc.</i>	köpekli avcılık; sürekl avcılığı
<i>genet.</i>	genetik	<i>koregr.</i>	koreografi
<i>geom.</i>	geometri	<i>koş. k.</i>	koşul/şart kipi
<i>Ger.</i>	Germence	<i>kötül.</i>	kötüleyici; küçümseyici
<i>ger.</i>	gereç/malzeme	<i>kozmet.</i>	kozmetik
<i>giy.</i>	giyim; giysi, elbise	<i>kristalgr.</i>	kristalografi
<i>gizb.</i>	gizli bilimleri inceleme ve uygulama	<i>kronol.</i>	kronoloji
<i>gizlib.</i>	gizli bilimler	<i>küçült. ek.</i>	küçültme eki
<i>gökb.</i>	gökbilim/astronomi	<i>kullang.</i>	kullanlagelen
<i>göst.</i>	gösterme; işaret etme	<i>kullamm.</i>	kullanılmayan
<i>göst. adl.</i>	gösterme adılı/ışaret zamiri	<i>kuraldş.</i>	kuraldışı; düzensiz
<i>göst. s.</i>	gösterme sıfatı	<i>kuşb.</i>	kuşbilim
<i>got.</i>	gotik	<i>kuşç.</i>	kuşçuluk (ve tavukçuluk)
<i>gözboy.</i>	gözboyacılık	<i>kuşku.</i>	kuşku/süpheli
<i>graf. sanat.</i>	grafik sanatları	<i>kuyuc.</i>	kuyuculuk
<i>grav.</i>	gravür	<i>kuyumc.</i>	kuyumculuk
<i>güçl.</i>	güçlendirme	<i>last. işl.</i>	lastik işleri; kauçukçuluk
<i>gün.</i>	günümüzde	<i>Lat.</i>	Latince
<i>günc.</i>	güncel; şimdiki	<i>Leh.</i>	Lehçe
<i>güz. sanat.</i>	güzel sanatlar	<i>lojist.</i>	lojistik
<i>halk.</i>	halkça sevilen; halkla ilgili	<i>Mac.</i>	Macarca
<i>hartic.</i>	hartıcılık	<i>mad. ocak.</i>	maden ocakları
<i>havc.</i>	havacılık	<i>mağarab.</i>	mağarabilim
<i>hayvb.</i>	hayvan bilimi/zooloji	<i>mâli.</i>	mâliye
<i>hematol.</i>	hematoloji	<i>mant.</i>	mantık
<i>heykelc.</i>	heykelcilik	<i>mantarbil.</i>	mantarbilim
<i>hiç kuşk.</i>	hiç kuşkusuz	<i>manyet.</i>	manyetizma; mıknatıs olma durumu
<i>hidrogr.</i>	hidrografi	<i>marangl.</i>	marangozluk
<i>hidrol.</i>	hidroloji	<i>marokenc.</i>	marokencilik
<i>Holl.</i>	Hollandaca	<i>Mason.</i>	Masonluk
<i>Holland.</i>	Hollanda'ya ilişkin	<i>mast.</i>	mastar; adevlem/isim-fiil
<i>homeop.</i>	homeopati	<i>mat.</i>	matematik
<i>hoş.</i>	hoşca	<i>matbaac.</i>	matbaacılık
<i>hücreb.</i>	hücrebilim	<i>mec.</i>	mecazî
<i>huk.</i>	hukuk	<i>mednî huk.</i>	medenî hukuk
<i>hukukb.</i>	hukuk bilimi; içtihat; adli	<i>mekan.</i>	mekanik; makina
<i>İ.</i>	İsa	<i>metalurj.</i>	metalurji
<i>İbr.</i>	İbranice	<i>meteorol.</i>	meteoroloji
<i>İğ. işl.</i>	İğne işleri; nakışçılık	<i>metr.</i>	metrik sistem
<i>İklimb.</i>	İklimbilim	<i>meyv. ağ. yet.</i>	meyve ağaççılığı; meyve ağacı yetiştirme
<i>İkonogr.</i>	İkonografi	<i>mikrobiyol.</i>	mikrobiyoloji
<i>İlgeç öb.</i>	İlgeç/edat öbeği	<i>mim.</i>	mimarlık
<i>İlgi adl.</i>	İlgi adlı/zamiri	<i>mineral.</i>	mineroloji
<i>İlnt.</i>	İlntili, bağıntılı, ilişkin, değgin	<i>miş. geç. hik.</i>	-miş'li geçmişin hikayesi
<i>İnce. marang.</i>	İnce marangozluk	<i>mitol.</i>	mitoloji; mitolojik
<i>İng.</i>	İngilizce	<i>Mıs.</i>	Mısırca; eski Mısır'a ilişkin
		<i>möb.</i>	möbiyacılık
		<i>mod.</i>	modern/çağcıl

<i>mücevherc.</i>	mücevhercilik	<i>şimd.</i>	şimdiki
<i>muhş.</i>	muhasebecilik	<i>şimd. z.</i>	şimdiki zaman; zamanımızda
<i>mutf.</i>	mutfak; yemek sanatı	<i>şimd. z. hik.</i>	şimdiki zaman hikâyesi
<i>mutl.</i>	mutlak; kesin olarak (sözcük yalın durumdayken çağrıştırdığı ilk anlam)	<i>sin.</i>	sinema
<i>müz.</i>	müzik	<i>sirk</i>	sirk
<i>naz. sanat.</i>	nazım sanatı	<i>siyas.</i>	siyasi
<i>neh. yolc.</i>	nehir yolculuğu	<i>sır. say. s.</i>	sıra sayı sıfatı
<i>nemölç.</i>	nemölçüm	<i>skolast.</i>	skolastik; Ortaçağ felsefesi
<i>no.</i>	numara	<i>soğut. san.</i>	soğutma sanayisi
<i>Norm.</i>	Normanca; Normandiya'ya ilişkin	<i>sonr.</i>	sonra
<i>nörol.</i>	nöroloji	<i>sor. s.</i>	soru sıfatı
<i>Norv.</i>	Norveççe	<i>soru adl.</i>	soru adlı/zamiri
<i>nüfusb.</i>	nüfusbilim	<i>soyb.</i>	soybilim
<i>nümisim.</i>	nümisimatik	<i>sözb.</i>	sözbilim; hitabet
<i>oftalmol.</i>	oftalmoloji; göz hekimliği	<i>stil.</i>	stülistik/biçembilim
<i>öğr.</i>	öğretim	<i>su-orman.</i>	sulak ve ormanlık yerler idaresi
<i>öğret.</i>	öğretici	<i>Sür.</i>	Süryanice
<i>olasi.</i>	muhtemelen/olasılıkla	<i>süslem. sanat.</i>	süsleme sanatları
<i>ölçb.</i>	ölçübilim	<i>t.</i>	tekil
<i>ön.</i>	önce	<i>takıc.</i>	takıcılık
<i>önce.</i>	önceki	<i>tam anl.</i>	tam anlamıyla
<i>opt.</i>	optik	<i>tan.</i>	tanımlık, tanım ilgeci (Fransızcada adların eril-dişil, tekil-çoğul olduğunu gösteren tanımlık)
<i>ormanc.</i>	ormancılık	<i>tanrıb.</i>	tanrıbilim
<i>örn.</i>	örnek	<i>tar.</i>	tarih
<i>örn.</i>	örneğin	<i>tar. önc.</i>	tarihöncesi
<i>örneks.</i>	örnekseme; benzeşim	<i>tarım</i>	tarım/ziraat; çiftçilik
<i>örneks. y.</i>	örneksemeyle; andırma yoluyla	<i>taşoc.</i>	taşocakları
<i>ortaç</i>	ortaç, sıfat-fil	<i>ted.</i>	tedavi
<i>Ortaç.</i>	Ortaçağ	<i>tekn.</i>	teknik
<i>oto.</i>	otomobil	<i>teknol.</i>	teknoloji
<i>oy.</i>	oyun	<i>tektst.</i>	tektstil
<i>öz.</i>	özgü, özel	<i>telekom.</i>	telekomünikasyon
<i>öz. a.</i>	özel ad	<i>teratol.</i>	ucubeleri inceleyen bilim
<i>özel ol.</i>	özel olarak	<i>terz.</i>	terzilik; dikiş
<i>özel.</i>	özel, özellikle	<i>tic.</i>	ticaret
<i>paleobot.</i>	paleobotanik	<i>tic. huk.</i>	ticaret hukuku
<i>paleogr.</i>	paleografi	<i>tiy.</i>	tiyatro
<i>paleont.</i>	paleontoloji	<i>tkz.</i>	teklifsiz, samimi; alışılmış
<i>para</i>	para	<i>toksikol.</i>	toksikoloji; zehirbilimi
<i>parfç.</i>	parfümcülük	<i>toplumb.</i>	toplumbilim
<i>pastac.</i>	pastacılık	<i>topogr.</i>	topografya
<i>patol.</i>	patoloji	<i>tuhafç.</i>	tuhafiyecilik
<i>pedol.</i>	pedoloji, çocuk gelişimi bilimi; toprakbilim	<i>tüml.</i>	tümleç
<i>petro. san.</i>	petrol sanayisi	<i>tür.</i>	türev, türemiş
<i>petrogr.</i>	petrografi/kayabilim	<i>tuz işlet.</i>	tuz işletmeleri
<i>petrokim.</i>	petrokimya	<i>TV</i>	televizyon
<i>plas. ger.</i>	plastik gereçler/malzemeler	<i>ünl.</i>	ünlem
<i>pnömol.</i>	pnömoloji/akciğerbilim	<i>üst.</i>	üst; üstün
<i>Port.</i>	Portekizce	<i>uyg. ol.</i>	uygun olarak; tam olarak
<i>Prov.</i>	Provence dili	<i>uzay havac.</i>	uzay havacılığı
<i>psik.</i>	psikiyatri	<i>vb.</i>	ve benzeri
<i>psikan.</i>	psikanaliz	<i>vet. hek.</i>	veteriner hekimlik
<i>psikol.</i>	psikoloji, ruhbilim	<i>yaklı.</i>	yaklaşık olarak
<i>psikopatol.</i>	psikopatoloji	<i>yans.</i>	yansima
<i>pulc.</i>	pulculuk	<i>yansz.</i>	yansız; nötr
<i>radyo.</i>	radyo yayımı; radyoteknik	<i>yapı kaf.</i>	yapı kafesi
<i>radyol.</i>	radyoloji	<i>yapıc.</i>	yapıcılık
<i>res.</i>	resim; boya	<i>yar. mevz.</i>	yargılama mevzuatı; işlem
<i>rom.</i>	roman, romanla ilgili	<i>yard.</i>	yardımcı
<i>Roma huk.</i>	Roma hukuku	<i>yasm.</i>	yasama; mevzuat
<i>Rumenç.</i>	Rumençe	<i>yaatç.</i>	yaatçılık
<i>s.</i>	sıfat	<i>yay.</i>	yayım; yayın; baskı, basım
<i>s. gibi</i>	sıfat gibi; sıfat değerinde (sıfat işlevi alabilen sözcük)	<i>yeni söz.</i>	yeni sözcük
<i>s. öb.</i>	sıfat öbeği	<i>yerb.</i>	yerbilim/jeoloji
<i>saatç.</i>	saatçilik	<i>yönet.</i>	yönetim; yönetsel
<i>sabunc.</i>	sabunculuk	<i>Yun.</i>	Yunanca
<i>sad.</i>	sadece	<i>yy.</i>	yüzyıl
<i>sağl. kor.</i>	sağlık koruma	<i>zam.</i>	zamir/ adlı; zamir gibi
<i>şaka y.</i>	şaka yoluyla	<i>zootekn.</i>	zootehni, evcil hayvan üretme ve yetiştirme bilimi
<i>san.</i>	sanayi		
<i>Sansk.</i>	Sanskritçe		
<i>şapkac.</i>	şapkacılık		
<i>saraç.</i>	saraçlık; saraciye; koşumcu		
<i>şarapç.</i>	şarapçılık		
<i>şeh.</i>	şehir, kent		
<i>şehirc.</i>	şehircilik; kentbilim		
<i>şek. san.</i>	şeker sanayisi		
<i>seksol.</i>	seksoloji		
<i>sepetç.</i>	sepetçilik		
<i>seram.</i>	seramik		
<i>serol.</i>	seroloji; serum bilimi		
<i>sesbilg.</i>	sesbilgisi/fonetik		
<i>seslet.</i>	sesletim, söyleyiş/ telâffuz		
<i>sibern.</i>	sibernetik		
<i>şiiir.</i>	şiiirsel		
<i>silahl.</i>	silahlanma (silahlanmayla ilgili)		
<i>sim.</i>	simya		
<i>şim. z. ort.</i>	şimdiki zaman ortacı		

Ek Açıklamalar / Karşılıklar Listesi

<i>après le nom</i>	addan sonra
<i>langue soignée</i>	özneli dil
<i>nom déposé</i>	tescilli a. (dikkat!!! Türkçe karşılıktaki "ad" sözcüğü için kısaltma kullanılmaktadır.)
<i>probablement</i>	olasılıkla
<i>rare</i>	ender kullanım
<i>sans doute</i>	büyük olasılıkla
<i>suivi de</i>	ardından ... gelir
<i>sujet nom de chose</i>	nesne özne
<i>sujet nom de personne</i>	kişi özne
<i>sujet nom désignant un petit enfant</i>	çocuk özne
<i>sujet nom désignant une étoffe</i>	kumaş özne
<i>sujet nom d'être animé</i>	canlı özne
<i>terme d'injure</i>	hakaret sözü (kısaltması yok!)

A er. **1.** Fransız alfabesinin ilk harfi, *lac* [lak]’taki [a] sesli harfinin ağzın arka kısmında oluşan ses ve *tas* [ta]’daki [a] sesli harfinin dilin ön kısmında oluşması. – **2.** *De A à Z, depuis A jusqu’à Z*, başından sonuna kadar : *Il connaît le règlement depuis A jusqu’à Z*. || *Prouver par A + B*, matematikte olduğu gibi kesin olarak kanıtlamak, ortaya koymak : *Il me prouva par A + B que j’avais tort*. || *Ne savoir ni A ni B*, aşırı bilgisiz, cahil olmak.

A 1. *Amper*’in simgesi. – **2.** *Argon*’un kimyasal simgesi. – **3.** **a**, *ar*; yüz metreKarenin kısaltılmış hali. – **4.** **Å**, *angström*’ün kısaltılmış hali. – **5.** *Bombe A*, bölünme esası atom bombası.

A- (ünsüz harf önünde), **AN-** (ünlü harf ya da okunmayan *h* harfi önünde), Yunan kökenli, eksiklik yoksunluk bildiren önek, (*a* yoksunluk) : *apesanteur, analphabète*.

À [a] ilgeç (Lat. *ad*; 900’e doğr.) *De* ilgeci ya da başka bir ilgecin olmaması halinde, değişik, birbirine paralel ya da zıt ilişkileri belirten, belirli erkek tekil ya da çoğul tanımlık ile birleştirilebilen ilgeç : *au* (à le), *aux* (à les). **1.** Bulunan, gidilen ya da erişilecek yeri belirten ilgeç (*a*, *eyl.* ve *s. tüml.*) : *Il se trouve à Lyon. Il habite à Paris* (ama tamamlayanla : *dans la belle ville Toulouse*). *Il va à la campagne. L’arrivée à la gare. Sa naissance à Paris. Avoir mal à la tête* (yerini belirtmek). *Être pris aux tempes*. – **2.** Tarih, belli bir an, geliş noktası, süre belirten ilgeç : *Il viendra à cinq heures précises. Le renvoi à huitaine. Des bons à cinq ans. Louable à l’année à la veille de Pâques. Travailler au matin au soir*. – **3.** ... tahmin etme belirten ilgeç : *Faire du cent à l’heure. Être payé au mois. Travailler aux pièces. La vente à cents francs de certains articles. Cinq à six heures* (= environ). – **4.** Aitlik bildiren ilgeç (« être » fiiliyle sınırlı ve ad tamlaması olan kişi adlı, ya da *halk*. dil) : *Ce livre est à Jean. C’est un ami à moi. Ceci est à nous. Il a une manière bien à lui d’agir*. – **5.** Verme, atfetme ya da kaynak bildiren ilgeç (bazı fiillerin ikincil tümlaçleri) : *Il a donné un livre à son frère. Il a confié un secret à un ami. Il a arraché une confidence à quelqu’un. Emprunter de l’argent à un ami*. – **6.** Fiil tümlaçi (ya da hareket adlarının tümlaçi) [birkaç tane tümlaçi olan fiillerin değişik anlamları olabilir] : *Il obéit à son père (l’obéissance aux parents). Résister à l’ennemi (la résistance à l’ennemi). Il est fidèle à sa parole. Il rêve à son avenir. Il demande à sortir. Il aime à aller au cinéma*. – **7.** Araç, aracı belirten ilgeç. *Pêcher à la ligne. Aller à bicyclette. Marcher à l’électricité. Ceci est jouable au piano. Examiner à la loupe*. – **8.** Neden, etken belirten ilgeç (ifade anlatımlarıyla sınırlı) : *Manteau mangé aux mites. Ceci est visible à l’œil nu*. – **9.** Davranış biçimini belirten ilgeç ya da ulaca (zarf fiil) eşdeğeri : *Marcher au pas. Aller à l’aveuglette. Acheter à meilleur marché. Dormir à poings fermés. Vendre à perte. À dire vrai. À vouloir tout faire*. – **10.** Belirginleştirme (bir sifata eşdeğer) [madde,

içerik, uygunluk, vb.] : *Un avion à réaction. Un homard à l’américaine. Casque à pointe. Machine à vapeur. Manger à sa faim. Avoir du pain à discrétion*. – **11.** Varış yeri : *Tasse à thé. Donner à boire. Travail à refaire* (= tekrardan yapılması gereken). *Il est de taille à riposter. Vase à fleurs. Il n’est bon à rien. L’aptitude à une fonction. Il est prêt à partir. Au secours! Au revoir!* (uyarı ve destekte bulunmak için sesleniş biçimi) – **12.** Yükleme bağlı ad (sınırlı kullanım) : *Prendre à partie. Je le prends à témoin de ma sincérité*. – **13.** *De...* à sınırlı bir bütünlüğü belirtir : *Du début à la fin*.

• **KLAS. à** ilgeç. Sık kullanım : – **1.** Aitlik, özel adlarla ad tamlaması (gün.) : *C’était l’île à Dame Circé* (Scarron) – **2.** Yer (gün. içinde ya da üzerinde) : *Je méditais ma fuite aux terres étrangères* (Racine). – **3.** Yön (gün. doğr.) : *Il le fit marcher [askerlik hizmetini] à Saint-Germain* (Retz). – **4.** Zaman (gün. ilgeçsiz) : *Encore à ce matin, cette bouillante rage L’a fait jeter dans l’eau* (Racan) – **5.** Agent tümlaçi (edilgen cümlelerde belirtili nesne yerine gelen tümlaç) *laisser* ve *faire* eylemlerinden sonra ve araç tümlaçi. (gün.) : [Ils] *se laissent entraîner au torrent* (La Bruyère) – **6.** Varış yeri, amaç, özellikle mastar önünde. (gün. *pour, afin de*) : *J’invente des raisons à combattre sa haine* (Corneille). – **7.** Bakış açısı, sıfat tümlaçi gibi. (gün. *pour*) : *Sa mort au vainqueur est un piège funeste* (Racine). – **8.** Eşlik etme. (gün. *avec*) : *Un arbre que le vent emporte à ses racines* (Th. De Viau)

ABACA [abaka] er. (İsp. *abacá* akt. au tagal; 1664) Filipin muz. Tekstilde kullanılan Manila kenevirinin (le chanvre de Manille) elde edildiği bitki.

ABACULE [abakyl] er. (Lat. *abaculus*; 1933). *arkeol*. Mozaiklerde kullanılan küçük küp parçaları.

1. ABAISSER [abese] gçl. *eyl.* (*baisser* l’den; 1165) **1.** *Abaïsser un objet*, bir şeyi indirmek ya da bir şeyin yüksekliğini azaltmak (genelde etken haldekinin azaltarak yerine geçen) : *Abaïsser une manette* (karşıt. LEVER) *Le mur a été abaïssé* (eşanl. DIMINUER; karşıt. RELEVER). *Elle abaïssa vivement les paupières* (Martin du Gard). – **2.** *Abaïsser une chose*, önemini ya da değerini azaltmak (daha çok etken haldekinin indirmek ya da azaltmak) : *Les impôts ont été abaïssés* (eşanl. ALLÉGER). *Abaïsser le niveau des études* (= daha az zor hale getirmek). *Abaïsser vos prétentions* (eşanl. DIMINUER). *L’hygiène a abaïssé le taux de moralité* (karşıt. ACCROÏTRE, RELEVER). – **3.** *müz.* Bir notu ya da bir akordu kalın sese dönüştürmek. – **4.** *Abaïsser les regards quelqu’un*, tepeden küümser bakışlar atmak (eşanl. JETER UN REGARD SUR). || mat. *Abaïsser une perpendiculaire*, bir çizgi ya da düzleme bir noktadan dikey çekmek. ♦ *s’abaïsser* döns. *eyl.* **1.** (nesne özne) Alçalmak, inmek; gücünün şiddetini kaybetmek : *Le rideau s’abaïsse, le spectacle est fini* (karşıt. SE LEVER). *Les lèvres où les*

pointes s'abaissaient dans une expression de douleur (Aragon) *Le taux d'expansion s'est abaissé ce mois-ci* (karşit. SE RELEVER). [genellikle *baïsser* eyleminin yerine kullanılır]. – 2. *Son regard s'abaïsse sur vous*, size bakmaya tenezzül etmek : *Pour me regarder, tes yeux s'abaïssent* (Gide) ♦ **abaïssable** s. (1866). ♦ **abaïsser** e. (1160). – 1. *L'abaïssement d'un store. L'abaïssement du pouvoir d'achat* (eşanl. BAISSE, DIMINUTION). – 2. *gökb. Görülebilir ufuk çizgisi ile gözlemcinin yatay düzlemi arasındaki açı*. – 3. *mat. Bir denklemin derecesini azaltma işlemi*. ♦ **abaïsse** diş. (1490) Birçok pasta çeşidinde kullanılan, oklavayla inceltülen hamur, yufka. ♦ **abaïssée** diş. *Abaiſſée d'ailes*, kanatlarını indiren kuşun hareketi; bu hareket etkisiyle yatay düzlemde katedilen mesafe. ♦ **abaïsseur** s. ve er. (1564) 1. *anat. Bir kasın bağlı olduğu yeri alçaltma işlevine verilen ad*. – 2. *elek. Elektrik akımının gerilimini azaltmaya yarayan aygıt*. ♦ **abaïsse-langue** er. değışmz. (1853). *tp. Boğazı ve ağzın içini incelerken dili bastırarak için kullanılan palet, dil baskısı*. ♦ **rabaiſſer** gçl. eyl. (1100'e doğr.). 1. *Rabaiſſer quelque chose*, aşağı çekmek, daha aşağıya indirmek : *Rabaiſſer l'orgueil de quelqu'un* (eşanl. RABATTRE). *Rabaiſſer un tableau placé trop haut*. – 2. *Rabaiſſer quelqu'un, quelque chose*, birinin ya da bir şeyin yetkisini, etkisini azaltmak, düşürmek : *Rabaiſſer le pouvoir législatif au profit de l'exécutif* (eşanl. AMOINDRIR, DIMINUER, RESTREINDRE). ♦ **rabaiſſement** er. (1490). *Le rabaiſſement d'un cadre placé trop haut*.

• KLAS. ♦ **abaïsser** gçl. eyl. *Abaïsser un sentiment violent*, azaltmak, güçten düşürmek, bastırmak : *De moment en moment son âme plus humaine Abaiſse sa colère* (Corneille). ♦ **rabaiſſer** gçl. eyl. Bir şeyin gücünü, önemini azaltmak : *Cette douleur nous rabaiſse la joie de notre petite victoire* (Sévigné).

2. ABAISSE [abese] gçl. eyl. (*abaïsser* l'den). *edb. Abaiſſer quelqu'un*, küçük düşürücü hale getirmek; onu-
runu kaybettirmek (*rabaiſſer* yerini tutan). *Le jour où seront abaïssés les puissants, où seront magnifiés les humbles* (Gide) [eşanl. ↑AVILIR, FAIRE DÉCHOIR]. *La douleur abaïsse plus qu'elle ne grandit l'homme* (eşanl. ↑DÉGRADER, RAVALER). ♦ **s'abaïsser** döş. eyl. (kişi özne) *S'abaïsser à quelque chose, à faire quelque chose*, şöyle ya da böyle davranarak, manevî yüceliğini, onurunu, gururunu kaybetmek : *Il s'abaïsse à lui adresser la parole. Il s'abaïsse à de pareils procédés!* (eşanl. SE COMMETTRE, özenli dil); ve mutl. : *Il ne convient pas de s'abaïsser pour plaire* (Sartre) [↑S'AVILIR]. ♦ **abaïssant, e** s. (1866) Küçük düşürücü, küçültücü : *Langage abaïssant*. ♦ **rabaiſſer** gçl. eyl. *Rabaiſſer quelqu'un, une chose*, değerinin altında değer biçmek : *Certaines doctrines tendent à rabaiſſer l'homme au niveau de la brute* (eşanl. RAVALER; karşıt. ÉLEVER). *Il cherche sans cesse à rabaiſſer les mérites de ses collègues* (eşanl. DÉPRÉCIER, DÉVALUER; karşıt. EXALTER, VANTER). *Elle avait préféré que vous découvriez la chose tout seul pour mieux vous rabaiſſer* (Butor). *Cet homme détecte les éloges et se rabaiſse toujours* (eşanl. SE GLORIFIER) ♦ **rabaiſſement** er. *Le rabaiſſement de son orgueil*.

• KLAS. ve EDB. **abaïsser** gçl. eyl. *Abaïsser quelqu'un*, birini toplumsal sınıftan düşürmek : *Les grands noms abaïssent, au lieu d'élever, ceux qui ne les savent pas soutenir* (La Rochefoucauld). ♦ **s'abaïsser** döş. eyl. Sevyesini düşürmek, kendini alçaltmak : *Un prédicateur habile sait s'abaïsser à la portée de ses auditeurs* (Furetière). ♦ **abaïssement** er. 1. *Boyun eğme, teslim olma* : *Il y a deux choses qui composent la pénitence : La mortification du corps et l'abaïssement de l'esprit* (Bousset).

– 2. *Güçten düşme, değerden düşme, küçülme* : *Un geste vous fait sortir de cet abaïssement* (Montherlant).

ABAJOUE [abažu] diş. (*ba[ſ]lèvre'* den ve *joue'* dan; 1766). *Avurt kesesi*. Bazı hayvanların (maymun, kemirgen, yarası) yanaklarının içinde bulunan ve besinleri muhafaza ettikleri kese, cep.

ABANDONNER [abãdone] gçl. eyl. (*abandon* 'dan, esk. Fr. à *bandon*, bütünüyle birine bağlı olmak [Ger. kökenli *bandon*]; 1080). [kişi özne] 1. *Abandonner un lieu*, kesin olarak geri çekilmek, el ayak çekmek : *Il abandonne Paris pour se fixer en province* (eşanl. S'EN ALLER DE, QUITTER). *Le bourg naguère encore si animé est à ce moment complètement désert et abandonné* (Cendrars) [eşanl. VIDER]. *Les locataires ont abandonné celle maison qui tombait en ruine* (eşanl. DÉLOGER DE, DÉMÉNAGER DE); genellikle yenilgi anlamı ile birlikte : *Les ennemis ont dû abandonner la ville occupée quelque temps auparavant*. – 2. *Abandonner une situation sociale*, bir işle meşgul olmayı bırakmak (eşanl. RENONCER À); genellikle yenilgi ya da vazgeçme anlamı taşır : *Abandonner son poste* (eşanl. DÉserter). *Il a abandonné le pouvoir après sept ans de règne* (eşanl. QUITTER; karşıt. REPRENDRE). – 3. *Abandonner quelque chose*, ilgilenmeyi, meşgul olmayı, iştirak etmeyi bırakmak (bu anlamı genellikle gçsz.) : *Barbantane avait montré du cran en abandonnant sa médecine pour se jeter dans les affaires* (Aragon) [syn. SE DÉTACHER DE, RENONCER À]. *Il a abandonné l'affaire sans regret* (syn. SE DÉSINTÉRESSER DE); ve, el çekme, yenilgi ya da korkaklık anlamı taşır (bu anlamda genellikle gçsz. kullanılır) : *Il ne fallait pas écouler ces moralistes qui disaient qu'il fallait se mettre à genoux et tout abandonner* (Camus). *Abandonner la lutte* (= savaştan vazgeçmek). *Il a beaucoup abandonné de ses prétentions* (eşanl. RABATTRE). *Abandonner le terrain* (= kaçmak). *Le boxeur a abandonné au troisième round*. – 4. *Abandonner une chose à quelqu'un*, birinin keyfine, himayesine bırakmak : *C'était impossible de ne pas lui abandonner de temps à autre un lambeau de phrase, un sourire* (Beauvoir) [eşanl. ↓DONNER]. *Il abandonne toujours aux autres le soin de décider pour lui* (eşanl. LAISSER). – 5. *Abandonner quelqu'un*, yüzüstü bırakmak. Birini yardım etmeksizin içinde bulunduğu durumda terk etmek : *Lui seul s'est rapproché de moi, alors que tous m'abandonnaient* (Cendrars) [tkz. eşanl. LÂCHER, LAISSER TOMBER]. *Abandonner une maîtresse* (eşanl. ROMPRE AVEC, SE SÉPARER DE); edilg. : *Rester abandonné de tous* (eşanl. DÉLAISSER). ♦ **s'abandonner** döş. eyl. 1. (tütleçsiz) Mücadele etmekten vazgeçmek : *Après sa retraite, il s'est abandonné et végète*. *Brisé par la douleur, il s'abandonna* (= kendini tamamen bıraktı). – 2. *S'abandonner à quelque sentiment, défaut*, vb., kendini bir şeyin hakimiyetine bırakmak ya da karşı koyabilecekken kendini bırakmak : *Il s'abandonne à sa facilité naturelle. Elle pourrait s'abandonner à cette langueur* (Sartre). *Je m'abandonne au désespoir* (= umudumu yitiriyorum). ♦ **abandon** er. (1165). 1. *Terk etme ve kendini bırakma eylemi* : *Suter renonce à toute autre indemnité, fait abandon de ses terres* (Cendrars) [eşanl. CESSION]. *Abandon du domicile conjugal. Abandon de poste* (eşanl. DÉsertION). *L'abandon de ses projets* (eşanl. REJET, RENONCIATION). – 2. *Koyverme, çaba sarfetmeden ihtiyatsızca davranma* : *Attitude pleine d'abandon* (eşanl. DÉTACHEMENT, NATUREL). *Il m'a parlé avec un abandon extrême* (Montherlant) [= sonuna kadar güvenerek, ihtiyatsızca]. – 3. *Laisser quelque chose ou quelqu'un à l'abandon*, korumaya özen göstermemek, ilgilenmemek : *Laisser sa maison à l'abandon. Laisser*

ses affaires à l'abandon (= dağımlık içinde). – 4. spor. Yarışmayı sürdürmekten vazgeçme. – 5. ormanc. Ormanda kesilmesi gereken ağaçların tümü. ♦ **abandonnataire** a. (1846). huk. Alacaklı tarafından kendisine mal bırakılan kimse. ♦ **abandonnateur**, **trice** a. (1850'ye doğr.). huk. Malını başkasına bırakan kimse. ♦ **abandonnique** s. ve a. (1950'ye doğr.). psikan. Terk edilme korkusu yaşayan kimse.

• KLAS. ve EDB. **abandonner** gçl. eyl. 1. Tamamen kaybetmek : *Le frère de Junie abandonna la vie* (Racine). – 2. *Abandonner à quelqu'un* (ve mast.), bir şeye özen ve dikkat göstermemek : *Aussi n'aurais-je pas Abandonné mon cœur à suivre ses appas* (Molière). ♦ **s'abandonner** döş. eyl. Kendini koyvermek : *Le Prince aux cris s'abandonna* (La Fontaine). ♦ **abandonné**, e s. ve a. 1. (kişi adıyla birlikte) Baştan çıkartılmış : *Les libertins mêlaient une liberté de mœurs abandonnée, honteuse, à quelques lueurs faibles de la liberté de penser* (Michelet). – 2. (nesne adıyla birlikte) Tam, eksiksiz : [L'abbé Charrier] *joua toujours l'ambassadeur en lui témoignant une confiance abandonnée* (Rétz). ♦ **abandonnement** er. 1. Bırakma, vazgeçme : *L'abandonnement du bien de M. de Bellière fait un tel scandale que tout tremble* (Sévi-gné). – 2. Yüzüstü bırakma durumu, terk edilmiş kişinin durumu : *Mais certains autour de moi s'affectèrent de le voir peindre comme un abandonnement général, une solitude à laquelle il avait travaillé* (Gide). – 3. Hiç düşünmeden kendini teslim etme eylemi, coşkunluk : *Vous vous faites une fausse gloire de courir sans nécessité avec abandonnement à toute sorte de péril* (Louis XIV). – 4. Manevî olarak kendini koyvermek : *Elle se sentait prise d'un abandonnement d'elle-même, comme envahie par une ivresse* (Maupassant).

ABAQUE [abak] er. (Yun. *abax*, hesap cetveli; 1100'e doğr.). 1. mat. Birçok hesabı çözmeye yarayan grafik. – 2. tar. Abaküs, sayıboncuğu, çökrü. Eskiden hesap yapmak için kullanılan, bilyelerden oluşan dikdörtgen levha. – 3. mim. Abaküs, başlık tablası. *Talioir* adıyla da bilinen, bir sütun başlığının en üstünü oluşturan çıkıntılı tablet.

ABASIE [abazi] diş. (Yun. *basis*, yürüyüş; 1900 e doğr.). psik. Kas gücü ya da hassasiyetle ilgili bir sıkıntı olmamasına rağmen, yürüme kabiliyetinin tümden ya da kısmi olarak kaybedilmesi.

ABASOURDIR [abazurdır] gçl. eyl. (esk. Fr. *basourdir*, argoda, *basir*'den, öldürmek; 1721). *Abasourdir quelqu'un*, kafasını kazana çevirmek. Aşırı gürültüden dolayı sersemletmek : *Je suis encore abasourdi par le bruit de la rue* (eşanl. †ABRUTIR). *Cet enfant m'abasourdit avec ses cris continuels* (eşanl. †JÉTOUTIR); aşırı şaşkınlık uyandırmak : *La nouvelle de sa mort m'abasourdit, je l'avoue* (eşanl. †CONSTERNER). *Ce peuple abasourdi dont tous les jours une partie, entassée dans la gueule des fours, s'évaporaient enfumées grasses* (Camus). ACCABLER, STUPÉFIER]. ♦ **abasourdissant**, e s. Sağirlaştırın, şaşkına çeviren, sersemleten : *Un bruit abasourdissant. Une question abasourdissante* (syn. STUPÉFIANT). ♦ **abasourdissement** er. (1845). Sersemleşme, şaşırma, sersemletme : *Son abasourdissement, en constatant ma présence, était plaisant à voir* (syn. STUPÉFACTION).

ABAT → ABATTRE 1. / **ABÂTARDIR**, **ABÂTARDISSEMENT** → BÂTARD 1. / **ABAT-CARRAGE**, **ABAT-CARRE**, **ABAT-CARRER**, **ABATÉE**, **ABAT-FEUILLE**, **ABAT-FOIN**, **ABATIS**, **ABAT-JOUR** → ABATTRE 1.

ABATS [aba] ç. er. (*abatre*'den; 1300'e doğr.). Sakatat. Kasaplık hayvanların et olarak kabul edilmeyen (ayak, böbrek, yürek, göğüs, karaciğer, vb.) organları. (bkz. ABATTIS 2.)

ABAT-SON, **ABATTABLE**, **ABATTAGE**, **ABAT-TANT**, **ABATTÉE** → ABATTRE 1. / **ABATTEMENT** → ABATTRE 1 ve 2. / **ABATTEUR**, **ABATTEUSE** → ABATTRE 1.

1. **ABATTIS** → ABATTRE 1.

2. **ABATTIS** [abati] ç. er. (*abattis* l'den). 1. Sakatat. Kümes hayvanlarının et olarak kabul edilmeyen ayak, beyin, boyun, kanat ucu, yürek, ciğer ve taşlıkları. – 2. halk. (1839). Birinin kol ve bacakları : *Il a de droles d'abattis* (= çok uzun kol ve bacaklar). – 3. halk. *Numérote tes abattis*, olası bir tehlikeden ya da çekişmeden önce rakibe yapılan uyarı : *Et maintenant numérote tes abattis, je vais te montrer à qui tu as affaire* (eşanl. halk. †FAIS GAFFE).

1. **ABATTRE** [abatr] gçl. eyl. (erken Ortaç. Lat. **abbat-tuere*; 700'e doğr.). [eyl. çek. 56.] 1. *Abattre un objet* (genelde havaya kaldırılmış), indirmek, devirmek (eşanl. †COUPER). [eşanl. DEMOLIR, METTRE À BAS]. *Abattre un avion* (= yıkmak, yere atmak). *Abattre les angles aigus d'une pierre* (eşanl. ENLEVER, RETRANCHER); aşığıya doğru yönelmek, indirmek : *Abattre le canon de son fusil avant de franchir un fossé*, yeniden düşürmek : *La pluie abat le vent, la poussière* (eşanl. RABATTRE). – 2. *Abattre de la besogne, du travail*, büyük miktarda yapmak : *En quelques heures il abattit une besogne considérable*. – 3. *Abattre une carte*, oyunda elindeki çekip masaya koyarak oynamak. † *Abattre ses cartes, son jeu*, sonucun (kötü ya da iyi) kuşku uyandırmadığını belirtmek için rakiplerine göstermek; kazanmak amacıyla elindekileri masaya dökmek, kartlarını açmak : *J'ai abattu ma carte, à elle d'abattre la sienne* (Montherlant). – 4. *Abattre un animal*, vurarak ya da tek atışla öldürmek : *Ils ont incendié mes moulins, volé et abattu mes troupeaux* (Cendrars). *Abattre un bœuf* (= mezbahada vurarak öldürmek). – 5. (kişi özne) *Abattre quelqu'un*, savunmasız olduğu halde öldürmek : *Martin abattit sa femme à coups de revolver* (Aymé); iktidarını, otoritesini yıkmak : *Abattre un adversaire politique*. – 6. denizc. *Abattre un navire*, tamir etmek için yana yatırmak. ♦ **s'abattre** döş. eyl. 1. yere devrilmek, yıkılmış, vb. olmak : *La maison s'abattit sous les bombes* (eşanl. S'ÉCROULER). *La souche s'abattit dans la direction de l'abri* (Vian) [eşanl. TOMBER]. *Frappé d'une balle, il s'abattit dans la rue* (eşanl. S'AFFAISER, S'ÉCROULER). – 2. *S'abattre sur*, bir şeyin ya da birinin üzerine düşmek (genellikle özne canlı olduğunda ezme, yok etme niyetiyle) : *Dans un instant, je serai mort, et la patte de mon fils se sera abattue sur toi* (Montherlant) [eşanl. TOMBER SUR]. *L'aigle s'abattit sur sa proie* (eşanl. FONDRE SUR). *Les injures s'abattaient sur lui* (eşanl. PLEUVOIR SUR). *La pluie s'abattait sur les promeneurs*. ♦ **abattu**, e s. *À bride abattue*, dört nala, hızla. ♦ er. Ateşleme pimi ilerleyişinin sonuna geldiğinde horozunun duruş pozisyonu. ♦ diş. (1444). gün. retombée olarak kullanılan eski bir mimarlık terimi. ♦ **abattable** s. (1853). ♦ **abattage** er. (1265). 1. Kesim. Yıkma, kasaplık hayvanların öldürülmesi eylemi (eylemin 1, 2 ve 4. anlamlarında) : *L'abattage des arbres. L'abattage des bœufs*. – 2. halk. Ağır sitem : *Et le lendemain, lorsqu'il s'est aperçu de mon erreur, quel abattage!* – 3. tkz. *Avoir de l'abattage*, neşeli olmak, taşkın hareketleri olmak : *Lorsqu'il est en forme, il a vraiment de l'abattage et rien ne lui résiste* (eşanl. BRIO, DYNAMISME). – 4. vet. hek. Hayvanları, iyileştirmek amacıyla, yerde hare-

ketsiz hale getirme eylemi. – 5. *mad. ocak*. Minerali ve kömürü parçalara ayırarak maden ocağını açma eylemi; maden ocağını delme, doldurma, çekme işlemlerinin tümü. – 6. Dükkan önündeki hareketli vitrin çerçevesi. – 7. *denizc*. *Abattage en carène*, tabanı tamire ihtiyacı olan bir gemiyi karınanın diğer tarafını görecektir şekilde yana eğme işlemi. ♦ **abattement** er. (1200'e doğr.). (Özellikle vergiyle ilgili konularda) Ödenilecek fiyattan düşürme, indirme. ♦ **abat** [aba] er. *Pluie d'abat*, sağanak, şiddetli yağmur. ♦ **abatant** er. (1680). 1. Masa kanadı; mobilyanın kaldırılıp indirilebilen parçası. – 2. Mağazaların içine daha az ya da daha çok ışık girmesini sağlayan panjur ya da pencere. ♦ **abat-tée** ya da **abatée** diş. (1687). 1. *denizc*. Rotasını değiştiren geminin hareketi; bu hareketin genişliği. – 2. *havc*. Yatay uçustaki bir uçağın hız kaybı sonrası dengesinin bozulması. ♦ **abatteur** er. (1300'e doğr.). Kesici : *Abatteur d'arbres*. ♦ **abatteuse** diş. Korumalarda ağaç kesimi için kullanılan motorlu yuvarlak testere. ♦ **abattis** er. (1100'e doğr.). 1. *ormanc*. Ormanda, koruda kesilmiş ağaç, dal vb. yığını : *Abattis de chênes*. – 2. *yapıc*. Taş ocakçısı tarafından yıkılan taş parçaları; yıkılan bir yapının molozları. – 3. *ask*. Kesilen ağaçlarla yola kurulan barikat, engel. ♦ **abatis** er. (1674). Kanada'da, ekime hazırlanan bölgelerde, kesilmiş ağaç köklerinden henüz tamamen temizlenmemiş toprak. ♦ **abattoir** er. (1806). 1. Kanara, mezbaha; kasaba ve şarküteriyeye verilecek hayvanların kesiminin yapıldığı işletme (eyleminin 4. anlamı). – 2. *Envoyer des hommes à l'abattoir*; Erkekleri savaşa, ölüme göndermek. *Comme l'image de l'abattoir est bête; on n'abat pas les hommes, il faut se donner la peine de les tuer* (Malraux). ♦ **abat-ture** diş. *ormanc*. Kesme eylemi (eş anl. ABATTAGE). ♦ ç. diş. (1611). *köp. avc*. Av hayvanının eğrelti otlarında ya da koruluklarda bıraktığı iz. ♦ **abat-carre** er. [ç. 2.] *marokenc*. Bir deri diliminin son halini hazırlamaya yarayan kesme aleti. ♦ **abat-carrer** er. gçl. eyl. Kesme aleti yardımıyla koşelerin belirgin bir şekilde sıvırlanarak derinin bir parçasını kaldırmak. ♦ **abat-carrage** er. ♦ **abat-feuille** diş. [ç. 2.] ya da **abat-feuilles** er. deşşsmz. *şimd. z. hik*. Basım makinesi silindirisinin üstünde kâğıdı tutan mekanizma. ♦ **abat-foin** er. deşşsmz. (1808). Kuru otu, tahlı ambarından ahıra doğrudan indir-meye yarayan boşluk. ♦ **abat-jour** er. deşşsmz. (1676). 1. Işık kesen, abajur. Bir lambanın ışığını yönlendirmeye yarayan mekanizma : *Elle était à côté d'une haute lampe sur pied dont l'abat-jour blanc et or laissait passer d'en dessous un jour filtré* (Aragon). – 2. Gözleri ışıktan koruyan siper : *Elle portait un chapeau tonkinois avec demi-voilette en abat-jour* (Aymé). – 3. Dışarıyla bütün iletişimi engellemek için hapishane camlarına uygulanan sistem. – 4. Eğik panjur. – 5. Dışarıdan daha çok içeriye olacak şekilde, her yerden ışık şevi yayılan pencere. ♦ **abat-son** er. [ç. 2.] ya da **abat-sons** er. deşşsmz. (1863). Çan kulelerindeki mazgallarda sesi yere doğru göndermek için, yukarıdan aşağıya doğru eğik olan maden seritlerinin her biri. ♦ **abat-vent** er. deşşsmz (1344). 1. *yapıc*. Yelkesen. Yağmurdan ve rüzgârdan koruyan küçük saçak; şöminenin dış ağzının üstüne yerleştirilen, çekmeyi kolaylaştıran aygıt. – 2. *bahç*. Rüzgâra karşı kullanılan paspas. ♦ **abat-voix** er. deşşsmz. (1808). Kiliselerde, vaizin sesini cemaate doğru yönelten vaaz kürsüsü kubbesi. ♦ **rabattre** gçl. eyl. (1100'e doğr.). [eyl. çek. 56.] 1. *Rabattre quelque chose*, indirmek; bir şeyi daha aşağı bir seviyeye getirmek : *Il sortit une main de dessous les draps et rabattit sa mèche sur ses yeux* (Sartre). *Le vent rabattait la fumée*. *Rabattre sa jupe* (eş anl. BAISSER). *Rabattre une balle au tennis*. *Cheminée qui rabat* (çekmesi yetersiz olan, bu yüzden dumanı evin içine yayılan). – 2. *Rabattre quelque*

chose, bir şeyi kıvrırmak, indirmek : *il a rabattu le col de son pardessus* (kaşit. RELEVER). *Mouchette entrouvre la porte, puis la rabat contre le mur* (Bernanos). *Rabattre un strapon-tin*. *Rabattre une feuille de papier sur une autre* (eş anl. RE-PLIER). – 3. *Rabattre une somme du prix d'une chose*, fiyat kırmak, düşürmek, indirmek : *Il n'a pas voulu rabattre un centime de la somme qu'il me demandait* (eş anl. DÉDUIRE, DIMINUER). – 4. *Rabattre quelque chose* (soyut ad), kırmak, geçersizleştirmek, etkisizleştirmek; bir şeyi daha aşağı bir seviyeye indirmek : *Rabattre l'orgueil, les prétentions de quelqu'un* (eş anl. DIMINUER, RABAISSER). – 5. *karşıt*. Marangoz rendesiyle ve zımparalayarak mermerin pürüzlerini gidermek, parlatmak; kabasını almak. – 6. *metajur*. Dövme işlemi biten bir yüzey üstünde, çekicinin bükük vuruşların oluşturduğu eşitsizlikleri küçük vuruşlarla silmek (eş anl. PATERER); dövme için kızıl demirin üstüne vurmak; bir çivi başı oluşturmak. – 7. *tarım*. Yeni tomurculanmalar sağlamak için bitkilerin dallarını budamak. – 8. *marokenc*. Tabaklama fiçisinin içinden çıkarılmış olan tüyleri yeniden içine sokmak. – 9. *mat*. Bir planı diğer planın üstüne oturtmak için, kesişimleri etrafında döndürmek. – 10. *En rabattre*, düşlerinden ve savlarında vazgeçmek : *En pratique, il fallut en rabattre* (Beauvoir). *Pour le moment, il se croit le plus fort, mais à mon avis, il en rabattra* (eş anl. DÉCHANTER); bir şey ya da biri hakkındaki olumlu kanısını değiştirmek : *Beaucoup de gens avaient confiance en Pierre, mais il leur a fallu en rabattre*. ♦ gçsz. eyl. Bir yere yönelmek için birden yönünü değiştirmek : *S'apercevant de leur erreur de direction, ils rabattirent vers le sud*. ♦ **se rabattre** döşş. eyl. 1. (cansız özne) Aşağı doğru kıvrılmak, inmek : *Il portait une casquette dont les bords se rabattaient*. – 2. (canlı özne) Birden inmek, konmak : *Après s'être envolées à notre arrivée, les perdrix se sont rabattues dans un champ voisin*. – 3. Yol değiştirmek, yön değiştirmek : *Avant de se rabattre, un automobiliste doit faire fonctionner son clignotant* (eş anl. DÉBOÏTER, OBLIQUER). *L'ailier se rabattit vers le centre du terrain*. – 4. *Se rabattre sur quelque chose*, sonunda bir şeye kalmak, daha iyisi olmadığı için ona yetinmek : *Lorsque le bifteck est trop cher, on se rabat sur les bas morceaux*. – 5. *Se rabattre sur quelqu'un*, son çare olarak birine başvurmak; başkasının yapamadığı bir iş ya da görevi birine vermek; birinin üzerine yıkılmak : *L'avant-centre de l'équipe A étant blessé, on s'est rabattu sur celui de l'équipe B*. ♦ **rabattu**, **e** s. (1400'e doğr). Aşağı kırılmış, kıvrılmış, indirilmiş : *Un chapeau à bords rabattus*. ♦ **rabattage** er. (1765). 1. *ormanc*. Dalların kaldırılması. – 2. *mad. ocak*. Öncelikle kömürdeki şantiye koridorlarını çizmeye ve daha sonra kömürü bu iki koridorun arasına almaya yönelik işletme yöntemi (karşıt. CHASSAGE). ♦ **rabattement** er. (1869). 1. *mat*. Tasarı geometride, bir plan ve içerdiği şekilleri, döñüş eksenini izdüşüm planının izlerinden oluşacak şekilde, izdüşüm planını üstüne uygulanan, döñüş hareketi. – 2. *jeod*. Bir durma noktasının koordinatlarının diğer erişilemediği bilinen noktanın koordinatlarından çıkarmak amaçlı, üçgenlere ayırarak nirengileme yerinin belirlenmesi işlemi. (RATTACHEMENT da denir.) ♦ **rabat** er. (1262). 1. XVII. yy.'da kullanılan geniş, kıvrık yakalık. – 2. Üniversite üyelerinin ve papazların vb. boyunlarına taktıkları dantelden ya da patiskadan olan beyaz, siyah ya da mavi kumaş parçası. – 3. Bir cebin ağzını kaplayan esnek deri kapak. – 4. *tekt*. Zincir ipinin geçtiği ilmek altındaki düzlük. – 5. Katlanabilir bir şeyin parçası. ♦ **rabatteur** er. (1904). Hareketi hasadı bıçak üzerine indiren biçme makinesi parçası. ♦ **rabattoir** er. (1839). *tekn*. Herhangi bir yapının bir parçasının uçlarını kıvrırmak için kullanılan alet. ♦ **rabat-vent** er. deşşsmz.

mad. ocak. Grizulit maden ocağında ocak yüksekliği boyunca inen havayla yapılan normalinden farklı havalandırma.

• **KLAS. ve EDB.** **abatteur** er. *Abatteur de quilles, de bois*, yeteneksiz olduğu halde, sözde yetenekleriyle övünen kimse : *Putois fut célébré comme un grand abatteur de quilles et l'amoureux des onze mille vierges* (France). ♦ **abattis** er. (ağaçları, binaları, hayvanları, av hayvanlarını) topluca kesme, yıkma işlemi : *Le Scythe prescrit à ses amis Un universel abattis* (La Fontaine). ♦ **rabattre** gçl. eyl. *Rabattre les coups*, darbeleri engellemek; kavgacıları, öfkelerini yatıştırmak : *Ainsi font deux soldats. Quand l'un veut tout tuer, l'autre rabat les coups* (Corneille).

2. ABATRE [abatr] gçl. eyl. (*abatre* l'den). [eyl. çek. 56.] **1.** (nesne özne) *Abatre quelqu'un*, birinin fiziksel ve manevî gücünü kesmek : *Cette forte fièvre l'abat* (eşanl. ÉPUISER). *Cette catastrophe l'abattit* (eşanl. ↑ANÉANTIR). *Cet échec m'a abattu* (eşanl. ↑ATTERRER, DÉMORALISER; karşit. RÉCONFORTER). – **2.** *Abatre le courage, l'énergie de quelqu'un*, birinin cesaretini, enerjisini sıfıra indirmek : *Cette défaite abattit leur courage. Je ne me laisserai pas abatre : je ne dois pas encore céder* (Vallès). *Abatre l'orgueil de quelqu'un* (= birini aşağılayarak küçültmek). ♦ **abattu**, **e** s. Yıkılmış, gücü kalmamış, kolu kanadı kırılmış. *Mme Bergeret demeurait abattue et seule* (France). [eşanl. ↓DÉCOURAGÉ]. *La fièvre l'avait laissé abattu et morne* (eşanl. ANÉANTI, PROSTRÉ). ♦ **abattement** er. (1200'e doğr.). Yıkılma, gücü kalmama. Fiziksel ya da manevî güçlerin önemli ölçüde azalması : *Cette maladie l'a laissé dans un profond abattement* (eşanl. ACCABLEMENT, PROSTRATION). *Ses doutes ne se traduisent jamais par de l'abattement, mais par un excès d'activité* (Beauvoir) [eşanl. DÉMORALISATION, DÉSESPOIR]. *L'abattement suivit la nouvelle du désastre* (eşanl. CONSTERNATION).

• **KLAS.** **abat** (**s'**) döş. eyl. Cesareti kırılmak, bütün gücünü kaybetmek : *Ainsi donc au besoin ton courage s'abat* (Corneille).

ABBÉ [abe] er. (kilise Lat. ilg. *abbas*, Aramca *abba* 'dan, rahip; 1000'e doğr.). **1.** Tam örgütlü bir manastırın başpapazı (özellikle *Monsieur l'abbé*, papazın taşıdığı ad olarak konuşmada kullanılır; görevini belirtmek amacıyla verilen unvan ise *curé* 'dir) : *Dans les collèges religieux, le directeur est un abbé*. – **2.** *Abbaye* denilen manastır başkanı. – **3.** *Abbé de cour*; saray rahibi, üst tabakadan sayılan din adamı. || *Abbé crosse et mitré*, piskoposun simgelerine ve yetkisine sahip papaz. ♦ **abbesse** diş. (Lat. *abbatissa*; 1100'e doğru). **2.** anlamda tam örgütlü bir kadın manastırının baş rahibesi. ♦ **abbatial**, **e**, **aux** s. (erken Ortaç. Lat. *abbatialis*; 1404). Baş papazlıkla, baş rahibeyle, büyük manastırla ilgili olan : *Église abbatiale*. ♦ diş. Başpapaz tarafından yönetilen kilise. ♦ **abbaye** [abe] diş (Lat. kiliseyle ilg. *abbatial* 1100'e doğru). **1.** Baş papaz ya da baş rahibe tarafından yönetilen tam örgütlü büyük manastır : *Un homme peut être poussé par mille sentiments au fond d'une abbaye* (Balzac). – **2.** Baş papazın sahip olduğu gelir, kazanç. – **3.** Manastırın binaları.

ABBEVILLIEN, ENNE [abviljē, en] s. ve er. (*Abbeville* 'den). *tar. önc.* Yontma taş çağının en eski endüstrisi (eşanl. esk. CHELLÉEN).

ABC [abese] er. (1119). **1.** ABC kitabı; okumanın temel unsurlarının ve harflerin öğrenildiği kitap; alfabe. – **2.** Bir bilimin temel bilgileri : *L'arithmétique est l'abc des mathématiques*.

ABCÈS [apse] er. (Lat. *abscessus*, bozulma; 1539). **1.** *tip.* Çıban, apse; vücudun bir bölümünde oluşan irin yığılı (kendiliğinden ya da irin tarafından oluşan çukur) : *J'ai eu un abcès dans la bouche* (Ionesco). – **2.** Hemen çözüm gerektiren kritik ve tehlikeli durum : *Il faut crever l'abcès*. – **3.** *Abcès de fixation*, tedavi etme amacıyla terebentin özünün enjekt edilmesiyle oluşan mikropsuz çıban; bozukluklara, başka yerlere yayılmalarını önlemek amacıyla biraz güç alma imkânı verilen yer. ♦ **abcéder** geçsz. eyl. (Lat. *abscedere*; 1537). [eyl. çek. 5.] *tip.* Apseleşmek.

ABDIQUER [abdike] gçl. ve geçsz. eyl. (Lat. *abdicare*; 1402). **1.** *Abdiquer* (le pouvoir) [ya da daha çok, geçsz.], tahttan vazgeçmek, immek. Mutlak monarşide, hükümdarlıktan vazgeçmek : *Abdiquer le trône, l'Empire. Il faut abdiquer puisque le roi de Rome peut être reconnu* (Dumas) [karşit. MONTER SUR LE TRÔNE]. – **2.** *Abdiquer* (*ce qui vous appartient*) [ya da daha çok geçsz.], size özel olandan vazgeçmek, özel ya da özel olduğu düşünüleni saklamaktan vazgeçmek, iş görmeyi bırakmak (özenli dilde) : *Il a abdiqué sa dignité d'homme* (karşit. GARDER). *Je suis prêt à tout. Disparaître. Abdiquer* (Cendrars) [eşanl. CAPITULER; karşit. RÉAGIR]. ♦ **abdication** diş. (Lat. *abdication*; 1406). İktidarı, tahtı bırakma, feragat etme : *L'abdication de Louis-Philippe en 1848. Il y a dans le renoncement à la joie comme une sorte d'abdication* (Gide) [eşanl. DÉMISSION]. ♦ **abdicateur** s. ve a. (1848). Feragat eden : *Un roi abdicateur*.

ABDOMEN [abdömen] er. (Lat. sözc.; 1537). **1.** *anat.* Karın. İnsanlarda gövdenin alt bölgesi : *Recevoir un coup dans l'abdomen* (sık. kull. eşanl. VENTRE). – **2.** *hayvb.* Hayvan gövdesinin, göğüs boşluğuyla kuyruk bölgesi arasındaki kısmı; böceklerde gövdenin arka bölümü. ♦ **abdominal**, **e**, **aux** s. (1611). Karınla ilgili : *Avoir de violentes douleurs abdominales*. ♦ **abdominaux** ç. er. a. Karın kasları : *Faire des abdominaux* (= gerekli egzersizleri yaparak karın kaslarını çalıştırmak). ♦ **abdomino-génital**, **e**, **aux** s. ve er. a. *Le grand ve le petit abdomino-génital* olarak adlandırılan, karın içi ve üreme organlarıyla ilgili, bel bölgesindeki sınırların ayrıldığı iki hassas kola verilen ad. ♦ **postabdomen** er. Akreplerin gövdesinde ucunda zehirli iğnenin bulunduğu kad (sık. kull. eşanl. QUEUE).

ABDUCTION [abdyksjō] diş. (Lat. *abductio*, götürme eylemi; 1541). **1.** *fizyol.* Abdüksiyon. Vücutun sajital düzlemini değiştirmek için bir organın ya da organ bölümünün hareket ettirilmesi (karşit. ADDUCTION). – **2.** *mant.* Çıkarım. Bir önermeye, tasım (kıyas) yöntemi kullanarak doğruluk kazandırma (Aristo'ya göre : *la science peut être enseignée* [ön tasım]; *or la justice est une science* [astasım]; *donc la justice peut être enseignée* [muhtemel sonuç].) ♦ **abducteur** s. ve er. a. (1565). **1.** *anat.* Uzaklaştırıcı kas, abdüktör kas. Abdüksiyona neden olan kasların tümü, *L'abducteur du bras est le deltoïde*. – **2.** *kim.* Bir tepkime sonucu açığa çıkan gazları toplayan tüpe verilen ad.

ABÉCÉDAIRE [abeseder] er. (erken Ortaç. Lat. *abecedarius*, *A B C D* 'den; 1529). Temel okuma kitabı.

ABÉCHER [abefe] gçl. eyl. (*abecer* 'in değ., ağzına yiyecek vermek; 1100'ye doğr.). *doğ. avc.* Yırtıcı kuşların kendini güvende hissetmesini sağlamak amacıyla ağzına yiyecek vermek.

ABÉE [abe] diş. (esk. Fr. *abéer*, ağzını açmak; 1119). Değirmeni işleten suyun döküldüğü yol.

ABEILLE [abej] diş. (atasöz. *abelha*, Lat. *apicula*, *apis*'in kısalt.; 1200'e doğr.). **1.** Arı. Balı ve bal mumu için beslenen, vahşi doğada ya da insan yapımı kovanlarda yaşayan, zarkanatlılar familyasından bir böcek : *Avec les oiseaux de l'éte se rassemblent les abeilles* (Jouve). [Arigiller familyası.] – **2.** oto. ve terz. *En nid d'abeilles*, petekli. ♦ **abeillage** er. (1319). *derebey*. Derebeylerinin sahip oldukları, kendi toprakları üzerinde hükmetme hakkı. ♦ **abeiller**, **ère** s. (1800'e doğr.). Arılarla ilgili. ♦ **abeiller** er. Arı kovanlığı. ♦ **abeillerolle** er. GUÉPIER'nin diğer adı. ♦ **abeillon** er. Küçük arı topluluğu.

ABÉLİEN, ENNE [abeljē, en] s. (1853). *mat.* **1.** Abel tarafından bulunmuş olan analiz fonksiyonlarıyla ilgili olan. – **2.** *Anneau abélien*, Abel halkası. Çarpma kanununun değişmeli olduğu, toplama kanununun zorunlu olarak değişmeli bulunduğu halka. [*Groupe abélien*, Abel grubu. Değişmeli bir bileşim yardımıyla belirlenen grup (eşanl. GROUPE COMMUTATIF).

ABER [aber] er. (*estuaire* anlam. Kelt. sözcük; 1751). *coğr.* Haliç. Bretanya'da, nehir ağzındaki koylara, nehri denizle birleştiği geniş ve açık yerlere verilen ad.

ABERRANT, E [aberā, āt] s. (Lat. *Aberrare*, -den uzaklaşmak; 1842). **1.** Yanlış, aptalca, sapkın. Mantığa ve kurala uymayan (*Absurde*'ün enüst.): *Vouloir tout faire vous-même, mais c'est aberrant!* (= delilik!). *Les fantasmagories du sommeil et les autres productions aberrantes de notre esprit* (Valéry). – **2.** Genel durumlardan ve kurallardan ayrılan : *Un phénomène aberrant n'infirmes pas la loi générale.* – **3.** Sapma gösteren. – **4.** *dilb.* Kuraldışı bir yapıya ilişkin. ♦ **aberrance** diş. (1950'ye doğr.). *istat.* Aberans, sapma. Bir gözlem bütünü içerisinde, değerinin büyüklüğü ortalama değerden açık bir şekilde farklılık gösteren özellik. ♦ **aberratio** diş. (Lat. *aberratio*; 1624). **1.** Sapıklık. Saçmalığa varan yanlış karar (tüml.'siz) : *Il ne comprenait plus par quelle aberration il avait pu prendre ce sauvetage à sa charge* (Martin du Gard) [eşanl. AVEUGLEMENT]. – **2.** *psikol.* Sapınc, aberasyon. Gerçeğe olan dikkatin kısa bir süreliğine dağılması. – **3.** *patol.* Aberasyon. Bir organın yapısının ya da durumunun sorunlu olması; organizmanın bir işlevindeki bozukluk : *Aberration des sens.* – **4.** *gökb.* Sapınc, aberasyon. Yeryüzü gözlemcisinin uzaıda, ışık hızına oranla dikkate değer bir hızda hareket etmesi sonucunda ortaya çıkan optik olgu. – **5.** *opt.* Sapınc, aberasyon. Optik sistem görüntülerindeki şekil ya da netlik bozukluğu. – **6.** *biyol.* Aberasyon. Sapınc. *Aberration chromosomique*, bir hücre bölünmesi sırasında kromozomların dengesiz dağılması durumu. ♦ **aberrer** geçsz. eyl. (1532). *Ender.* Aldanmak. Gerçekten uzak olmak, yanılmak.

ABESSIF [abesif] er. (Lat. *abesse*, yerinde olmamak; 1900'a doğr.). *dilb.* Yokluk durumu. Yokluğu ve olmayanı simgeleyen durum.

ABÊTİR, ABÊTISSANT, ABÊTISSMENT → BÊTE 3.

ABHORRER [aböre] geç. eyl. (Lat. *Abhorre*; 1495). *edb.* Tiksinmek, nefret etmek : *Il abhorre les traditions, la petite ville, la vanité locale* (Valéry) [eşanl. ABOMINER, ↓DÊTESTER, EXÉCRER].

ABIES [abjes] er. (Lat. sözcük, « göknar »; 1866). *bitkib.* Köknara verilen genel ad. ♦ **abiétacées** diş. (1950'ye doğr.) Çamgiller. Daha çok Avrupa türlerini (köknar, çam, karaçam) içeren kozalaklılar familyası. ♦ **abiétin**, **e** s. Köknar'a ilişkin.

ABILLOT [abijo] er. (*billot*'dan). Nehir boyunca kesilmiş ağaç parçalarının bir araya getirilmesi için kullanılan ocak odunu.

ABÎME [abim] er. (Kilise Lat. *abyssus*, değış. *abismus*, Yun. *abussos*, dipsiz; 1100'e doğr.). **1.** Derinliği belirlenemeyen uçurum (gündelik dilde yalnızca birkaç kullanım sınırlı) : *Les abîmes sous-marines (fosses marines) sont appelées des abysses par les géographes. Les spéologues ont découvert un nouvel abîme.* – **2.** Ayıran ya da bölen (özenli dil) : *Chaque nuit ou presque, s'entrouvent pour moi de tels abîmes* (Montherlant). *Un abîme s'est creusé entre le père et le fils.* – **3.** Yıkıntı, felâket : *Elle est maintenant au bord de l'abîme, au fond de l'abîme.* – **4.** *Un abîme de, deryası* : *Cet homme est un abîme d'égoïsme* (= çok bencil biri.). *Un abîme de science, Bir bilim deryası* (= çok bilgili bir adam). – **5.** Sır, gizem : *Le cœur de l'homme est un abîme.* – **6.** *armc.* Kalkanın tam orta noktası. ♦ **abîmer (s')** döñş. eyl. *edb.* İçine dalmak : *L'avion s'est abîmé dans les flots. S'abîmer dans les pensées.* (syn. SE PERDRE, SE PLONGER). *Je vais m'abîmer de douleur* (Anouilh).

● **KLAS.** **abîmer** geç. eyl. **1.** Bir uçuruma atmak, dalmak, batırmak : *Nous ne pouvons abîmer Télémaque dans les flots* (Fénélon). – **2.** *Abîmer quelque chose*, bir şey batırmak, yıkamak : *Enfin sous mille crocs la maison abîmée Entraîne aussi le feu qui se perd en fumée* (Boileau). – **3.** Bir varlığın yok olmasına sebep olmak : *Votre magesté voudrait-elle, sur des relations inventées, abîmer la fortune d'un homme?* (Montpensier). – **4.** *Abîmer quelqu'un*, rezil etmek (özellikle edilgen olarak) : *Mme Scaron ne la voit plus, ni tout l'hôtel de Richelieu. Voilà une femme bien abîmée* (Sévigné). ♦ **geçsz.** eyl. **1.** Batmak : *Ses navires jamais ne puissent s'abîmer!* (Th. De Viau). – **2.** Yok olmak, yıkılmak : *Paris va abîmer* (La Rochefoucauld). – **3.** İflas etmek, kaybolmak : *C'est un méchant homme, il abîmera avec tout son bien* (Académie). ♦ **s'abîmer** döñş. eyl. **1.** -e dalmak, yok olmak : *Cette agéable idée où ma maison s'abîme* (Corneille). – **2.** Saygınlığını ya da mallarını kaybetmek.

1. ABÎMER → ABÎME.

2. ABÎMER [abime] geç. eyl. (*abîme*'den; 1567). *Abîmer quelque chose*, bir şey zarar vermek : *Les abords du bois m'ont paru beaucoup moins abîmés que le coutume* (Gide) [eşanl. ↑DÊTÉRIORER; tkz. ESQUINTER]. *L'humidité a agâbeymé le papier peint de la chambre* (eşanl. ENDOMMAGER, ↑GÂCHER). *Tu ne vas pas faire exprès d'abîmer notre amour* (Beauvoit). *J'ai les yeux abîmés par lalumière* (= yorgun). ♦ **s'abîmer** döñş. eyl. (nesne özne) Zarar, hasar görmek : *Ce tissu s'abîme facilement.*

AB INTESTAT [abêtesta] s. öb. (Lat. dilblg. öb.; 1450'ye doğr.). *huk.* Vasiyet yokluğu. Vasiyetin olmaması durumunda malların yasaya göre intikali.

ABIÖENÊSE [abjözənɛz] diş. (1950'ye doğru). GÉNÉRATION SPONTANÉE'nin eşanl.

ABIÖTIQUE [abjctik] s. (Yun. *abiotikos*, *bios*'dan, yaşam; 1872). *biyol.* Canlıların yaşamına elverişli olmayan, yaşamdan yoksun.

ABIÖTROPHIE [abjctfi] diş. (1950'ye doğru). *biyol.* Özellikle sinir sistemi hücrelerini etkileyen zararlı süreç.

ABJECT, E [abjekt] s. (Lat. *abjectus*, reddedilmiş; 1470). Alçaklığı nedeniyle tiksinti, nefret uyandıran : *Si tout homme peut tuer dans le combat, il faut pour frapper un*

prisonnier une abjecte grâce d'État (Malraux) [kullang. eşanl. IGNOBLE]. *C'est être un abject* (eşanl. BAS, INFÂME, RÉPUGNANT, VIL). ♦ **abjectement** bel. (1470). **abjection** diş. (Lat. *abjectio*, reddetme, 1372). Alçaklık, iğrençlik. edb. *Être au dernier degré de l'abjection* (= alçaklık alçaklığın). *Vivre dans l'abjection* (= küçülme, alçaklık).

• KLAS. **abject** s. Soylu olmayan, mütevazı bir sosyal hayatı olan : *Je ne suis pas d'un lignage si abject que ce vous soit une honte de m'avoir pour genre* (Sorel).

♦ **abjection** diş. 1. Kendini küçük düşürme, alçalma : *Bien loin de fuir l'abjection et l'humiliation, je dois l'accepter* (Bourdaloüe). – 2. Toplumsal durumdan bahsederken, alçak gönüllülük (kötül. olmayan).

ABJURER [abjyre] gçl. ve geçsz. eyl. (Lat. *abjurare*, yemin ederek reddetmek; 1495). 1. *Abjurer* (une religion), (bir dini) törenle bırakmak : *Pressée par lui, Gertrude avait abjuré* (Gide). – 2. *Abjurer ses opinions, ses erreurs*, vb., -den açıkça vazgeçmek (eşanl. FAIRE SON AUTOCRITIQUE, SE RÉTRACTER). ♦ **abjuration** diş. (1492). Bir dini ya da bir inaniş bırakma : *L'abjuration d'Henri IV en 1593. Le désaccord, même partiel, d'un artiste avec le système le conduit à une abjuration* (Malraux). ♦ **abjuratoire** s. (1846). *Acte abjuratoire*.

• KLAS. **abjurer** gçl. eyl. Yemin ederek vazgeçmek : *Grand Roi, c'est vainement qu'abjurant la satire Pour toi seul désormais j'avais fait vœu d'écrire* (Boileau).

ABLACTATION → LACTATION.

1. **ABLATIF** [ablatif] er. (Lat. *ablativus*, kaldırılmış; 1300'e doğr.) dilb. 1. -den hali. Çekimli dillerde uzaklığı, yolu, geldiği yeri, vb. gösteren durum. – 2. *Ablatif absolu*, dilbilgisel olarak, tümencin geri kalanındaki hiçbir terimle bağlanmayan, -den halindeki Latince ortaçlar.

2. **ABLATIF** → ABLATION 2.

1. **ABLATION** [ablasjõ] diş. (erken Ortaç. Lat. *ablatio*, kaldırma; 1200'e doğr.). 1. Ablasyon. Bir organın, urun cerrahi yolla alınması : *Procéder à l'ablation d'un rein malade*. (Ama, *l'amputation d'un bras, on enlève un rein, on coupe une jambe* denir.) – 2. *coğr.* Erozyon nedeniyle bir engebenin yıkılması. || *Ablation glaciaire*, bir buzuldilinin erimesi.

2. **ABLATION** [ablasjõ] diş. (*ablation* l'den; 1970). *tekn.* 1. Ablasyon. Bir maddenin maruz bırakıldığı yüksek ısı sebebiyle, büyük miktarda ısı soğurması sonucu ayrışmasının ardından, katı halden gaz hale geçmesi. – 2. Ablasyon. Makinelerin ve ateşlemeli motorların bazı parçalarının korunması için, bu olguya göre hazırlanmış teknik. ♦ **ablatif, ive** s. (1970). Ablasyona maruz kalabilen : *Matériau ablatif*.

-**ABLE**, Latince *abilem*'den, « - olabilir » anlamına gelen ve birçok sıfatın türetilmesinde kullanılan sonek : *guérissable, charitable*.

ABLE [abl] er. (Lat. *abulus*, beyazımtırak). Birçok açık renkli, tatlı su balığına (*ablette, chevesne, gardon*, vb.) verilen ad. ♦ **ablette** diş. (1317). İnci balığı. Alp göllerinde bol olan, metalik yeşil sırtlı ve gümüş rengi karınlı tatlı su balığı (15 cm uzunluğunda; sazangiller familyası.). ♦ **ableret** er. (1310). Kare balık avı ağı, CARRELET de denir.

ABLÉGAT → LÉGAT.

ABLOC [ablõk] er. (*bloc*'tan). *yapıc.* 1. Bir binayı destekleyen direk. – 2. Bir köprü'nün kemer ayağının beton temeli.

ABLOQUER [ablõke] gçl. eyl. (*bloc*'tan). *mekan.* Bir parçayı, kullanılmak istenen makinenin ya da tezgâhın üzerine sabitleştirmek. ♦ **ablocage** er.

ABLUTION [abljysjõ] diş. (Lat. *ablutio*, *ablueri*'den, yıkamak; 1200'e doğr.) Abdest alma, yıkanma. Bazı doğu dinlerinde, vücudu ya da vücudun bir bölümünü yıkamaya dayanan dini arınma. ♦ ç. diş. 1. Kudas ayininden sonra, ekme ve şarap sunulurken, katolik papazın parmaklarına döktüğü su ve şarap. – 2. *tkz.* Yıkanma eylemi : *Faire ses ablutions. Il sortit de ces ablutions comme d'une source miraculeuse : remis à neuf* (Martin du Gard). ♦ **ablutionnisme** diş. *psik.* Kirlenme endişesiyle, defalarca elleri yıkamaya dayanan saplantı.

ABNÉIGATION [abnegasjõ] diş. (kilise Lat. *abnegatio*, reddetme, vazgeçme; 1377) Fedakârlık, özveri, feragat. Kendisi için önemli olan bir şeyin uğruna, her şeyden vazgeçme : *En France, l'émulation devient vite une sorte de fièvre qui pousse chaque citoyen à l'abnégation héroïque* (Valéry) [eşanl. ↓DÉVOUEMENT].

ABOI, ABOIEMENT → ABOYER.

ABOIS [abwa] ç. er. (*aboyer*'den; 1100'e doğr.). *Être aux abois*, çok güç bir durumda olmak. Bir geyikten bahsederken, kaçamayacağı bir durumla karşı karşıya geldiğinde, köpeklerin önünde durmak; çaresiz, umutsuz bir durumda olmak : *Henry se sentait soudain aussi buté que s'il avait eu à affronter, au lieu d'une femme aux abois, des tortionnaires en armes* (Beauvoir) [eşanl. RÉDUIT A LA DERNIÈRE EXTRÉMITÉ].

• KLAS. **abois** ç. er. 1. Son derece güç, tehlikeli durum : *Sauver des abois toute la république* (Corneille). – 2. *Mettre, rendre, être aux abois*, can çekişmeye başlamak, can çekişmek : *J'en laissais deux sans vie et mis l'autre aux abois* (Corneille). – 3. *Rendre les abois*, ölmek; teslim olmak zorunda kalmak : *Ma brutale ardeur va rendre les abois* (Corneille).

ABOLIR [abolir] gçl. eyl. (Lat. *abolere*, yok etmek; 1417). *Abolir une loi, une coutume*, vb., yürürlükten kaldırmak, iptal etmek, lağvetmek (eşanl. ABROGER, yönet. dil), özellikle *abolir la peine de mort* ifadesinde (= uygulanmasını engellemek) [eşanl. ANNULER, INFIRMER, RÉVOQUER].

♦ **aboliseur** er. (1856). ♦ **abolition** diş. (Lat. *abolitio*; 1413). Ortadan kaldırma, yürürlükten kaldırma, lağvetme : *Robespierre se leva pour demander l'abolition de la peine de mort* (Vallès). ♦ **abolitionnisme** er. (1856). Bir yasanın yürürlükten kaldırılmasını isteyenlerin fikirlerinin tümü (esk. kölelik, gün. ölüm cezası). ♦ **abolitionniste** s. ve a. (1835). *Se faire le promoteur d'une campagne abolitionniste*.

• KLAS. ve EDB. **abolir** gçl. eyl. 1. Yok etmek, ortadan kaldırmak : *L'âge ne change que la voix et n'abolit que les cheveux et les dents* (Baudelaire). – 2. Genel af çıkarmak, adli tahkikatları durdurmak : *Désobéir un peu n'est pas un si grand crime; Et quelque grand qu'il soit, nos services présents Pour le faire abolir sont plus que suffisants* (Corneille). ♦ **abolition** diş. Hanedan ailesinden birisi tarafından çıkarılan genel af : *Le retour du comte de Miossens à la cour et son abolition pour s'être battu en duel* (La Rochefoucauld).

ABOMINER [abõmine] gçl. eyl. (Lat. *abominari*, nefret verici; 1120). edb. -den iğrenmek, tiksirmek : *Nous abominons les mensonges* (eşanl. ABHORRER, DÉTESTER, EXÉCRER). ♦ **abominable** s. (kilise Lat. *abominabilis*, nefret

verici olan; 1120) [addan önce ya da sonra]. 1. İğrenç, berbat. Korkuya neden olan, nefret verici olan : *Les journaux sont pleins de récits abominables* (Gide) [eşanl. ATROCE]. *Un chantage abominable* (eşanl. MONSTRUEUX). *Il a eu pour lui des paroles abominables* (eşanl. HORRIBLE). *Une abominable odeur de putréfaction* (eşanl. ÉPOUVANTABLE). – 2. tkz. Çok kötü, çok çirkin, vb. : *Ses chevaux l'emportaient à travers la campagne par un abominable temps de neige* (Tharaud). *Elle porte un abominable chapeau*. ♦ **abominablement** bel. (1300'e doğr.). 1. tkz. Çok kötü, iğrenç bir biçimde : *Chanter abominablement*. – 2. Aşırı bir biçimde : *Cela coûte abominablement cher* (eşanl. TRÈS, EXTRÊMEMENT). ♦ **abomination** dış. (kilise Lat. *abominatio*, inançsızlara karşı duyulan tiksinti 1120) [birkaç dey. ile sınırlı]. *Avoir quelque'un, quelque chose en abomination*, birinden ya da bir şeyden son derece tiksirmek. || *Dire des abominations*, iğrenç şeyler söylemek || *L'abomination de la désolation*, son derece korkunç. (İncil'den alınmış dey.).

• KLAS. **abomination** dış. 1. *Demeurer en abomination*, tiksinti verici bir şey olmak : *Il est demeuré en abomination pour l'infâme accusation qu'il voulait faire contre M. d'Harouys* (Séviigné). – 2. Puta tapma, çok tanrıçılık : *Mahomet était déjà prêt de venir placer l'abomination dans le lieu saint* (Massillon).

1. ABONDER [abõde] geçsz. eyl. (Lat. *abundare*, bol olmak, çok bulunmak. *unda*'dan, yığın; 1120) [Nesne özne ve zaman ya da yer tüml.] Çok sayıda ya da büyük miktarda olmak : *Le gibier abonde cet automne* (eşanl. ↑PULLULER; karşıt. MANQUER). *Les fruits abondent sur le marché* (karşıt. ÊTRE RARE). *Les expressions recherchées abondent dans ses écrits* (eşanl. ↑FOISONNER). ♦ dol. gçl. eyl. (özellikle nesne özne). *Abonder en quelque chose*, bir şeyi elinde bulundurmak ya da bol miktarda üretmek : *La région abonde en fruits* (alışılmış eşanl. REGORGER DE). *Il abonde en anecdotes* (eşanl. ÊTRE PRODIGE DE). ♦ **abondant, e** s. (Lat. *abundans*; 1190). Bol, zengin, verimli. Büyük miktarlarda bulunan ya da çok fazla önemi olan : *Fruits et légumes abondants sur le marché* (eşanl. ↓COURANT; karşıt. RARE). *Il versait des larmes abondantes*. *Il s'agit de rendre plus abondantes les récoltes de maïs* (eşanl. PLANTUREUX, RICHE). *Je me suis insinué à travers la place de la Préfecture, fort encombrée d'étalages et d'éventaires, abondante en soleil et en criaileries* (Romain). ♦ **abondamment** bel. (1531). Bol bol, çok çok. *Il pleut abondamment* (eşanl. ↓BEAUCOUP). *Il mange abondamment tous les soirs* (eşanl. COPIEUSEMENT). *Les magasins sont abondamment pourvus* (karşıt. PAUVREMENT). *Il a abondamment traité la question* (eşanl. AMPLEMENT). ♦ **abondance** dış. (Lat. *abundantia*, bolluk; 1119). 1. *Une abondance de*, büyük miktarda ya da çok sayıda : *Une abondance de légumes cet été* (eşanl. PROFUSION; karşıt. PÉNURIE). *Il regarda encore la carte mauve, et fut frappé de l'abondance des points d'exclamation* (Aragon) [karşıt. MANQUE]. – 2. (tüml.siz) Refah getiren büyük zenginlik : *Il a vécu dans l'abondance* (eşanl. OPULENCE, RICHESSE). *Ce sont des années d'abondance* (eşanl. FERTILITÉ). – 3. Eskiden kurullarda ikram edilen ve şarap miktarı az, su miktarı çok olduğu için böyle adlandırılan içecek. – 4. *Corne d'abondance*, bereket boynuzu. Meyve ve çiçeklerle dolu, zenginliğin ve refahın sembolü olan boynuz. || edb. *Parler d'abondance*, Hazırlanmadan, basitçe, doğaçlamayla konuşmak. || *Parler avec abondance*, zengin bir sözcük hazinesiyle, duygularını ifade etmek. || ekon. *Théorie de l'abondance*, bolluk teorisi. Modern

yöntemlerin, tüketicilerin alabileceğinden çok fazla sayıda üretim yapılmasına olanak verdiğini ve ekonomik sorunların ürünlerin dağıtımıyla azaltılabileceğini savunan kuram. • BEL. ÖB. *En abondance*, bol bol, çok miktarda : *Ses pleurs coulaient en abondance* (eşanl. ↑À FLOTS). *Il a trouvé des fautes en abondance* (eşanl. ↑À FOISON, tkz. EN PAGAILLE). ♦ **abondanciste** a. ekon. Bolluk teorisini savunan. ♦ **surabonder** geçsz. ve dol. gçl. eyl. (1190). Pek çok, gereğinden çok olmak : *Un pays où surabonder les richesses de toute sorte*. *La région surabonde en blé*. ♦ **surabondant, e** s. (1200'e doğr.). Aşırı bol, gereğinden çok : *Il nous a fourni sur son voyage des détails surabondants* (eşanl. EXCESSIF, SUPERFLU). *Une récolte de blé surabondante* (eşanl. EXTRAORDINAIRE). ♦ **surabondamment** bel. (1350'ye doğr.). Bol bol, çokça, birçok defa : *Tu nous a parlé de toi-même surabondamment* (= gereğinden fazla). *Manger surabondamment* (eşanl. TROP). ♦ **surabondance** dış. (1350'ye doğr.). Aşırı bolluk : *Il y a eu surabondance d'artichauts* (eşanl. SURPRODUCTION). *Surabondance de biens ne nuit pas* (= kaynakların aşırı derecede bol olması; eşanl. PLÉTHORE).

• KLAS. **abonder** gcsz. eyl. *Abonder dans quelque chose* (kişi özne), bolluk içinde olma : *Tout le peuple est riche autant qu'il convient, c'est-à-dire qu'il abonde dans le nécessaire* (Mme de Grigan). ♦ **abondant, e** s. 1. *Abondant en quelque chose*, bir şeyin bol, ve fazla olması (kişi adıyla birlikte) : *Abondante en richesse, ou puissante en crédits, Je demeure toujours la fille d'un proscrit* (Corneille). – 2. Kendini fazlasıyla ifade eden, sözü uzatan : *Les scolastes eux-mêmes demeurent court, si fertiles d'ailleurs* [= başka koşullarda], *si abondants* (La Bruyère). – 3. Verimli, zengin : *L'Égypte était, en effet, le plus beau pays de l'univers, le plus abondant par la nature* (Bossuet). – 4. *D'abondant, ayrıca* : *Et d'abondant, la vache à notre femme Nous am promis qu'elle ferait un veau* (La Fontaine). ♦ **abondance** dış. Zenginlik : *Monsieur, la gloire du monde vous doit être devenue en quelque façon méprisable par votre abondance* (Bossuet).

2. ABONDER [abõde] geçsz. eyl. (*abonder* 1'den). *Abonder dans le sens de quelque'un*, birisinin fikrine katılmak, biriyle aynı düşüncede olmak : *J'abonde dans votre sens : il faut réformer l'enseignement*.

ABONNEMENT [abomã] er. (*abonner*'den; 1275). Abone olma. Bir türütün düzenli olarak tedarik edilmesi ve bir hizmetin sürekli olarak sağlanması için firmalarla yapılan sözleşme : *Renouveler son abonnement à un journal, à la S.N.C.F. Certains commerces assurent un abonnement pour la livraison régulière e mazout, de charbon, ect.* ♦ **abonner** gçl. eyl. (*bonne*'dan, *borne*'nün eski biçimi, esk. Fr.'da *abornere*; 1260'a doğru, « sınırlamak »; 1750'ye doğr.). 1. *Abonner quelque'un*, abone etmek, birini bir şeye abone etmek : *Abonnez-le à votre revue*. – 2. tkz. *J'y suis abonné*, -e abone oldum, başıma sık sık gelir. ♦ **s'abonner** dönüş. eyl. Bir şeye kendisi için abone olmak : *Ils s'abonnaient à « l'Étincelle » pour suivre pas à pas ma croisade* (Duhamel). ♦ **abonné, e** a. (1798) *Les abonnés du Théâtre-Français. Assurer par priorité le service des abonnés* ♦ **désabonner** gçl. eyl. (1840) [özellikle adıl]. *Je me suis désabonné de cette revue, qui était devenue inintéressante* (= aboneliğimi iptal ettim). ♦ **désabonnement** er. (18434). ♦ **réabonner** gçl. eyl. (1870). [özellikle adıl] *Mon abonnement est terminé, je dois me réabonner*. ♦ **réabonnement** er. (1895). *Il a payé mon réabonnement*.

ABONNIR → BON 1 ve 2.

1. ABORD → ABORDER 1 ve 2.

2. ABORD [abɔr] er. (*abord* l'den) [bel. öb.'lerde] önce, ilkin. *D'abord, tout d'abord*, önce, öncelikle. Bir başlangıcı, ilk olarak yapılan bir eylemi vb. (Bu ifadeyi genellikle "sonra, ardından" anlamındaki (*puis, ensuite, après quoi, ect.*) : *Mettons-nous d'abord à l'oeuvre, ensuite nous verrons mieux les difficultés* (eşanl. AU PRÉALABLE). *Il fut tout d'abord extrêmement mécontent, puis il se calma* (eşanl. EN PREMIER LIEU). || edb. *Dès l'abord, başından beri Je ne suis pas fâchée que vous vous rendiez compte, dès l'abord, du type d'enfant auquel vous aurez affaire* (Mauriac) [kullang. eşanl. DÈS LE DÉBUT, DÈS LE COMMENCEMENT]. || *Au premier abord, ilk bakışta : Au premier abord, je ne suis pas hostile à ce projet.* (eşanl. À PREMIÈRE VUE, SUR LE COUP; DE PRIME ABORD özenli dil).

• KLAS. **abord** er. (bel. öb.'lerde). **1.** *Dans l'abord, dedans l'abord, à l'abord*, başlangıç olarak, ilk olarak : *Dans l'abord il se met au large puis prend son temps* (La Fontaine). – **2.** *D'abord, hemen, öncelikle : Nous autres grands médecins nous connaissons d'abord les choses.* (Molière). – **3.** *D'abord que, hemen, ilk anda, -ince, -ir, -mez : D'abord qu'ils ont paru tous deux en cette cour* (Corneille).

1. ABORDER [abɔde] gçsz. eyl. (*bord*'dan; 1290). *Aborder à, dans, en, sur*; (yer tüml.). Kıyıya varmak, yanaşmak, karaya çıkmak : *Au point où ils abordèrent, le rivage ne s'inclinait pas vers l'eau par cette pente de sable fin que leur convoitise avait imaginée* (Martin de Gard) [eşanl. ACCOSTER]. *Le bateau aborde en Chine, au Brésil* (karşit. APAREILLER, QUITTER). *Que le dur monde où il va aborder ne le traite pas en ennemi* (Montherlant). ♦ gçl. eyl. *Aborder un virage, bir sürücünün bir viraja ya da keskin bir yola girmesi : Il a abordé le virage à grande vitesse.* – **2.** *Aborder un navire, yanlışlıkla çarpmak : Un cargo norvégien a abordé un pétrolier anglais dans la Manche; saldırmak : Les pirates ont abordé le petit navire, puis ils l'ont coulé.* – **3.** cerr. Cerrahide bir organa ulaşmak için yandan açılan yol. ♦ **abordé**, e s. ve er. Kıyıya yanaşan gemi : *L'abordé peut réclamer une indemnité à l'abordeur.* ♦ **abordable** s. (1542). *Une côte peu abordable* (eşanl. ACCESSIBLE, HOSPITALIER). ♦ **abordage** er. (1553). *Aborder in* gçl.ve 2. gçsz. anlamı : *L'abordage est difficile au milieu de ces rochers. Prendre un navire à l'abordage* (= saldırı) *Abordage en belle* (= iki geminin birbirine saldırmak amacıyla yanyana gelmeleri). ♦ **abord** er. (1468). **1.** Kıyıya yanaşmak (ender). – **2.** cerr. *Voie d'abord*, organa ulaşan yol. ♦ ç. er. *Les abords d'un lieu, yakın çevre, dolay : Les abords de Paris sont encombrés* (eşanl. LES ACCÈS). *Johann August Sutter a quitté les abords immédiats du port* (Cendrars) [eşanl. LES ALENTOURS]. ♦ **abordeur** er. (1790). *denizc. huk* İki geminin çarpışması sonucu kusurlu olanın hatasını kabul etme durumu. ♦ **inabordable** s. (1611) Yanaşılamaz. *Rivage inabordable.*

• KLAS. **aborder** gçl. eyl. Varmak : *Un flot continuel de peuple qui abordait dans cette église* (Racine). ♦ gçl. eyl. Yanaşmak, bir yere ulaşmak : *Ils abordèrent un rivage ou la fille du dieu du jour, Ciecé, tenait alors sa cour* (La Fontaine). ♦ **abord** er. **1.** Varış, geliş : *Mon abord en ces lieux me fit voir Polyeucte, et je plus à mes yeux* (Corneille). – **2.** Çok insanın gelmesi, akın : *Il y a un Grand abord de pèlerins à Rome pendant l'année du Jubilé* (Furetière) – **3.** Saldırı : *De ces vieux ennemis va soutenir*

l'abord (Corneille). – **4.** Giriş : *Cette plage a pourtant un port qui n'est pas de mauvais abord* (Scaron).

2. ABORDER [abɔrd] gçl. eyl. (*aborder* l'den). **1.** (kişi özne) *Aborder quelqu'un, birine yaklaşmak Il aborde pour lui demander des nouvelles de son fils* (eşanl. ACCOSTER). – **2.** (kişi özne) *Aborder quelque chose, bir şeyi yapmaya başlamak, ele almak onunla yüzleşmek : Aborder un problème difficile* (eşanl. AFFRONTER, S'ATTAQUER A). ♦ **abordable** s. (1690). Yanaşılabılır, yanına varılabılır : *Un homme facilement abordable* (eşanl. ACCOSTABLE). *Des articles d'un prix abordable* (= fiyatı herkese uygun olan). ♦ **abord** er. Başkalarını karşılama şekli (her zaman bir niteleyiciyle birlikte bulunur, özellikle *avoir l'abord... ve être d'un abord...* deyimlerinde; özenli dil) : *Tous, pêcheurs ou travailleurs, les gens d'ici ont l'abord rude, peu encourageant* (Daudet). ♦ **inabordable** s. Yanaşılamaz, yanına yaklaşılamaz. (özellikle fiyat konusunda) **ABORDABLE**'ın karşıtı : *Les séjours de vacances en hôtel étaient cet été inabordables* (= çok yüksek fiyat). ♦ **réaborder** gçl. eyl. Yeniden ele almak. *La chambre a réabordé l'examen des projets économiques du gouvernement.*

ABORIGÈNE [abɔriʒen] er. (Lat. *aborigines, origo*'dan, *originis*, köken; 1488). Bir ülkeye gelip yerleşenlerin ter-sine, yerli halk (özellikle ç.) : *Je promis aux nouveaux venus, quels qu'ils soient, les mêmes droits que les aborigènes* (Gide) [eşanl. AUTOCHTONE, INDIGÈNE]. ♦ s. Bulunduğu ülkenin yerlisi olan : *Une plante aborigène.*

ABORNEMENT → BORNE 1.

ABORTIF, IVE [abɔrtif, iv] s. (Lat. *abortivus*; 1300'e doğr., « düşük yapma »). **1.** (1752). Düşük yapmaya neden olan işlem ya da ürün. – **2.** Zamanından önce biten, sonlanan : *Une maladie abortive.* ♦ er. Düşük ilacı.

ABOT [abo] diş. (esk. Fr. *bouter*; koymak, ya da *aboutir*'in lehçesel biçimi; 1819). Bukağı. Atların bukağılıklarına bağlanan köstek.

ABOTEAU [aboto] er. (*bouter*'den). Bir nehrin akışını kısmen engelleyen su bendi.

1. ABOUCHER [abuʃe] gçl. eyl. (*bouche*'dan; 1300'e doğr.). tekn. *Aboucher deux tuyaux, des tubes*, birini diğerine kaynakla tutturmak, bağlantılı hale getirmek için uç uca birleştirmek. ♦ **abouchement** er. (1300'e doğr.). Ağz ağza, uç uca getirme : *Abouchement de deux tuyaux* (eşanl. ANASTOMOSE).

2. ABOUCHER (S') [sabuʃe] döns. eyl. (*aboucher* l'den). kötül. *S'aboucher avec quelqu'un*, birisiyle şüphe uyandıran bir işe girişmek, dolap, dalavere çevirmek için temasa geçmek, ilişki kurmak : *Il s'est abouché directement avec le fournisseur en espérant se passer de l'intermédiaire* (eşanl. NÉGOCIER). *Retour de la guerre, Costals s'était abouché avec un drompeur* (Montherlant) [eşanl. S'ACCOINTER, S'ACOQUINER].

• KLAS. **aboucher (s')** döns. eyl. İlişkiye girmek (kötül. anlamda değil) : *Il ne s'agit que de faire qu'ils s'abouchent, et qu'ils se parlent* (La Bruyère). ♦ **aboucher** gçl. eyl. *Aboucher quelqu'un*, -ile temasa geçmek, ilişki kurmak : *On ne peut aboucher cet homme-là, tant il a d'affaires* (Furetière).

ABOULER [abule] gçl. eyl. (*boule*'den, « amener la boule »)'dan; 1790 adıl anlamında; geçişli anlam, 1837). **DONNER**'nin, **APPORTER**'nin halk. eşanl. (genellikle emir k.) : *Bref, aboule le pognon, on causera ensuite* (Farrère).

♦ geçsz. eyl. ya da s' **abouler** halk. döns. eyl. Varmak, gelmek (özellikle 2'nci t. kiş. 'de) : *Alors tu t'aboules? on t'attend!*

ABOULIE [abuli] diş. (Yun. *aboulia*, düşüncesizlik, sersemlik; 1883). İstençsizlik, iradesizlik. Bir şey yapma, harekete geçme, iş görme zorluğuna ya da imkânsızlığına yol açan istek, arzu azalması ve yetersizliği. ♦ **aboulique** s. ve a. (1907). Tamamen istekten, arzudan yoksun (gündelik dile geçmiş tip terimi) : *Cet apologiste de l'effort est un « aboulique » incapable de s'astreindre à un travail régulier* (Sartre).

ABOUT [abu] er. (*bou'*dan; 1213). Belirli bir yere takmak için hazırlanmış bir parçanın ucu. ♦ **abouter** gçl. eyl. (1247). 1. Uç uca birleştirmek. – 2. Bir üzüm asmasını sonuna kadar budamak. ♦ **aboutement** er. (1276). Uç uca getirme, birleştirme; budama.

1. ABOUTIR [abutir] dol. gçl. eyl. (*bout'*dan; 1300'e doğr.). 1. (nesne özne) *Aboutir à un lieu*, sonu -e varmak : *La rue du Bac commence à la Seine et aboutit à la rue de Sèvres* (geçsz. olarak *aboutit rue de Sèvres* de denir.). *Cette rue aboutissait à un petit pont* (Triolet) [eşanl. FINIR À, SE TERMINER À]. *La Loire aboutit à l'Atlantique* (eşanl. SE JETER DANS). – 2. (özellikle nesne özne) *Aboutir à quelque chose*, -de sonuçlanmak, önemli olaylar zinciriyle -e ulaşmak, sonuca varmak : *L'histoire doit fatalement aboutir à l'avènement d'une société sans classe* (Beauvoir); ve bir mast. ile : *Tous vos prétextes aboutissent à ne rien faire*. ♦ **aboutissement** er. (1488). Son, sonuç : *Cette rue est l'aboutissement de la route qui mène à Poitiers* (eşanl. FIN).

2. ABOUTIR [abutir] geçsz. eyl. (*aboutir* l'den). 1. (nesne özne) Sona ermek, sonuçlanmak. İyi bir sonuç, olumlu bir sonuç almak : *Les pourparlers ont abouti* (eşanl. RÉUSSIR; karşıt. ÉCHOUER). *Mes démarches ont abouti*. – 2. (kişi özne) Sonunda bir şeyi bitirmek : *Après un long travail fastidieux, j'ai enfin abouti*. ♦ **abouti**, **e** s. İyi bir sonuca varan. ♦ **aboutissants** ç. er. *Les tenants et les aboutissants*, bkz. TENANT. ♦ **aboutissement** er. Varılan son, sonuç : *Et quel a été l'aboutissement de vos démarches?* (eşanl. POINT FINAL, RÉULTAT). *Voici le lamentable aboutissement de ma tentative de lutte* (Butor) [eşanl. TERME, COURONNEMENT]. ♦ **inabouti**, **e** s. Sona eremeyen, sona varmayan, gerçekleştirilmeyen, gerçekleşmeyen.

AB OVO [abovo] bel. öb. (Lat. sözcükler, « yumurtadan beri », 1793). Baştan, başlangıçtan beri : *Cette reprise « ab ovo » du long destin de notre terre rend illusoire tout progrès* (Gide).

ABOYER [abwaje] geçsz. eyl. (*halk*. Lat. **abbaiare* ya da **abbaudiare*, klas. Lat. *latrare*'nin yerine kullanılan, yans. *bai'*den; 1100'e doğr.). [eyl. çek. 3.] 1. (bir köpek ya da aynı türden birkaç hayvanı belirten özne) Havlamak, ürümek. Yardım istemek, tehdit etmek vb. için bağırarak, ulamak : *Chaque fois que le facteur se présente à la grille, le chien aboie*; *après*'nin (daha nadir olarak *à*'nın) ardından, çılgınlıkların hedeflediği nesneyi belirtilen tümleçle birlikte : *Le chien de garde aboie après les visiteurs*. – 2. (kişi özne) *tkz.* Bağırarak, bağırıp çağırarak : « *Veux-tu te grouiller?* » *aboya le forgeron* (Vian); ve geçişli : *Ce n'est pas la peine de venir m'aboyer que tu décides ci ou bien ça* (Aymé). ♦ **aboierment** er. (1200'e doğr.). Havlama, bağırışma : *L'aboierment des chiens le faisait rentrer sous bois* (Cendrars). *Les aboierments du caporal*. ♦ **aboi** er. (1100'e doğr.). *köp. avc.* Av köpeğinin, avın yolunu kestiğinde attığı

çığlık. ♦ **aboyeur**, **euse** s. ve a. (1387). Havlayan : *Des chiens aboyeurs. Il continue sans se soucier des aboyeurs*.

♦ er. Kontrol noktasının önünden geçen yarışmacının numarasını bağırarak ve süre ölçen kişiye yardımcı olan kişi.

• KLAS. ve EDB. **aboyer** eyl. 1. Geçişli ya da dönlütlü eylem olarak *Ce chien aboie tous les passants* (Académie). – 2. Kara çalmak, arkasından konuşmak : *Il caressait ceux qui lui donnaient et aboyait ceux qui ne lui donnaient rien* (Perrot d'Ablancourt). ♦ dol. gçl. eyl. 1. İsrarla istemek, birisine ya da bir şeye bağırarak : *Nous avons de tous côtés des gens qui aboient après nous* (Molière). – 2. Göz dikmek : *Ce chicaneur aboie toujours après le bien d'autrui* (Furetière). ♦ **être aboyé** edilgen eyl. Takip edilmek, saldırıya uğramak : [II] *s'avance dans la cour, aboyé par son chien qui ne le reconnaît pas* (Gide). ♦ **aboyeur** er. 1. Çığırkan. Arabaları çağırarak için, tiyatronun kapısının önünde bağırarak kişi – 2. Tiyatronun önünde, yapılan gösterileri ilan eden kişi.

ABRACADABRA [abrakadabra] er. (Bilinirciler tarafından kabalacılıkta kullanılan *abrasax*'dan türetilen Yun. sözcük; 1560). Eski çağlarda yaşayan insanların büyüleri bir özelliğe sahip olduğuna ve bazı hastalıkları iyileştirdiğine inandıkları anlaşılmaz, esrarlı sözcük. ♦ **abracadabrante**, **e** s. (1834). Tuhaflığı ya da tutarsızlığı yüzünden şaşkınlık yaratan bir şey için kullanılır : *On fil les traitements les plus abracadabrants* (Giono) [eşanl. BIZARRE, tkz. FARFELU]. *Les journaux ont publié tant de choses abracadabrantes qu'il faut se méfier* (Duhamel) [eşanl. INCROYABLE, INVRAISEMABLE].

ABRANCHE → BRANCHIES.

ABRAS [abra] er. (*bras'*dan). *teknol.* Çatlayıp yarılmasını önlemek için, bir aletin sapının kaplandığı metal malzeme; kaplama.

ABRASER [abraze] gçl. eyl. (Lat. *abrasus*, *abradere*'den, kazıyarak çıkarmak; 1928). *tekn.* Aşındırmak. Sürterek yıpratmak, eskitmek : *On abrase un rail pour rectifier son profil*. ♦ **abrasif**, **ive** s. ve er. (1907). Sanayide, sürterek parlatma ve yıpratma için kullanılan her türlü madde. ♦ **abrasion** diş. (Lat. **abrasio*; 1611). 1. Aşındırma. *Abrasif* denilen sert bir maddeyle aşındırarak, sürtünmeyle tahriş etme eylemi. – 2. *çoğr.* Aşınma. Kayaların, döküntü dolu su ile aşınması. – 3. *tip* Genişliği derinliğinden daha fazla olan yüzeysel ülserlerin oluşması; küçük sümüksel parçaların cerrahi olarak kesilip çıkarılması. – 4. *çoğr.* *Plateforme d'abrasion*, kıyıların önünde denizin aşındırmasıyla oluşan, çok dik olmayan yüzey. ♦ **abrasimètre** er. (1970'e doğr.). Bir kumaşın aşınmaya karşı dayanıklılığını ölçmeye yarayan alet.

ABRÉACTION, ABRÉAGIR → RÉAGIR.

ABRÉGER [abreç] gçl. eyl. (erken Ortaç. Lat. *abbreviare*, *brevis*'den, kısa; 1100'e doğr.). [eyl. çek. 2 ve 10.] (Kişi ya da nesne özne) *Abréger quelque chose*, süresini, uzunluğunu azaltmak : *Abréger un article trop long* (eşanl. RACCOURCIR). *Il tâcha de répondre « non » des yeux, mais Mme de Perseval abrégea cette dénégation* (Aragon) [eşanl. ÉCOURTER; karşıt. ALLONGER]. *Les mauvais temps a abrégé notre séjour à la campagne* (eşanl. RÉDUIRE). *Il savait abréger les trop longues soirées par de curieuses anecdotes* (= daha az uzun gibi göstermek). ♦ **abrégé** er. (1300'e doğr.). 1. Özet. Çok geniş bir bütünün ya da çok uzun bir yapıtın, yazılı belgenin kısaltılmış biçimi : *Le*

prêtre fit d'abord un abrégé de l'Histoire sainte (Flaubert) [eşanl. RÉDUCTION]. – 2. Bir çalışma kitabının, bir bilimin özeti içerikli yapıtı : *Un abrégé de géométrie* (eşanl. PRÉCIS). *Les lycéens apprennent souvent leurs cours dans de simples abrégés* (eşanl. MEMENTO, RÉSUMÉ). – 3. müz. Bir organ klavyesindeki tuşlarla ve tuş hareketini supaba ileten tahta çubuklar arasında bağlantı sağlayan mekanik bölüm. • BEL. ÖB. *En abrégé*, kısaca : *Voilà, en abrégé, le récit de leur querelle* (eşanl. BRIÈVEMENT. EN BREF, SOMMAIRE, özenli dil SUCCINCTEMENT). *Écrire en abrégé* (= kısaltmalar kullanarak). ♦ **abrègement** er. (1278). *On se plaint de l'abrègement des vacances de Noël lorsque cette fête tombe un dimanche* (karşıt. ALLONGEMENT). ♦ **abréviation** diş. (erken Ortaç. Lat. *abbreviauo*; 1390). Kısaltma. Bir sözcüğün bazı öğeleri (ilk heceleri) çıkarılarak kısaltılması ya da bir sözcük öbeğinin baş harflerine indirgenmesi : « *méto* », « *bus* », « *S.N.C.F.* », « *S.M.I.C.* » sont des *abréviations* de « *chemin de fer métropolitain* », de « *autobus* », de « *Société nationale, des chemins de fer français* », de « *salair minimum interprofessionnel de croissance* ». ♦ **abréviateur**, *trice* s. ve a. (erken Ortaç. Lat. *abbreviator*; 1390). Bir yazarın yazılı belgelerini, yapıtlarını özetleyen kişi. ♦ **abréviatif**, *ive* s. (1400'e doğr.). Bir kısaltma belirten : *Signe abréviatif*. ♦ **abrévativement** bel. (1850'ye doğr.). Kısaltılmış biçimde.

1. ABREUVER [abrøve] gçl. eyl. (erken Ortaç. Lat. **abbiberare, bibere*'den, içmek; 1100'e doğr.). **1.** Suvarmak. Evcil hayvanlara su içmek (atlar, öküzler, vb.) : *Apporter des seaux d'eau pour abreuver le bétail*. – 2. *Terre, sol abreuvés d'eau*, (daha fazla suyu ememeyecek kadar) su dolu, suya doymuş. – 3. edb. *Visage abreuvé de larmes*, yaşlarla dolu : *Ainsi battu, le petit Paul s'enfuit le visage abreuvé de larmes*. – 4. *yapıcı*. Gözenekli bir yüzeyin üzerine, gözenekleri tıkamak ve yüzeyi pürüzsüzleştirmek için bir kat yağ ya da sıva sürmek; sıva çekmeyi kolaylaştırmak için sıvayı uygulamadan önce yapışkanlığını alsin diye taş duvarı ıslatmak. ♦ **s'abreuver** döş. eyl. (hayvanlardan söz ederken) İçmek : *Le cheval s'abreuve à la mare*; ve insanlardan söz ederken, bol bol su içmek. ♦ **abreuvement** ya da **abreuvement** er. (1262). **1.** Sulama, su içirme, suvarma (eski). – 2. *metalurj*. Kum ve metal karışımından oluşan döküm parçasının üzerindeki yüzeysel kusur. ♦ **abreuvoir** er. (1290). **1.** Yalak, suvat. Sürü hayvanlarının su içmeleri için götürüldükleri yer : *Comme le cerf altéré Se meurt dans un abreuvoir* (Jouve). – 2. Bu kullanım için hazırlanan yalak – 3. *yapıcı*. İslatılmış alçı ya da yapı harcı koyabilmek için duvarcıların taşların arasında bıraktıkları aralık.

• KLAS. **abreuver** gçl. eyl. **1.** İslatmak, suyla ıslatmak : *Ce drap est abreuvé d'eau* (Furetière). – 2. Sulamak : [Bir] *fleuve Qui les murs de Pergame abreuve* (Scarron). – 3. Su basmak, ıslatmak : *En son sang abreuvé Des dégâts qu'il a faits il y abandonnu* va payer l'usure (La Fontaine). – 4. Öğretmek, geniş bir şekilde bilgi vermek : [onlar] *allèrent, chacune apprendre cette nouvelle à toutes celles qu'elles connaissaient, si bien qu'en un moment tout le village en fut abreuvé* (Sorel).

2. ABREUVER [abrøve] gçl. eyl. (*abreuver* l'den). *Abreuver quelqu'un d'injures, d'humiliations, de coups*, birisini sövmek, aşağılamak, bitkinlik verene kadar dövmek : *Les femmes rejettées de leur milieu, abreuvées d'opprobre* (Mauriac).

ABRÉVIATEUR, ABRÉVIATIF, ABRÉVIATION, ABRÉVIATIVEMENT → ABRÉGER.

ABRI [abri] er. (Esk. Fr. *abri*'den, Lat. *apricus*'tan, güneşe maruz kalmak; 1190). **1.** Sığınak. Yağmur, güneş vb.'inden korunmak için sığınılan ve özellikle yangın, bombardıman vb. gibi olaylardan korunmak için düzenlenen yer : *Gagner un abri en montagne* (eşanl. REFUGE). *Il faudrait une pièce bâtie d'acier, un abri parfait*. (Vian). – 2. Sığınak; bazı kötülüklerden koruyan : *La menace de guerre s'est un abri contre les tracas du monde*. – 3. *À l'abri*, güvenlikte, güvenilir yerde : *La pluie redoublait. Aurélien se mit à l'abri sous la porte de l'immeuble* (Aragon); emniyette, güvenlikte, tehlikeden uzakta : *La menace de guerre s'est éloignée, nous sommes maintenant à l'abri* (eşanl. HORS D'ATTEINTE); tüml.den sonra de takısıyla : *Cette maison est construite à l'abri du vent. La jeune fille pouvait dormir enfin, à l'abri de ses lunettes noires* (Le Clézio). *Il est à l'abri du besoin* (= yaşaması için parası var). *Je suis à l'abri de pareilles erreurs* (= bu hataları yapmam). ♦ **abriter** gçl. eyl. (1489) [genellikle edilgen ve dönüşlü] Barınmak, sığınmak, barındırmak, korumak : *Je me suis abrité sous le porche pendant l'averse* (eşanl. PRÉSERVER, PROTÉGER). *Le versant de la colline est abrité des vents du nord* (karşıt. EXPOSER). *Cette maison abrite plusieurs familles* (= o evde barınıyorlar). *Il est au chaud de mon cœur; et je voudrais me faire plus chaude encore pour l'abriter mieux* (Montherlant). *S'abriter derrière la loi* (= onun tarafından korunmak). ♦ **Abribus** [abribys] er. (tescilli marka adı). Kapalı otobüs durağı. Genellikle reklam panolarının da yer aldığı, insanların içinde otobüs beklediği durak. ♦ **abri-sous-roche** er. (1868). [Ç. 1.] Sarp kayaların iç katlarında, derinliği mağaradan az olan oyuk : *Les abris-sous-roche ont souvent été occupés par les hommes préhistoriques*. ♦ **abriver** er. (1771). Rüzgârdan koruyan her türlü şey, özellikle ekinleri koruyan siper. ♦ **inabrité**, **e** s. (1839). *Une rade inabritée*. ♦ **sans-abri** deşşmz. a. (1950'e doğr.). SANS-LOGIS ifadesinin eşanl. : *À la suite des inondations, il y a eu de nombreux sans-abri*.

ABRICOT [abriko] er. (Katalanca *abercoc*, Ar.'dan akt. *al-barquq*; 1512). Kayısı. Kayısı ağacının sarımsı-turuncu renkte, tek çekirdekli, şekerli, az sulu, etli meyvesi. ♦ s. deşşmz. Sarımsı-turuncuya çalan renk : *Sa culotte en casimir, de couleur abricot* (Balzac). ♦ **abricotier** gçl. eyl. (1845). Likörlü kayısı reçelini pastanın üzerine dökmek. ♦ **abricoté**, **e** s. (1845). Kayıysı andıran : *Pêche abricotée*. ♦ er. (1690). Kayısı şekerlemesi dilimi. ♦ **abricotier** er. (1520). Kayısı ağacı. Erik ağacı cinsinden, yaklaşık 4-6 metre yüksekliğinde meyve ağacı. ♦ **abricotine** diş. (1843). Bir mermer çeşidi. ♦ **abricotis** er. Şekerlemecilerin kayısının hazırlanışına verdikleri ad.

ABRI-SOUS-ROCHE, ABRITER, ABRIVENT → ABRI.

ABROGER [abrøge] gçl. eyl. (Lat. *abrogare*, yok etmek; 1390). [eyl. çek. 2.] *Abroger une loi, un décret, un arrêt*, iptal etmek, yok etmek, lağvetmek (daha kısa eşanl. ABOLIR) : *On abrogea les dispositions contraires à la loi nouvelle*. ♦ **abrogeable** s. (1850'e doğr.). ♦ **abrogation** diş. (Lat. *abrogatio*; 1350'e doğr.). Yürürlükten, ortadan kaldırma : *Voter l'abrogation d'une loi* (eşanl. ABOLITION, ANNULLATION). ♦ **abrogatif**, *ive* ya da **abrogatoire** s. (1845). *huk*. Lağvetme için kullanılan. ♦ **inabrogé**, **e** s. ♦ **inabrogeable** s. (1839). Yürürlükten kaldırılamaz, lağvedilemez : *Des lois inabrogeables*.

ABROUTI, ABROUTISSEMENT → BROUTER 1.

ABRUPT, E [abrypt] s. (Lat. *abruptus*, dik; 1512). 1. Sarp, yalçın, çetin. Tırmanılması güç olan yolun bulunduğu yokuş ya da dağ : *Pente abrupte* (eşanl. ESCARPÉ). *Un chemin abrupt au flanc de la montagne* (eşanl. RAIDE). – 2. İnsanlara kaba bir biçimde yaklaşan kişi (ya da bu kişinin davranışı) : *Ses manières abruptes me plaisaient* (Beauvois) [eşanl. REVÊCHE, İBRUSQUE]. ♦ er. (1925). Çok dik yokuş : *Un abrupt dû à une faille*. ♦ **abruptement** bel. (1495). Doğrudan doğruya; diklemesine : *C'était quelqu'un avec qui il fallait parler des choses abruptement et sans préparation* (Sartre).

ABRUTIR [abrytir] gçl. eyl. (*brute*'ten, Lat. *brutus*, akıldan yoksun; 1541) [kişi ve nesne özne] *Abrutir quelqu'un*, birisini uyumsuzluğa, güçsüzlüğe sürüklemek, hiçbir şey anlamamasına, hissetmemesine neden olmak : *L'alcool l'abrutissait et lui faisait perdre toute volonté* (eşanl. daha nadir kullanım HEBÊTER). *Il l'abrutit d'un flot de paroles* (eşanl. İBASOURDIR); genellikle edilgen : *L'homme ronfle, abruti de chaleur; versé sur un coude, son cigare éteint aux lèvres* (Martin du Gard). ♦ *s'abrutir* döş. eyl. *S'abrutir de travail*, yoğun işten dolayı dermansız kalmak. ♦ **abruti**, e a. ve s. tkz. (genellikle küçük düşürücü). Sersem, aptal : *Tu ne pouvais pas faire attention, abruti!* (eşanl. İDIOT, İMBÉCILE). ♦ **abrutissant**, e s. (1600'e doğr.). Sersemletici, aptallaştırıcı, yorucu : *Travail abrutissant. La vie abrutissante de Paris*. ♦ **abrutissement** er. (1586). Sersemletme, aptallaştırma : *La menace à la fois la plus immédiate et la plus sournoise, celle de l'abrutissement par les psychotechniques* (Maltaux). ♦ **abrutisseur** s. ve er. (1700'e doğr.).

• KLAS. ve EDB. **abrutir** gçl. eyl. Bir şeyi ilk haline geri döndürmek, değerini düşürmek : *Des vainqueurs abrutis de crime, ivres d'encens* (Hugo).

ABRUZZAIS, AISE [abryze, ez] ya da **ABRUZZAIN, AINE** [abryzê, en] s. ve a. Orta İtalya'daki Abruzzo bölgesinden, Abruzzo'yla ilgili. ♦ **abruzzais** er. Abruzzo bölgesinde konuşulan lehçe.

ABSCISSE [apsis] dış. (Lat. *abscissa linea*, ligne coupée; 1694). *mat.* 1. Apsis. Yönlü bir eksen üzerinde bir noktanın başlangıç noktasına olan uzaklığının cebirsel değeri. – 2. Apsis. Bir noktanın düzlemde ve uzaydaki yerini bulmaya yarayan koordinatlardan biri.

ABSCONS, E [apskõ, õs] s. (Lat. *absconsus*; 1509). *kötül*. Belirsiz, kolay anlaşılmayan : *Le langage abscons et tout hérissé d'ellipses du jeune écrivain* (Daudet) [eşanl. ÉSOTÉRIQUE, HERMÉTIQUE]. ♦ **absconse** dış. (Lat. *absconsa*, karanlık; 1717). Katolik Kilisesi'nde, gece ayinlerinde kullanılan kısık ışıklı küçük fener.

ABSENT, E [apsã, ãt] s. ve a. (Lat. *absens*, -tis, orada olmayan; 1100'e doğr.). 1. (*de* ekiyle tümlenmiş). Bir yerde bulunmayan, olmayan. Genelde bulunduğu ya da sürekli olarak çalıştığı bir yerde bulunması gerekirken orada bulunmayan kişi : *Le patron est absent. Lui peut faire ce qu'il veut* (Cendrars). *Faire l'appel d'une classe afin de compter les absents* (karşit. PRÉSENT). *Il est souvent absent en classe* (= eksik). – 2. *huk.* Kayıp. Ölümü kesinleşmedikçe varlığından şüphe duyulan kişi. – 3. *ask.* *Bon absent*, geçerli bir nedeni olmaksızın askerlik şubesine başvurmayan ve hizmete alınan, askerlik çağındaki erkek. ♦ s. 1. (*de* ile kurulan yer tüml.) Bir yerde bulunmayan kişi : *Il est absent de Paris en ce moment* (= Paris'te değil). *J'étais absent de la précédente réunion* (= toplantıda değildim). *Être absent de son bureau, de son usine*. – 2. (tümlenmiş ya da tümlenmiş) Eksik olan şey : *La précision est absente*

de ce rapport (syn. MANQUER À). *La gaieté est absente de cette assemblée*. – 3. *edb.* (tümlenmiş) Büyük dalgınlık içinde olan, derin düşüncelere dalan (kişi ya da bu kişinin ifadesi) : *Je marchais, au milieu des vignes, avec cet air absent et séparé du monde de ceux qui remâchent un souci* (Mauriac) [eşanl. DISTRAT]. ♦ **absence** dış. (Lat. *absentia*; 1200'e doğr.) [*absent* sözcüğünün tüm anlamlarına karşılık gelir]. 1. Yokluk, bir yerde bulunmamış, eksiklik : *Les soupçons ne peuvent se porter que sur quelqu'un dont tout le monde a remarqué l'absence insolite* (Anouilh) [karşit. PRÉSENCE]. *En l'absence des enfants, nous avons pu prendre quelques jours de repos. Ce roman témoigne d'une absence totale de goût* (eşanl. MANQUE). *Ses travaux dénotent une absence regrettable de rigueur* (eşanl. CARENCE, DÉFAUT). *En l'absence de preuves, il a été relâché* (= bulunmadığından, eksikliğinden). *Quelle horrible absence de mémoire* (Anouilh) [eşanl. tkz. TROU]. – 2. Dalgınlık : *Depuis son accident, il a souvent des absences*. – 3. *huk.* Varlığından şüphe duyulacak kadar uzun süredir kayıp olan kişinin durumu. ♦ **absenter (s')** döş. eyl. (Lat. *absentare*, yok kılmak; 1300'e doğr.) [kişi özne] Uzaklaşmak. Genellikle ya da o anda bulunulan bir yeri terk etmek (*de* bağlantısıyla tümlenmiş ya da tümlenmiş) : *Pécuchet, qui s'était absenté une minute, lui glissa dans la main un napoléon* (Flaubert) [eşanl. SORTIR]. *Je m'absenterai de Paris du 3 au 12 février*. ♦ **absentéisme** er. (İng. *absentecism*, to absent 'tan; 1828; absence 2 anlamında). 1. (1945). Devamsızlık. Nedensiz ve sık bir biçimde çalışılan yerde bulunmama : *On ne compte pas dans l'absentéisme les congés médicalement ou légalement prescrits* (karşit. ASSIDUITÉ). *Absentéisme scolaire*. – 2. Bir aracının (kâhya ya da çiftlik kiracısı gibi) orada ikamet etmeyen toprak sahibiyle çiftçi arasında aracılık yaptığı toprak işletme biçimi. ♦ **absentéiste** s. ve a. (1853). *L'hiver, la proportion des absentéistes a tendance à augmenter*.

• KLAS. **absent, e** s. *Absent de quelqu'un*, birinden, bir şeyden ayrı, uzakta : *Quoi qu'absent de ses yeux il me faille endurer, Sire, ce n'est trop d'heur de pouvoir espérer* (Corneille). ♦ **absence** dış. 1. Birinden ayrı, uzak olma : *Ne donnons point désormais à l'absence le mérite d'avoir remis entre nous une parfaite intelligence* (Sévigné). – 2. *En absence*, birinin yokluğunda : *Ce que je trouve de bon, c'est que le Roi se soit souvenu d'Adhémar, en absence* (Sévigné). ♦ **absenter (s')** *S'absenter de quelqu'un*, uzaklaşmak, birinden ayrılmak : *Tu ne saurais le quitter Sans de toi-même t'absenter* (Saint-Amant).

ABSIDE [apsid] n. f. (erken Ortaç. Lat. *absida*; 1500'e doğr.). 1. Apsid. Bir kilisenin koro yerinin arkasında yer alan ucu : *Il y avait Notre-Dame, tellement plus belle du côté de l'abside que du côté du parvis* (Aragon). – 2. Çadırın muşambasındaki çıkıntı. ♦ **absidal, e, aux** ya da **absidial, e, aux** s. (1850'e doğr.). *On voit poindre les chapelles absidales dans les grands édifices appartenant au style de l'Île-de-France* (Viолlet-le-Duc). ♦ **absidiale** dış. (1866). 1. Küçük apsid. (Özellikle apsidin etrafına inşa edilmiş yarımduvar biçimindeki şapel). – 2. Bir azizin kemiklerinin içinde saklandığı sandık.

ABSINTHE [apsê] dış. (Yun. *apsinthon*; 1546). 1. Pelin. Genellikle işlenmeyen topraklarda rastlanan, acı, zehirli, hoş kokulu bitki. (50 cm yüksekliğinde; bileşikgiller familyası). – 2. Absent. Bu bitkiyle hazırlanan yeşil renkli aromatik likör. (Kanunlar gereği Fransa'da üretimi yasak). ♦ **absinthé, e** s. (1850'e doğr.). Absent karışımı : *Une*

liqueur absinthée. ♦ **absinthisme** er. (1871). Absent tüketimine bağlı zehirlenme.

1. ABSOLU, E [apsɔly] s. (Lat. *absolutus*, tamamlanmış; 1080) [Nesne adından sonra.] **1.** Mutlak, kesin; tam. Hiçbir istisna, sınır ve hafifletici sebep içermeyen : *Il a pour tous ceux qui l'entourent un mépris absolu* (eşanl. TOTAL). *Je vous prie, Mademoiselle, discrétion absolue jusqu'à demain soir* (Aragon) [eşanl. COMPLET]. *J'avais en lui une confiance absolue* (eşanl. ENTIER, PLEIN; karşıt. RELATIF). *Vous donnez à ses paroles un sens trop absolu* (= küçük farklar olmaksızın); kimi zaman addan önce kullanılır : *Ne m'appelez qu'en cas d'absolue nécessité* (eşanl. IMPÉRIEUX). – **2.** Şartları, tarihi durumu, vb. ni göz önünde bulundurmadan kuralları kesin olarak uygulayan : *Vous voyez tout d'une manière absolue* (karşıt. RELATIF). – **3.** kim. Mutlak, yüzde yüz saf bir element : *Alcool absolu*. – **4.** fiz. Mutlak. Ulaşabilecek en düşük sıcaklık olan *mutlak sıfırdan* yani -273,16 °C'den sayıma başlayan (sıcaklık ölçeği). – **5.** ölçb. Birimleri değişmez ölçülere dayanan (ölçüm aleti) : *Électromètre absolu*. – **6.** Arme absolue, hiçbir savunmanın karşı koyamadığı silâh. || mat. *Calcul différentiel absolu*, eşanl. CALCUL TENSORIEL. || *Essence absolue*, ya da *absolue* dış., ya da *absolu* er., koyu çiçek özlerinin etil alkolle işlenmesiyle oluşan öz, esans. || *Valeur absolue ou arithmétique d'un nombre algébrique*, mutlak değer; bir sayının işaretlessiz sayısal değeri (a'nın mutlak değeri |a| yazılır.) ♦ er. **1.** Her şeyin kaynağı olan; mükemmel olan : *Je sais à quel point la révolution lui tient aux moelles : elle est son absolu à lui* (Beauvoir). – **2.** fels. Diğer şeylerden bağımsız olan, ilişkide olmayan. || *Philosophies de l'absolu*, bilginin ve varlığın birbirinden ayrı düşünülmeeyeceğini savunan felsefe (Hegel). – **3.** *Juger dans l'absolu*, durumu göz önünde bulundurmadan yargılamak. ♦ **absolument** bel. (1200'e doğr.). **1.** Hiçbir sınırlama ya da tereddüt olmadan : *Par ce temps, il faut absolument vous couvrir de vêtements chauds* (eşanl. NÉCESSAIREMENT). *Je dois absolument aller le voir* (eşanl. DE TOUTE NÉCESSITÉ). – **2.** (Sıfat, zarf ya da fiille kullanıldığında) tamamen, çok, en üst derecede (entüst. absolu) : *Je me ris de vos présomptions absolument erronées et injurieuses* (Anouilh) [eşanl. COMPLÈTEMENT, ENTièrement, TOTALEMENT]. *Nous sommes absolument du même avis* (eşanl. TOUT À FAIT). *Ceci s'oppose absolument à ce que vous avez dit précédemment* (eşanl. RADICALEMENT). *Ce qui m'a retenu c'est l'idée que personne, absolument personne, ne serait ému de ma mort* (Sartre). ♦ **absoluité** dış. fels. Mutlak olanın niteliği : *L'absoluité d'un principe*.

2. ABSOLU, E [apsɔly] s. (*absolu* l'den). **1.** (kişi a.'dan ya da var oluş bildiren a.'dan sonra : *ton, caractère, ordre, vb.*) Kesin, kararlı, ödüün vermeyen, tavizsiz. Hiçbir itiraza, çelişkiye ya da karşıtlığa tahammül edemeyen, hiç taviz, ödüün vermeyen : *Il est très absolu dans ses jugements* (eşanl. DOGMATIQUE, ENTIER). *Il prend pour me parler un ton bien absolu* (eşanl. AUTORITAIRE, IMPÉRIEUX). *Il a un caractère absolu; il n'admettra aucun compromis* (eşanl. INTRANSIGEANT). *C'est un ordre absolu* (= hiçbir tartışma kabul etmeyen, tartışılmaz). – **2.** Mutlak, saltık, salt. Kendisi tarafından belirlenen yasa uyarınca edindiği yetkiyi uygularken hiçbir sınır ve koşul tanımayan (devlet başkanı ya da bunun kurmuş olduğu iktidar, erk) : *Louis XIV fut un monarque absolu. Pouvoir absolu* (= hiçbir denetim, kontrol olmadan; eşanl. SOUVERAIN). *La royauté d'Ancien Régime fut une monarchie absolue*. ♦ **absolutisme** er.

(1796). Mutlakiyet, saltıklık. Devlet yönetiminde, devlet başkanının, kendisi tarafından belirlenen kurumlar haricinde başka hiçbir denetim mekanizmasının denetimini kabul etmediği, tüm erki elinde topladığı yönetim biçimi : *L'absolutisme est le principe de toute dictature* (eşanl. AUTOCRATIE, ↑TOTALITARISME, kötü. DESPOTISME, TYRANNIE). ♦ **absolutiste** s. ve a. (1823). *On a parfois appelé « absolutistes » les partisans du second Empire*.

• KLAS. **absolu, e** s. Mutlak. Hiçbir koşula bağlı olmayan, eleştirii kabul etmeyen : *Sur moi, comme sur tous je dois être absolu* (Corneille). ♦ **absolument** bel. **1.** Kesin, ödünsüz, tartışma kabul etmeyen bir tonla : *Il dit fort absolument qu'il n'y avait point de plaisir à lire les romans* (Scarron). – **2.** Kesin biçimde, tüm engelleri karşıt : *Sa fille s'était absolument fait mener à la maison où logerait son père* (Scarron). – **3.** Tam yetkiyle, kesin ve değişmez biçimde : [Richelieu] *fut assuré de régner bien plus absolument après sa mort que le Roi son maître n'avait pu le faire* (La Rochefoucauld).

3. ABSOLU, E [apsɔly] s. (*absolu* l'den). Dilbilgisinde, tümencin bir ögesine dilbilgisine uygun olarak bağlanmamış yapı ya da öge : *Les propositions participales sont en français des constructions absolues, puisque aucun des mots qui les forment ne joue de rôle dans la proposition principale*. Geçişli bir fiil nesne almadan, geçişsizmiş gibi kullanıldığında söylenir : (örn. : *il mange du pain* [geçişli]; *il mange* [geçişsizmiş gibi kullanılmış]). Derece olarak en üst olma durumu belirtildiğinde (*le superlatif absolu* [örn. : *très juste*] nesne kullanılmaz [karşıt. SUPERLATIF RELATIF]). ♦ **absolument** bel. Nesnesiz kullanılan fiil, sıfat, vb. : örn. : « *il a bu* » tümceğinde, « *boire* » fiili geçişsizmiş gibi kullanılmıştır.

ABSOLUTEUR, ABSOLUTION, ABSOLUTOIRE → ABSOUDRE.

1. ABSORBER [apsɔrbe] gçl. eyl. (Lat. *Aborbere*, yutmak; 1200'e doğr.). **1.** (nesne özne) *Absorber un liquide*, sıvıyı emmek. Bir sıvıyı dağılmasını engelleyecek şekilde tutarak, içine girmesine izin vererek ortadan kaldırmak : *L'éponge absorbe l'eau* (eşanl. S'IMBIBER DE; karşıt. REJETER). *Le buvard absorbe l'encre* (eşanl. S'IMPRÉGNER DE). *Le terrain sablonneux a absorbé les pluies torrentielles de ce matin* (karşıt. DÉGORGÉ). – **2.** (canlı varlık özne) *Absorber des aliments*, yemek, tüketmek; beslenmek : *Elle n'avait pu se résoudre encore à absorber les asticoles* (Vian) [eşanl. MANGER ya da BOIRE]. – **3.** (nesne özne) *Absorber quelque chose*, yok etmek, tüketmek, etkisiz hale getirmek : *Après la triste épreuve de la vie élégante qui venait d'absorber ses capitaux, il se jeta dans le travail* (Balzac) [eşanl. ↑ENGLOUTIR]. *Le noir absorbe la lumière*. – **4.** ekon. Bir şirketi, genellikle daha güçlü yeni bir ortaklığa sokarak yok etmek. – **5.** fiz. Soğurma. Bir gazı, katı ya da sıvı maddede emilim yoluyla eritmek. ♦ **absorbant, e** s. (1751). Soğurgan **1.** *Un tissu absorbant*. – **2.** fiz. *Pouvoir absorbant*, emici. Bir cismin sıvıları, gazları, ışınlımları emme özelliği. ♦ **absorbable** s. (1839). ♦ **absorbance** dış. (1960'a doğr.). fiz. Bir yapının emme gücünü belirleyen büyüklük. ♦ **absorbueur** er. (1950'ye doğr.). **1.** Emmeli soğutucu tesisatının makinesi. – **2.** Petrol sanayisinde gaz emiliminde kullanılan artırma makinesi. ♦ **absorption** dış. (kilise Lat. ilg. *absortio*; 1580). **1.** *On se nourrit alors d'extraits de métaux. Ne doutez point que le goût n'en soit exquis et l'absorption salutaire* (France). – **2.** biyol. Canlı varlıkların, ihtiyaç duydukları maddeleri içine alma işlevi. – **3.** fiz. Bir gazın, katı ya da sıvı bir mad-

denin tamamen içine girmesi. – 4. ekon. Şirket evliliği. Birinin yararı için firmaların ya da şirketlerin birleşmesi. – 5. *Machine à absorption*, soğuttuktan sonra soğutucu akışkanın bir kompresör tarafından içine çekilmesi şeklinde değil de, bir başka madde tarafından emilmesi şeklinde işleyen soğutma tesisati. ♦ **absorptivité** dış. (1840). fiz. Soğurganlık. Sıvıları, gazları, radyasyonları yutma özelliği. ♦ **désorber** gçl. eyl. (1950'ye doğr.). Soğurulanı dışarı vermek. ♦ **désorption** dış. (1950'ye doğr.). fiz. Soğurmanın ters süreci; dezorpsiyon. ♦ **réabsorber** gçl. eyl. (1780). Yeniden soğurmak yeniden emmek. ♦ **réabsorption** dış. (1800'e doğr.).

2. ABSORBER [apsorbe] gçl. eyl. (*absorber* l'den; 1300'e doğr.) [nesne özne] *Absorber quelqu'un, ses pensées, son temps*, vb. birini tamamen ya da yoğun bir şekilde meşgul etmek : *Il était fatigué par cette recherche qui l'absorbait tout entier* (Camus) [eşanl. RETENIR, ↑ACCAPARER]. ♦ **s'absorber** döş. eyl. (kişi özne) Tamamen meşgul olmak : *Elle s'absorba devant un petit miroir à refaire son visage* (Aragon). *Il s'absorbe dans la rédaction de son roman* (eşanl. ↑SE PLONGER, edb. ↑S'ABÏMER). ♦ **absorbant, e s.** *Avoir un travail absorbant. Une lecture absorbante*, stürükleyici (eşanl. CAPTIVANT, PASSIONNANT, PRENANT). ♦ **absorbé, e s.** Düşünceli. Düşüncelere dalmış kişiye denir.

ABSOUDE [apsudr] gçl. eyl. (Lat. *absolvere*. kurtarmak : 900'e doğr.) [eyl. çek. 60.] **1.** *Absoudre quelqu'un*, birini masum ilan etmek (hukukb. terimi); katoliklerde günah çıkarmak (dini terim) : *Devant son tribunal l'évêque la fit citer. D'avance il l'absolvit à cause de sa beauté* (Apollinaire). – 2. *Absoudre la faute de quelqu'un*, birisinin hatasını bağışlamak, affetmek. ♦ **absolution** dış. (Lat. *Absolutio*; 1100'e doğr.). *Ce soir, mon ami, confessez-vous, pour que je puisse vous donner l'absolution* (Martin du Gard). *Le pénitent reçoit l'absolution de ses fautes* (= affedildi). *Prononcer l'absolution d'un accusé*. ♦ **absolutoire s.** (1321) ya da **absoluteur, trice s.** (1788). huk. Affeden : *Excuse absolutoire. Des décisions absolutrices*. ♦ **absoute** dış. (1392). *Din* **1.** Eskiden, kutsal Perşembe'de, ayından önce halka yapılan genel günah çıkarma. – 2. Cenaze ayininden sonra tabut etrafında yapılan dua : *Donner l'absoute*.

1. ABSTENİR (S') [sapstə'nir] döş. eyl. (Lat. *abstinere, tenir*'den türetilmiş; 1000'e doğr.) [eyl. çek. 22.] (Kişi özne) **1.** *S'abstenir de quelque chose*, bir şeyden gönüllü olarak kaçınmak, ondan vazgeçmek : *Il s'est abstenu de tout commentaire* (eşanl. SE GARDER DE). *J'invite le public à la course*. – 2. (nesnesiz) Kendini göstermemek; özellikle, bir seçimde ya da bir kararda gönüllü olarak yer almamak, bir şeyin sorumluluğunu almamak, taşımamak : *Dans le doute, abstiens-toi. S'abstenir aux élections législatives*. ♦ **abstention** dış. (Lat. *abstentio*, alkoyma eylemi; 1100'e doğr.). Bir olaya, özellikle bir seçime kendi isteğiyle katılmayı reddetmek (eylemin 1. ve 2. anlamı) : *Le nombre des abstentions, dans ce scrutin, atteint près du quart des électeurs. L'abstention est parfois une attitude politique*. ♦ **abstentionnisme** er. (1870). Oy verme karşıtlığı. Seçmenlerin bir kısmının seçime katılmaması : *L'abstentionnisme est important dans certaines régions de France*. ♦ **abstentionniste a.** (1843). *Les abstentionnistes sont plus nombreux aux élections partielles qu'aux élections générales*.

2. ABSTENİR (S') [sapstə'nir] döş. eyl. (*s'abstenir* l'den). [eyl. çek. 22.] (Kişi özne) *S'abstenir d'un aliment*, kullanmayı kendine yasaklamak : *Abstenez-vous de café et de tabac jusqu'à nouvel ordre* (eşanl. SE PRIVER

DE). ♦ **abstinence** dış. (Lat. *abstinentia*, çekimser kalma eylemi; 1100'e doğr.). **1.** Sağlık ya da dinle ilgili sebeplerden dolayı bazı besinlerden ya da maddelerden (uyuşturucu, alkol) uzak durma eylemi : *Pour préserver sa santé, il se pliait à une dure abstinence* (eşanl. SOBRIÉTÉ, TEMPÉRANCE). *Le syndrome d'abstinence se caractérise par une grande détresse physique du malade. Le vendredi est pour les catholiques un jour à abstinence* (= kendimizi etten mahrum bıraktığımız durum). – 2. psikan. *Règle d'abstinence*, bir tedavi döneminde, hastadan, yaşam şeklinde yapması istenen değişiklik. ♦ **abstinent, e s.** ve a. (Lat. *abstinens*; 1160). Bazı zevklerden, besinlerden kendini mahrum bırakan kişi (oldukça sınırlı kullanım). [eşanl. SOBRE, TEMPÉRANT].

• KLAS. **abstenir (s')** döş. eyl. Bir şeye dokunmayı, onu kullanmayı kendine yasak etmek : *Si, content du sien, on eût pu s'abstenir du bien de ses voisins, on avait pour toujours la paix et la liberté* (La Bruyère).

1. ABSTRAIRE [apstrɛr] gçl. eyl. (Lat. *abstrahere*, -den çekmek; 1361). [eyl. çek. 79; özellikle mastar ve çekimlenmiş haliyle.] (Kişi özne) Soyutlamak. Bir özelliği diğer özelliklerden bağımsız olarak düşünmek için bir eşyayı, bir olayı diğerlerinden ayırmak : *Il avait en quelque sorte abstrait de la vie ce qui lui paraissait essentiel et abandonnait le reste au hasard*. ♦ **abstrait, e s.** (Lat. *abstractus*, düşünce tarafından ayrılmak; 1390). **1.** Soyut. Bir niteliğini oluşturduğu somut nesneden, bu nesnenin tasar ya da sunum şeklinden ve genele ulaşmak amacıyla tüm özel niteliklerden bağımsız olarak ele alınan *La couleur et la grandeur sont des qualités abstraites. La bonté, la haine et la fraternité sont des idées abstraites* (= kavram). *Les noms abstraits, comme « blancheur » et « politesse », désignent en grammair une qualité ou une manière d'être* (karşit. CONCRET). – 2. (aklı ya da yapıtı bakımından) ifadesinin genelliği ya da köttüleyiciliği yüzünden anlaşılması zor olan, düşüncelerini belirsiz ve karışık bir şekilde ifade eden (kişi) : *Je suivais mal son raisonnement abstrait* (eşanl. köttül. olmayan SUTIL; karşıt. CLAIR). *C'est un écrivain abstrait, qui se refuse à illustrer sa pensée par des exemples concrets* (eşanl. edb. ABSCONS, ABSTRUS). *Un exposé abstrait qui ennuya l'auditoire* (eşanl. köttül. ve tkz. FUMEUX; karşıt. PRÉCIS). – 3. *Art abstrait*, soyut sanat; gerçeği olduğu gibi değil de soyutlayarak tasvir eden sanat : *L'art abstrait utilise les lignes et les masses pour traduire l'idée ou le sentiment* (karşit. FIGURATIF). ♦ er. **1.** *Ne restez pas dans l'abstrait, donnez des exemples*. – 2. Soyutlama sanatını uygulayan ressam. ♦ **abstraitement** bel. (1590). *Tous ces grands hommes parlent abstraitement; ils dessinent d'une seule phrase tout le corps d'une pensée achevée* (Valéry) [karşit. CONCRÈTEMENT]. ♦ **abstraction** dış. (erken Lat. *abstractio*; 1361). Abstraksyon, soyutlama. **1.** Soyutlayarak kavrama eylemi; bu işlemin sonucu olan fikir ya da düşünce : *L'abstraction est inhérente à la généralisation. Sans abstraction, il n'est pas de science. La noirceur est une abstraction* (eşanl. CONCEPT, NOTION). – 2. *köttül.* Tamamen hayal ürünü olan, gerçekle ilişkisini kaybeden anlayış ya da düşünce : *Vous parlez de la raison, vous êtes dans l'abstraction* (Camus). *Il se laissait aller à développer des abstractions extraordinaires* (eşanl. UTOPIE). *Ce personnage de comédie est une pure abstraction* (= tamamen gerçek dışı). – 3. *Faire abstraction de, göz önünde bulundurmamak* : *Dans vos projets d'avenir, vous faites abstraction de tous les incidents qui peuvent modifier le cours de l'existence* (eşanl. ÉCARTER, EXCLURE; karşıt. FAIRE ENTRER EN LIGNE DE COMPTE). *Faites un moment abstraction des obstacles qui se dressent* (eşanl. ÉLIMINER,

LAISSER DE CÔTÉ, OMETTRE). *Abstraction faite de deux semaines, je serai à Paris ce trimestre.* ♦ **abstracteur** a. ve s. er. (Lat. Ortaç. *abstractor*; 1532). 1. Soyutlayarak kavramaktan hoşlanan kimse. – 2. *Abstracteur de quintessence*, bir şeyin, bir yapının incelemesini fazlalıklardan arıyan kimse. ♦ **abstractif, ive** s. (1510). *mant.* Soyutlayarak kavrama yoluyla oluşmuş : *Termes abstractifs.* ♦ **abstractivement** s. (1504). Soyutlayarak kavrama yoluyla. ♦ **abstractionnisme** er. (1953). *fels.* Soyutlamalara somut bir gerçekle eşit değer verme eğilimi (W. James tarafından kullanılan terim). ♦ **abstractionniste** s. ve a. (1953).

2. ABSTRAIRE (S') [sapstrɛr] döñş. eyl. (*abstraire* l'den). [eyl. çek. 79.] (Kişi özne) *S'abstraire (de quelque chose)*, düşünmek ya da hayal kurmak için kendini dış dünyadan, bulunulan ortamdaki, meşguliyetlerden soyutlamak : *Il ne pouvait s'abstraire du spectacle affreux qu'il avait sous les yeux* (eşanl. SE DÉTACHER). *Les espaces intérieurs où l'artiste s'est abstrait pour créer* (Proust).

• KLAS. **abstrait, e** s. Düşüncelerine dalmış, dalgın kişi : *Phédon est abstrait, rêveur; et il a, avec de l'esprit, l'air d'un stupide* (La Bruyère).

ABSTRUS, E [apstryz] s. (Lat. *abstrusus*, saklı; 1495). *edb.* Karanlık, anlaşılması zor : *Un sonnet abstrus.*

ABSURDE [apsyrd] s. (Lat. *absurdus*, uyumsuz; 1160). [Daha çok addan sonra.] 1. *Idée, discours, etc., absurde*, mantığa, akla, alışlagelen anlama ters : *Il tient des raisonnements absurdes* (eşanl. †ABERRANT, INSENSÉ; karşıt. FONDÉ, JUDICIEUX, LOGIQUE). *Avec ce verglas, il est absurde de vouloir utiliser la voiture pour aller à Lyon* (eşanl. DÉRAISONNABLE, †FOU). *Elle poursuit ce mariage absurde* (Aragon) [eşanl. †EXTRAVAGANT, SAUGRENU; karşıt. RAISONNABLE]. *Ses propos sur la situation politique sont absurdes* (eşanl. STUPIDE; karşıt. JUSTE). – 2. Mantığı, fikirlerinde devamlılığı az olan; uçuk kabul edilen kullanımlara ya da ilkelere ters davranan *Vous êtes absurde de lui en vouloir pour quelques mots prononcés sous l'effet de la colère* (eşanl. IDIOT, RIDICULE, STUPIDE, †FOU; karşıt. RAISONNABLE, SAGE). *C'est une femme absurde, qui ne sait jamais ce qu'elle veut* (eşanl. EXTRA-VAGANT; karşıt. POSÉ, SENSÉ). – 3. *fels.* İçinde içsel bir çelişki barındıran kavram. (Eskiden sadece mantıksal yönüyle kullanılan *absurde* terimi özel bir metafizik deneyi belirtmek için Varoluşçulukta tekrar ele alındı). ♦ er. 1. *Ses paradoxes vont jusqu'à l'absurde. Les philosophes de l'absurde.* – 2. *Raisonnement par l'absurde* ya da « *ab absurdo* », sonucun tersinin varsayımı aykırı olduğunu inceleyen düşünce; olmayana ergi. ♦ **absurdement** s. (1549). *Le besoin d'une conclusion est si puissant en nous que nous l'introduisons irrésistiblement et absurdement dans l'histoire et même dans la politique* (Valéry). ♦ **absurdité** diş. (erken Ortaç. Lat. *absurditas*; 1300'e doğr.). 1. Mantık eksikliği (*absurde*'nin iki anlamında) : *L'absurdité de sa conduite* (eşanl. STUPIDITÉ). *Un colonel pacifiste? Quelle absurdité!* (Aragon) [eşanl. ILLOGISME]. *L'absurdité de la mode* (eşanl. EXTRAVAGANCE). *Ce garçon a montré toute son absurdité dans cette affaire* (eşanl. SOTTISE). – 2. Saçmalık. Saçma konuşma ya da davranış : *Il ne cesse de dire des absurdités. C'est une absurdité que de vouloir sortir par un temps pareil* (eşanl. †IDIOTIE, STUPIDITÉ). ♦ **absurdisme** er. (1960'a doğr.). *fels.* Dünyanın ve hayatın saçmalığını doğrulayan sistem. ♦ **absurdiste** s. *Théâtre absurdiste.*

1. ABUSER [abyze] dol. gçl. eyl. (*abus*'den; 1312). [Kişi özne] 1. kötü. *Abuser de quelque chose*, bir şeyi kötü kullanmak, genellikle, aşırı bir şekilde kullanmak; istismar

etmek : *Il abuse de sa force contre les plus faibles. Quand elle se fut aperçue que je n'abusais pas du plaisir, elle ferma les yeux sur mes sorties du soir* (Mauriac). *Le ministre avait abusé de son autorité* (= haklarını aşmıştı); ve, gçsz. : *Je suis patient, mais il ne faut pas abuser* (eşanl. DÉPASSER LA MESURE). *Laissez-le tranquille, tu abuses* (eşanl. EXAGÉRER). – 2. *Abuser de quelqu'un*, birinin iyi niyetini, sabrını, vb. kötüye kullanmak : *Nous sommes tres bons avec les gens, et ils abusent de nous* (Blais). – 3. *Abuser d'une femme*, bir kadını baştan çıkarmak, onun ırzına geçmek : *Sadique condamné pour avoir abusé d'une fillette* (eşanl. VIOLER). ♦ **abus** diş. (Lat. *abusus*, kötü kullanım; 1361). 1. Kötü kullanım, bir şeyin aşırı kullanımı (eylemin birinci anlamı) : *L'abus des médicaments peut entrainer certains troubles* (eşanl. EXCÈS). *Commettre un abus de confiance* (= birinin güvenini zedelemek). – 2. Alışkanlıkla, gelenekle yerleşmiş sosyal adaletsizlik (tüml.sız ve çoğunlukla ç.) : *Il s'était attaqué aux règlements officiels, il avait dénoncé les abus* (Martin du Gard). *Les syndicats protestaient contre cet abus* (eşanl. hukukb. ILLÉGALITÉ). – 3. tkz. *Il y a de l'abus*, çok abartılı. – 4. huk. *Abus d'autorité*, devlet memurunun haklarını kötüye kullanması, suistimal etmesi. || *Abus de confiance*, güvenilmez kişilere emanet edilen eşyaların ya da değerlerin yok edilmesi sonucunda işlenen suçun cezası. || *Abus de droit*, bir hakkı, kurallara karşı ya da başkalarına zarar verecek şekilde kullanmak. || *Appel comme d'abus*, eskiden kilise otoritesinin sivil otoriteye karşı yaptığı, güç suistimaline itiraz. ♦ **abusif, ive** s. (Lat. *abusivus*; 1361). Abartı içeren : *Privilège abusif.* ♦ **abusivement** bel. (1495). *Il s'est abusivement servi de votre naïveté pour arriver à ses fins.*

• KLAS. **abuser** dol. gçl. eyl. *Abuser de quelque chose*, bir nesnenin kinanılacak bir şeye alet olması : *Ces dévots De qui la sacrilège et trompeuse grimace Abuse impunément DE ce qu'ont les mortels de plus saint et sacré* (Molière).

2. ABUSER [abyze] gçl. eyl. (*abuser* l'den) [kişi ya da nesne özne]. *edb.* *Abuser quelqu'un*, bir kişiyi yanlış bahanelerle aldatmak, onu yanılsamalarla kandırmak : *Ne crois pas m'abuser par tes mensonges continuels.* ♦ **s'abuser** döñş. eyl. Kendini kandırmak (kibar dilde) : *Ma tante Félicité s'abusait sur l'efficacité de sa présence* (Gide) [eşanl. SE FAIRE ILLUSION]. *Il y a de cela cinq ans, si je ne m'abuse* (hata yapmadan). ♦ **désabuser** gçl. eyl. (1500'e doğr.). **ABUSER**'nin karşıtı : *Il gardait encore quelques illusions; je l'ai vite désabusé* (eşanl. DÉTROMPER). ♦ **désabusé, e** s. *Il a toujours sur les lèvres un sourire désabusé* (eşanl. DÉSENCHANTÉ). *Avoir l'attitude désabusée d'un homme qui a tout vu* (eşanl. BLASÉ). ♦ **désabusement** er. (1650'ye doğr.). *rare.*

• KLAS. **abus** er. 1. Yanlış, yanılsama : *Lourd et grossier abus, croyance ridicule* (Rotrou). – 2. Aldatmaca : *Le monde n'est qu'abus et que vanité* (Académie).

ABUSUS [abyzys] er. (Lat. sözcük). *huk.* Bir şeyden yararlanma hakkı olan mülkiyet hakkının üç ayrıcalığından biri.

ABYSSES [abis] ç. er. (Yun. *abyssos*'dan, dipsiz; 1890). Denizin, su yosunu bulunmayan, ışsız derinlikleri; abis : *Chant de reconnaissance au vaste Monde Á ses soleils et ses eaux, ses asérités, ses abysses* (Jouve). ♦ **abyssal, e, aux** s. (1597). coğr. *Fosses abyssales. Sédiments abyssaux* (= 2000 m'den fazla derinlikte oluşan deniz tortulları).

ABYSSIN, E [abisē, in] ya da **ABYSSINIEN, ENNE** [abisinjē, ən] s. ve a. Habeşistan'dan.

ACABIT [akabi] er. (belki esk. Prov.'den, *cabir, caber* eyleminden, kullanmak, Lat. *capere*'den, almak : 1300'e doğr.). kötül. ve tkz. *De cet acabit, du même acabit*, bu yapıda, aynı karakterde : *Nous ne voulons plus avoir affaire à des gens du même acabit* (eşanl. tkz. DU MÊME TABAC, DE CE TYPE). || *De tout acabit, her türden : C'est plein de gens de tout acabit qui viennent pour essayer de reconnaître un amnésique de la guerre* (Anouilh).

ACACIA [akasja] er. (Lat. *acacia*, Yun. *akakia*'dan; 1300'e doğr.). Akasya. Küçük yaprakçıklara bölünmüş yaprakları, kokulu, sarı çiçekleri küçük kürele halinde birleşmiş ağaç : *Ils dépassèrent, sur la route jonchée, des carioles zigzagantes* (Mauriac). [Genelde *acacia* olarak adlandırılan aslında *robinier faux acacia* ağacı.]

1. ACADÉMIE [akademi] diş. (Lat. *Academia*, Yun. *Akadēmia*'dan, Eflâtun'un ders verdiği *Akadēmos* bahçesi; 1508).

1. Bilimsel, edebi ya da sanatsal kurumlara verilen ad (genellikle büyük harfle) : *Académie des sciences, d'agriculture. Ces jeunes doctrinaires formaient une société d'une espèce rare, une académie à la fois savante, policée et enthousiaste* (Barrès); özel.s.'siz ne tüml.'siz, ve büyük harfle, Fransız Akademisini belirtir : *Conformément à ses statuts, l'Académie a poursuivi la rédaction d'un dictionnaire; la première édition est de 1694, la dernière fut publiée en 1932.* – **2.** *Académie de billard*, seçkin ve usta bilardo oyuncularının toplandığı yer : *Le restaurant où ils avaient échoué était à la fois une taverne, un dancing, une académie de billard* (Martin du Gard). ♦ **académicien** er. (tür. Lat.'nin bilgini *academicus*; 1555). **1.** Eski Yunan Uygurluğu'nda, Eflatun'un okulu olan Akademi'de filozofu. – **2.** Bilimsel, edebi ya da sanatsal bir akademiye üye olan. – **3.** Enstitü'nün bir sınıfına ve özel ol. Fransız Akademisi'ne üye. ♦ **académicienne** diş. Bir akademiye bağlı olan kadın. ♦ **académiste** s. (Lat. *academicus*; 1361). **1.** Eflatun'un öğetisine ait olan. – **2.** Bir akademiye, akademisyenlere ait olan : *Séances académiques.* – **3.** Fransız Akademisi'ne ilişkin.

● **KLAS. académie** diş. **1.** Binicilik akademisi. Soyuların ata binmeyi öğrendikleri yer : *En 1691 je commençais à monter à cheval à l'académie des sieurs de Mesmont et Rochefort* (Saint-Simon). – **2.** Kumarhane : *Il vit faire de sa maison une académie de jeux défendus* (Regnard). ♦ **académique** s. *Maison académique*, oyun evi, kumarhane : *Belles maison académiques. Les ordinaires rendez-vous Des esprits forts, des esprits doux* (Sain Amant). ♦ **académiste** er. **1.** Akademisyen : *Vous vous honorez du titre d'académiste* (Chapelain). – **2.** Binicilik akademisi öğrencisi. – **3.** Kuşkuçu, inançsız, sefih : *Les gens de cette sorte sont académistes, écoliers; et c'est le plus méchant caractère d'homme que je connaisse* (Pascal).

2. ACADÉMIE [akademi] diş. (*académie* l'den; 1600'e doğr.). **1.** *Académie de dessin, de peinture, de danse, d'architecture*, bir öğreticinin kendi yöntemleriyle resim, yağlıboya, vb. öğrettiği devlet okulu, akademi. – **2.** Resim akademilerinde alıştırma olarak ya da bitmiş tablolar için hazırlık çalışması olarak, çıplak bir modele bakarak boyanmış ya da çizilmiş röprodüksiyon : *L'art difficile de dessiner des académies.* – **3.** tkz. Vücut : *Une belle académie.* ♦ **académique** s. (1600'e doğr.). **1.** *Une figure académique.* – **2.** (1839). kötül. Sanat ve edebiyat geleneğine uymacılığı, hayal

gücü ve özgünlük eksikliğini tamamlayan (anlatış, uslub, vb., ya da sanatçılar) : *Je sais ce que je dis et je ne dépasse pas les bornes du langage académique* (Duhamel). *Un peintre académique.* – **3.** koregr. XIV. Louis tarafından kurulan kral Akademisi'nde öğretilen, *classique* diye de adlandırılan dans. ♦ **académiquement** s. (1570). ♦ **académisme** er. (1876). *Pas de sensation spontanée, neuve, pas de contact direct avec une substance inconnue. L'académisme, c'est ça Sarraute.*

3. ACADÉMIE [akademi] diş. (*académie* l'den; 1808).

1. Fransa'nın üniversite çevresi; buna bağlı idari makamlar ve hizmetler : *L'académie de Paris s'étendait sur plusieurs départements.* – **2.** *Officier d'académie*, 1956'ya kadar, nişanla ödüllendirilmiş kişi (gün. CHEVALIER DES PALMES ACADÉMIQUES). ♦ **académique** s. **1.** *L'inspection académique assure le contrôle administratif du personnel des établissements scolaires.* – **2.** Belçika'da. UNIVERSITAIRE'in eşanl.

ACADIEN, ENNE [akadjē, ən] s. ve a. eski Fransız Kanada'sının doğu bölgesi Acadie'den.

ACAGNARDER (S') [sakañarde] döñş. eyl. (*çagnard*'dan; 1540). *Az rastlanan.* İşsiz bir hayata alışmak : *Dans l'étroite salle du bas, nous nous acagnardions des heures entières* (Bourget).

ACAJOU [akaju] diş. (port. *acaju, cajuliro* meyvesi, Brez. ağacı; 1550'ye doğr.). Maun ağacı. Kırmızımsı odunuyla mobilyaların üretiminde kullanılan Amerika ve Afrika ağacı : *Les meubles d'acajou sont restés aux mêmes places* (Mauriac). ♦ değışmz. s. ve er. **1.** Akaju rengi, açık ve koyu damarı olan kızıl kahverengi. – **2.** *Noix, pomme, gomme d'acajou ou de cajou*, eyl. ANACARDIER.

ACALCULIE → CALCUL I.

ACALÉPHES [akalef] ç. er. (Yun. *akaléphē*, deniz ısırganı; 1839). hayvb. Büyük denizanelarına da kapsayan selenteler sınıfı (eşanl. SCYPHOZOAIRES).

ACANTH(O)-, Yun. *akantha*, diken anlamında, birkaç sözcüğün bileşimine giren önek.

ACANTHE [akāt] diş. (1450'ye doğr.). **1.** Fransa'nın Midi bölgesinde yetişen uzun yapraklı (50 cm), kesik, kıvrık ve güzel, yeşil bir renge sahip süs bitkisi; aypençesi. – **2.** Bu bitkiyi taklit ederek yapılan mimarlık aracı ve Korinthos sütun başlığının temel özelliği. ♦ **acanthacées** ç. diş. (1751). Ayipençesigiller. Sıcak bölgelerde görülen iki parçalı taçyapraklı çiçekleri olan bitkiler familyası. (Örnekte tür : *acanthé*.)

ACANTHÉSTÉSIE [akāttestezi] diş. (1900'e doğr.) *psik.* Akantestezi. Hiçbir uyaran bulunmaksızın gerçekleşen iğne batması hissi.

ACANTHOCÉPHALES [akātsefal] ç. er. (1839). hayvb. Acanthocephala. Çeşitli omurgalıların bağırsağında asalak yaşayan, üstü çengel çelenkli, ileri uzar bir hortumu olan bağırsaksız kurt cinsi.

ACANTHOPTÉRYGIENS [akātpteryjē] ç. er. (1808). Acanthopterygii. Tatlı su levreği, uskumru balığı, ton balığı, vb. gibi yüzgeçleri dikenlerle destekli olan balık takımı.

A CAPPELLA [akapela] s. öb. ve bel. (dilbilg. öb. İt. à *chappelle* anlam.; 1863). *müz.* A cappella. Enstrüman eşliği olmadan yorumlanan koral yapıt.

ACARIÂTRE [akarjatr] s. (Lat. *Acharius* [saint Acaire], VII. yy.'da delileri iyileştiren Noyon piskoposu; 1450'ye doğr.). Huylarına ya da karakterine tahammül edilmesi güç olan (özellikle bir kadın ya da yaşlı kişi ve kişinin davranışı için) *Il rentre chaque soir chez sa vieille femme, devenue acariâtre avec l'âge* (France) [eşanl. daha alışılmış HARGNEUX]. *Une concierge acariâtre* (eşanl. JGRINCHEUX). *Une humeur acariâtre*. ♦ **acariâtré** diş. (1611). *Az rastlanan*. Hırçın karakter.

ACARIENS [akarjē] ç. er. (Lat. *acarus*, Yun. *akari*, güve; 1842). hayvb. Bazıları uyuzböceği, *aoûtat* ya da *trombidion*, kene gibi asalak olan küçük hayvanları (en fazla birkaç milimetrelük) içine alan, sokmaları durumunda insanlara hastalık bulaştırabilen örümcekgiller takımı. ♦ **acari-diés** ç. er. Derilerinden başka solunum yolları olmayan uyuzböcekleri familyası. ♦ **acariöse** diş. (1900'e doğr.) İnsanlarda ve hayvanlarda (arılar), uyuzböcekleri kaynaklı görülen hastalık. ♦ **acarus** er. (1752). İnsanlarda uyuz hastalığına neden olan örümcekgillerden bir uyuzböceği. ♦ **acariçide** s. ve er. Uyuzböceklerini öldüren madde.

ACARPE [akarp] s. (Yun. *karpos*, meyve). *bitkib*. Meyve vermeyen (bitki).

ACARPELLÉ, E → CARPELLE. / **ACARUS** → ACARIENS.

ACATALEPSIE [akatalēpsi] er. (Yun. *katalēpsis*, anlama; 1751). *fels*. Yunan septiklerde, özellikle Arkesilas düşüncesinde herhangi bir şeyi kesin olarak bilmenin imkânsızlığı.

ACAULE [akol] s. (Yun. *kaulos*, sap; 1808). *bot*. Sapsız. Görünür sapı olmayan (*pisserlit* ya da *plantain* gibi bitki) : *Plus haut de gros chardons acaules fixés au ras du sol comme des branches* (Gide).

ACCABLER [akable] gçl. eyl. (esk. Fr. lehçesinden *caable*, Yun. *katabolē*'den, taş atan makine; 1490). *Accabler quelqu'un*, ya da son *œuvre* (*de quelque chose*), birini ağır bir yükün altında bırakmak, ona fiziksel ya da duygusal acı çekertmek; birini manen şoka uğratarak herhangi bir tepki vermesine imkân tanınamak : *Le départ de son meilleur ami l'accable* (karşıt. SOULAGER). *Ce deuil cruel l'accable* (eşanl. ABATTRE). *La chaleur accablait tous les touristes, peu habitués à ce climat* (eşanl. ÉPUISEUR). *J'aurais roué de coups l'Autodidacte ou la serveuse en les accablant d'injures* (Sartre) [eşanl. ABREUVER]. *C'était perdre tout le bénéfice du mépris dont il avait accablé cette folle* (Mauriac). *La déposition du témoin accable l'accusé* (eşanl. CHARGER, CONFONDRE). *Son roman est accablé de critiques*. *L'enfant accablait son père de questions* (eşanl. İMPORTUNER, FATIGUER). *Le paysan était accablé de dettes* (eşanl. ÉCRASER). ♦ **accablant, e** s. (1600'e doğr.). *Une preuve accablante de culpabilité* (eşanl. ÉCRASANT). *Une chaleur puissante, sans être accablante* (Montherlant). *Le poids accablant des soucis* (eşanl. INTOLÉRABLE). *Il ne fait que courir et crier dans l'appartement; cet enfant est accablant* (= çekilmez). *Il n'a encore rien compris : il est accablant* (= aptallığı karşısında insanın nutku tutulur). ♦ **accablement** er. (1650'ye doğr.). Yorgunluktan, üzüntüden, sıcaktan, duygu yoğunluğundan vb. çökmüş bir kişinin ruh hali : *Son accablement devant la mort de sa femme faisant peine à voir* (eşanl. ABATTEMENT; karşıt. SOULAGEMENT). *Le ciel gris, le ciel immense et vide, le ciel à couper au couteau, repris d'une seule envolée toute son importance d'accablement* (Aragon).

• KLAS. **accabler** gçl. eyl. 1. Maddesel bir kütlemin altında ezilmek, boğulmak : *Neuf hommes ont été accablés de la terre qui s'est éboulée* (Racine). – 2. Yoğun baskıya boyun eğmek : *Vivez, ne souffrez pas que le fils d'une Scythe Accablant vos enfants d'un empire odieux*... (Racine). – 3. Bolca vermek : *La Reine d'Angleterre accablée des bontés héroïques du Roi* (Sévigné). ♦ **accablement** er. 1. Kötü davranış, davranma; aşağılama : *Pour dernier accablement, son adversaire lui donna coup de pied* (Scarron). – 2. Bunalma. Fiziken ya da manen bir şeyden bunalmış birinin ruh hali : *Je veux savoir pourquoi vous me voulez quitter? est-ce l'accablement de vos dettes?* (Sévigné).

ACCALMIE [akalmi] diş. (*calme*'den, *embellie* örneğinden; 1783). 1. Rüzgârın ve yağmurun bir süre dinmesi : *Des passants, profitant de l'accalmie, marchaient rapidement sur le trottoir* (Camus) [eşanl. ÉCLAIRCIE]. – 2. (1866). Bir etkinliğin, hareketin, krizin, hastalığın bir süre için durması : *Accalmie sur le front après la bataille. N'avoir pas un instant d'accalmie dans sa journée* (eşanl. RÉPIT, TRANQUILLITÉ). *La crise politique connaît quelque accalmie* (eşanl. APAISEMENT). ♦ **accalminé, e** s. denizc. Rüzgârsızlıktan yol alamayan ya da alamamış (yelkenli gemi).

ACCAPARER [akapare] gçl. eyl. (esk. İt. *accaparrare*, pey akçası karşılığında almak; 1550'ye doğr.). 1. (kişi özne) kötül. *Accaparer quelque chose*, istifçilik etmek. Çok miktarda tüketim maddesi satın alarak stok yapmak ve bunları, geçici olarak piyasada bulunmadığı zamanda fahiş fiyata satmak; kendine ayırmak : *Accaparer sur le marché tous les stocks d'étain pour maintenir les prix* (eşanl. MONOPOLISER, TRUSTER). *Accaparer toute la banquette d'une compartiment* (eşanl. ENVAHIR, OCCUPER). *À table, il accapare la conversation. Cet élève accapare les places de premier* (eşanl. tkz. COLLECTIONNER, TRUSTER). – 2. (kişi özne ya da nesne özne) kötül. *Accaparer quelqu'un*, birini başka bir şeyle ilgilenmesini engelleyerek meşgul etmek : *La cliente accaparaît le vendeur depuis une demi-heure. À cette époque, ton amour pour tes enfants t'accaprait tout entière* (Mauriac). ♦ **accaparement** er. (1751). İstifçilik, stokçuluk. *Le père, industriel et financier, fit une scandaleuse fortune dans la spéculation et les accaparements* (France) [= yasak stoklama, haksız depolama]. ♦ **accapareur, euse** a. (1690). İstifçi, tekeli : *Il a pris tous les romans intéressants de la bibliothèque : quel accapareur!*

ACCASTILLER [akastije] gçl. eyl. (İsp. *acastillar*, *castillo*'dan, şato; 1678). *denizc*. Bir gemiyi üst güvertesinden itibaren donatmak. ♦ **accastillage** er. (1678). Bir gemiyi üst güvertesinden itibaren donatma işi; geminin su üstündeki bölümü.

1. **ACCÉDER** [aksede] gçsz. eyl. (Lat. *accedere*; 1200'e doğr.). [eyl. çek. 10.] 1. (nesne özne) *Accéder à un lieu*, yolun bir yere çıkması, geçişi sağlamak : *Le chemin accède directement à la ferme*. – 2. (canlı varlık özne). Bir yere varmak, girmek : *J'y accédais par un chemin qui coupait un pré* (Colette). [eşanl. PARVENIR]. ♦ **accès** [aksɛ] er. (Lat. *accessus*; 1200'e doğr.). 1. Bir yere ulaşma, varma ya da bir şeyi anlama kolaylığı : *L'île est d'un accès difficile* (eşanl. ABORD). *L'accès de la cuisine vous est interdit* (Mauriac) [eşanl. ENTRÉE]. *Toutes les œuvres d'art sont d'assez difficile accès* (Gide) [eşanl. COMPRÉHENSION]. – 2. Giriş. Bir yere varmayı, girmeyi sağlayan yol : *La police surveille tous les accès de la maison* (=

giriş ve çıkışları). *Les accès de Paris sont embouteillés le dimanche soir* (VOIES D'ACCÈS de denir). – 3. (1970'e doğr.) *biliş*. Bir veriyi hafızaya kaydetme ya da hafızada arama işi. 4. *Avoir accès auprès* (ya da *près*) *de quelqu'un*, birine ulaşabileme, onunla temasa geçebilme olanağına sahip olmak : *Avez-vous accès auprès du ministre?* || *Donner accès (à un emploi)*, bir mesleği icra etme hakkı ve olanağı sağlamak : *Le titre de licencié ès lettres lui donna accès dans haut enseignement* (France); bir yere giriş imkânı tanımak : *La porte du jardin donne directement accès sur le chemin de la rivière*. ♦ **accessible** s. (Ortaç. Lat. *accessibilis*; 1355). Ulaşılabilir (yer) (â ilgeciyle kullanılır) : *Le sommet de cette montagne est accessible même à des alpinistes débutants*. ♦ **accessibilité** diş. (1500'e doğr.). Erişilebilirlik. ♦ **inaccessible** s. (Ortaç. Lat. *inaccessibilis*; 1350'ye doğr.). Erişilmez : *La forêt, très dense, est inaccessible aux promeneurs* (eşanl. IMPÉNÉTRABLE). *Une île inaccessible* (eşanl. INABORDABLE). ♦ **inaccessibilité** diş. (1551). Erişilmezlik.

• **KLAS. accès** er. 1. Birine ulaşma olasılığı; görüşme : *Tes discours trouveront plus d'accès que les miens* (Racine). – 2. Birine ulaşma biçimi. ♦ çğl. er. İlişkiler : *Des gens en faveur ou en place qui, de leur côté, le ménageaient à cause de ses accès* (Saint-Simon).

2. ACCÉDER [aksede] geçsz. eyl. (*accéder* 1'den) [eyl. çek. 10.] (kişi özne) Zorlukları aşarak daha üst olduğu düşünülen bir mertebeye, saygınlığa ulaşmak : *Louis XIV accéda au trône en 1643* (eşanl. MONTER SUR). *Accéder à de hautes fonctions* (eşanl. ATTEINDRE À). *Le droit à la culture, c'est purement et simplement la volonté d'y accéder* (Malraux). ♦ **accession** diş. (Lat. *accessio*, yaklaşma; 1100'e doğr.). 1. Daha üst olduğu düşünülen bir mertebeye, saygınlığa ulaşma : *L'accession au trône de Louis XV se fit à un moment où les difficultés financières s'accumulaient* (eşanl. AVÈNEMENT). *L'accession à la propriété est rendue possible par les prêts*. *L'accession à la culture de catégories de plus en plus grandes d'individus* (Valéry). – 2. *huk.* Teferruat sayılan şeyin, ana mülke iştiraki ile mülkiyet hakkının teşmili. ♦ **accédant**, e a. *huk.* İktisap etmek üzere olan. Bir hakka, bir mala iktisap eden kişi : *Les accédants à la propriété*.

3. ACCÉDER [aksede] dolyıl çğl. eyl. (*accéder* 1'den; 1731) [eyl. çek. 10.] (kişi özne.) *Accéder à quelque chose*, izin vermek, onaylamak : *Après de nombreuses démarches, l'inspecteur a accédé à ma demande de mutation* (eşanl. ACCEPTER, SOUSCRIRE; karşıt. S'OPPOSER À, REJETER). *Il est trop bon et accède à tous les désirs* (eşanl. ACQUIESCER, SE RENDRE; karşıt. REPOUSSER).

ACCELERANDO [akselerādo] bel. (İt. sözcük; 1907) *miz.* Accelarando. Hızlanarak. Müzik ritminin hızlandırılmasını gerektiğini belirten terim.

1. ACCÉLÉRER [akselere] çğl. eyl. (Lat. *accelerare*, *celer*'den, hızlı; 1400'e doğr.). [eyl. çek. 10.] Bir aracın ya da motorun hızını arttırmak, bir organın ritmini hızlandırmak : *Une fois sorti de Chartres, il accéléra la vitesse de la voiture* (eşanl. AUGMENTER; karşıt. FREINER). *Ce médicament accélère les mouvements du cœur*. ♦ geçsz. eyl. Aracın ya da kişinin yaptığı işin hızını arttırmak : *Il accélérerait légèrement pour doubler le véhicule, lorsqu'il aperçut un camion venant en sens inverse. Tu es en retard dans ton travail : accélère un peu* (= hızlan biraz). ♦ **s'accélérer** dönş. eyl. Hızlanmak; hızını arttırmak : *La vitesse du véhicule s'accélérerait dangereusement* (eşanl. S'ACCROÏTRE, karşıt. DIMINUER). *Le pouls s'accélère* (karşıt.

RALENTIR). ♦ **accéléré**, e s. Hızlı : *Un mouvement uniformément accéléré*. ♦ er. (1910) Hızlandırılmış, hızlı. Sinema perdesinde hareketlerin çok daha hızlı akmasını sağlayan yöntem. ♦ **accélération** diş. (Lat. *acceleratio*; 1349). 1. Hızlanma : *L'accélération de la voiture fut très brutale* (karşıt. RALENTISSEMENT). *L'accélération des battements du cœur devient inquiétante* (eşanl. RYTHME). – 2. *mat.* Büyüklük ve yön açısından her an hız değişimini gösteren yönlendirilmiş büyüklük. – 3. *mekan.* İvme. Birim zamandaki hız değişimi. ♦ **accélérateur**, **trice** s. (1611). Hızlandırıcı : *Force accélératrice*. ♦ er. (1888). 1. Gaz pedalı. Otomobilin motoruna giden yakıt miktarını ayarlayan, pedalla kontrol edilen mekanizma, bu pedalin kendisi : *Il appuya brutalement sur l'accélérateur* (Aragon) [eşanl. tkz. CHAMPIGNON]. – 2. *fiz.* Akseleratör. Hızlandırıcı. Çekirdek fiziği deneylerinde kullanılmak üzere, yüksek enerji içeren temel parçacıklar üreten makine. – 3. *tek.* Hızlandırıcı. Kauçuğun kütkürtle sertleşme süresini azaltmak için kullanılan organik bileşim; betonun donma, katılma süresini kısaltmayı sağlayan ürün; fotoğraf banyosunu daha aktif hale getiren madde. ♦ **accélérographe** er. Akselerograf, ivmeçizer. Hareketin hızlanmasını grafik olarak kaydetmeyi ve hareketi incelemeyi sağlayan alet. ♦ **accéléromètre** er. (1888) Akselerometre, ivme ölçer. Hareketin hızlanmasını ölçmeye yarayan ve aracın hızlanmasının yarattığı şok ve titreşimlerini kaydetmeyi ve incelemeyi sağlayan alet. ♦ **décélérer** geçsz. eyl. (1910). *tek.* Bir aracın hızını azaltmak, yavaşlatmak (genelde kullan. eşanl. RALENTIR). ♦ **décélération** diş. (1910) Yavaşlama : *La décélération fut trop brusque : la voiture dérapa et alla dans le fossé* (genelde kullan eşanl. FREINAGE, RALENTISSEMENT). ♦ **décélérateur** er. (1950'e doğr.). *mekân.* Bir aracın yavaşlamasını sağlayan araç. ♦ **décéléromètre** er. Yavaşlamakta olan bir hareketlinin hızını gösteren makine.

2. ACCÉLÉRER [akselere] çğl. eyl. (*accélérer* 1'den) [eyl. çek. 10.] *Accélérer* (*quelque chose*), başlamış bir eylemi hızlandırmak : *Il accéléra sa marche en entendant du bruit derrière lui* (eşanl. PRESSER; karşıt. RALENTIR). *Il ne faut pas être plus pressé que Dieu et tout ce qui prétend accélérer l'ordre immuable, qu'il a établi une fois pour toutes, conduit à l'hérésie* (Camus) [eşanl. HÂTER]. ♦ **s'accélérer** dönş. eyl. Hızlanmak : *Le débit de ses paroles s'accéléra* (karşıt. SE MODÉRER). *Le progrès s'accélère*. ♦ **accéléré**, e s. Çok hızlı : *La chute accélérée de ses cheveux aboutit à une calvitie complète. Marcher au pas accéléré*. ♦ **accélération** diş. Hızlanma, ivmeleme : *L'accélération de l'histoire* (= XIX. yy.'da ve özellikle XX. yy.'da siyasi olayların birbirlerini daha hızlı bir şekilde takip etmesi).

1. ACCENT [aksē] er. (Lat. *accentus*; titreleme; 1265). 1. Sesin bazı hecelerde yükselip, alçalması : *En anglais, certains mots se distinguent seulement par la place de l'accent*. – 2. Aksan, şive. Belirli bir bölgede, ilkelede konuşulan dilin kendi karakterini oluşturan yerel söyleyişler bütünü : *Peu importe ce qu'il dit avec cet accent ignoble et qui fait rire partout ailleurs qu'à Saint-Claire* (Mauriac). *Avoir un fort accent faubourien* (= Paris'in bazı bölgelerinde popüler aksan). *Il avait un accent vaguement italien* (Daudet). – 3. Seste duyularını hissettiren özel tonlama (tansiz, a. tüm. ya da s.'tan sonra). : *Grand répéta son ordre avec un accent si terrible et une telle souffrance dans la voix, que Rieux jeta les feuilles* (Camus). *Il a un accent de sincérité qui me touche profondément*. – 4. *şiiir.* Ses : *Les accents du cor,*

du tonnerre, – 5. Fransızcada harflerin seslerinde farklılık oluşturmak için (ê, é ve è, a ve â) ya da eşyazımlı sözcükleri (a, avoir'dan eylem, â ilgeç) birbirinden ayırmak için ünlü harflerin üzerine konan işaret : *En français, on distingue l'accent aigu, qui va de droite à gauche (ê), l'accent grave, de gauche à droite (è), et l'accent circonflexe, qui combine les deux (ê)*. ♦ **accentuer** gçl. eyl. (Ortaç. Lat. *accentuare*; 1511). *Accentuez une syllabe, une lettre*, bir heceye ya da harfe aksanın özelliğini kazandırmak; aksan işaretlerini koymak; daha yoğun ya da daha duyulu söylemek, okumak : *Accentuez vos lettres, vous êtes difficile à lire. Accentuez ses phrases pour retenir l'attention* (eşanl. ↑MARTELER). ♦ **accentué**, e s. aksanlı : *Voyelle, syllabe accentuée*. ♦ **accentuable** s. (1845). *Syllable accentuable*. ♦ **accentuation** diş. (1521) Aksan koyma; aksanların tamamı : *L'accentuation du texte est défectueuse. Il l'avait retrouvée, cette accentuation passagère* (Aragon). ♦ **accntuel**, elle s. (1950'ye doğr.). *dilb.* Bütün rolü aksanla belirlenen : *Une opposition accentuelle. Une unité accentuelle*. ♦ **inaccentué**, e s. (1829). *Pronom inaccentué* (eşanl. ATONE).

2. ACCENT [aksɑ̃] er. (*accent* 1'den). *Mettre l'accent, faire porter l'accent sur quelque chose*, vurgulamak : *Il met l'accent sur la nécessité d'apporter une solution rapide à ce problème* (eşanl. INSISTER). *Son éducation catholique avait peu mis l'accent sur la charité* (Montherlant) [eşanl. SOULIGNER]. ♦ **accentuer** gçl. eyl. *Accentuer quelque chose*, daha güçlü, daha yoğun hale getirmek : *J'accentuais tout ce qui, en moi, leur faisait horreur* (Mauriac) [eşanl. ACCROÏTE, ACCUSER]. *D'un cerne noir il accentua les traits du visage qu'il était en train de preindre* (eşanl. SOULIGNER). ♦ **s'accentuer** döş. eyl. (kişi özne) Güçlenmek, yoğunlaşmak : *La crue de la Seine s'est accentuée ces dernières heures. Le froid s'accroît* (karşit. DIMINUER, S'ATTÉNUER). ♦ **accentué**, e s. Güçlü : *Il a des traits accentués*. ♦ **accentuation** diş. *L'accentuation de la hausse des prix entraîne des revendications de la part des salariés*.

ACCEPTER [akseptɛ] gçl. eyl. (Lat. *acceptare*, kabul etmek; 1300'e doğr.). [kişi özne.] **1.** *Accepter quelque chose*, sunulanı almaya razı olmak, önerilene kabul etmek : *Accepter les reproches bienveillants d'un ami* (eşanl. TOLÉRER). *Il accepte son sort avec résignation* (eşanl. SE RÉSIGNER À, SUPPORTER). *Tu acceptes tout sans rien vérifier* (eşanl. ACQUIESCE À). *Accepter les hommages* (eşanl. AGRÉER, karşit. REFUSER). *Il accepte ses responsabilités* (eşanl. PRENDRE). *Je veux qu'il soit mon amant puisque vous n'accepterez jamais qu'il soit mon mari* (Anouilh). – **2.** *Accepter quelqu'un*, kabul etmek : *On l'a accepté dans le cercle familial* (eşanl. ACCUEILLIR). – **3. mali.** Bir poliçeyi, bonoyu vadesinde ödemeyi kabul etmek. – **4.** *Accepter de* (ve mast.) bir şeyi yapmaya hazır olduğunu açıklamak : *Jean Azeredo acceptait d'écrire une lettre à Anne* (Mauriac) [eşanl. CONSENTIR À]. ♦ **acceptant**, e s. ve a. (1464). *huk.* Bir anlaşmaya onay vererek geçerli olmasını sağlayan kişi. ♦ **acceptable** s. **1.** Kabul edilebilir. *Cette offre est finalement très acceptable. Un travail acceptable* (eşanl. HONNÊTE, PASSABLE). – **2. dilb.** Bir söyleyişin onu doğal yapan birimler sayesinde bir anlam kazanması, iletililebilmesi ve anlatılan konunun anlaşılması. ♦ **acceptabilité** diş. *L'acceptabilité d'un énoncé*. ♦ **acceptation** diş. (Lat. *acceptatio*; 1200'e doğr.). **1.** *Les nouvelles propositions faites rendaient l'acceptation britannique peu probable* (eşanl. CONSENTEMENT; karşit. REFUS). *L'esprit quiet se repose dans l'acceptation d'une religion, d'un*

dogme (Gide). – **2. mali.** Bir anlaşmayı ödemek üzere verilen, geri alınmaz, bozulmaz taahhüt, söz. – **3. huk.** Kabul. Kendisine öneride bulunulan kişinin onayı : *Acceptation d'une donation, d'une succession*. ♦ **accepteur** s. ve er. **1. fiz.** Alıcı. *Véritablement* başka bir atomdan elektron alabilen atom. – **2. mali.** Muhatab. Bir poliçeyi kabul eden. (eşanl. TIRÉ). ♦ **inacceptable** s. (1779). Kabul edilemez : *Il a tenu en ma présence des propos inacceptables* (eşanl. INADMISSIBLE). *Une telle proposition est inacceptable* (eşanl. IRRECEVABLE). ♦ **inacceptation** diş. Kabul olmama. *En cas d'inacceptation, je m'adresserai ailleurs*. ♦ **inaccepté**, e s. Kabul edilmemiş : *Proposition inacceptée*.

ACCEPTION [akseptɔ̃] diş. (Lat. *acceptio*; 1200'e doğr., « kabul, onay »). **1.** (1600'e doğr.). *dilb.* Kabul edilmiş, yaygın kullanım. Dildeki bir sözcüğün kullanıldığı anlam : *Chaque terme a une ou plusieurs acceptions; ainsi, l'adjectif cher signifie « à prix élevé » « pahalı » (la vie est chère), ou « tendrement aimé » « sevgili » (sa chère épouse)*. – **2.** *Dans toute l'acceptation du mot, du terme, hiçbir kısıtlama getirmeden, bir sözcüğü tam anlamında kullanma* (genellikle kötül. terimlerinde) : *Ce sont des vues utopiques dans toute l'acceptation du terme* (eşanl. À LA LETTRE). – **3. huk.** *Sans acceptation de personne*, birinin çıkarını üstün tutmadan.

1. ACCÈS → ACCÉDER 1.

2. ACCÈS [akse] er. (*accès* 1'den, 1372). **1.** *Accès de fièvre*, ateş nöbeti. *Vücut ısısının düzenli ya da düzensiz aralıklarla ve çokça yükselmesi* (eşanl. ↓POUSSÉE); kriz. *Uzun süreli olmayan sıkıntılı durum* : *Le Sud-Est asiatique a connu ces derniers temps de violents accès de fièvre*. – **2.** *Accès de colère, de jalousie*, kızgınlık, kıskançlık nöbeti. *Kıskançlıktan ya da kızgınlıktan, içte hissedilen şiddetli, geçici duygu* : *Il était sujet à des accès de jalousie* (eşanl. BOUFÉE, CRISE). *Dans ses plus grands accès de joie, sa conversation restait monosyllabique* (Balzac). – **3. Par accès**, *Düzensiz, ara ara* : *Ses névralgies reviennent par accès. Il avait par accès des vellétés de résistance*.

1. ACCESSIBLE, ACCESSIBILITÉ → ACCÉDER 1.

2. ACCESSIBLE [aksɛsibl] s. (*accessible* 1'den). **1.** *Anlaşılır* : *L'exposé était difficilement accessible aux assistants* (eşanl. INTELLIGIBLE; karşit. INCOMPRÉHENSIBLE, OBS-CUR). – **2.** *Kolayca ulaşılabilir* : *C'est homme accessible; vous pouvez aller le trouver en toute confiance* (eşanl. ABORDABLE). *Il est peu accessible à la pitié* (eşanl. SENSIBLE). ♦ **inaccessible** s. (1500'e doğr.). *Rien ne lui paraît inaccessible* (eşanl. IMPOSSIBLE). *Ce sont des poèmes pratiquement inaccessible* (eşanl. INCOMPRÉHENSIBLE). *Il est inaccessible à la pitié* (eşanl. INSENSIBLE). *Il est tellement occupé qu'il reste inaccessible*. (eşanl. INABORDABLE).

ACCESSION → ACCÉDER 2.

ACCESSIT [aksɛsit] er. (yaklaşık anlamında Lat. sözcük; 1680). Okullarda, ödül almaya değer görülmemiş olmakla birlikte ödül almaya en çok yaklaşmış olduğu düşünülen öğrencilere verilen nişan.

1. ACCESSOIRE [aksɛswar] s. (Ortaç. Lat. *accessorius*, *accedere*'den, eklemek; 1296). İkincil, tâli, ferî, ek. Temel bir şeye eklenen, eşlik eden, onu tamamlayan : *Retrancher d'un développement les idées accessoires* (eşanl. SECONDAIRE; karşit. CAPITAL, ESSENTIEL). *Ces remarques ne présentent qu'un intérêt accessoire* (karşit. PRIMORDIAL). *Au prix de la chambre s'ajoutent quelques*

frais accessoires (eşanl. SUPPLÉMENTAIRE). *Cette solution n'est pas seulement la plus économique, elle présente l'avantage accessoire d'être la plus rapide* (eşanl. INCIDENT; karşıt. IMPORTANT). ♦ er. *Odette avait beau retrancher de sa confession tout l'essentiel, il restait dans l'accessoire quelque chose, que Swann n'avait jamais imaginé* (Proust). ♦ **accessoirement** s. (1326). *Des comparses trop accessoirement mêlés au drame de ma vie* (Mauriac). *Accessoirement, nous ferons appel à sa collaboration pour cet ouvrage* (= sonunda).

• KLAS. **accessoire** er. Zor, tehlikeli durum : *Et tout ce qu'elle a pu dans un tel accessoire, C'est de me renfermer dans une grande armoire* (Molière).

2. ACCESSOIRE [akseswar] er. (*accessoire* l'den). 1. Aksesuar. Bir makinanın temel parçası olmamakla birlikte işlemesine katkıda bulunan parça, alet : *Les accessoires d'un automobile sont la manivelle, le cric, etc.* – 2. *Accessoires de théâtre, du cinéma*, tiyatro gösterimi, film çekimi sırasında kullanılan nesnelere, mobilyalara. ♦ **accessoiriste** a. (1908) 1. Sahne ya da stüdyoları bu tür nesnelere süsleyen sanatçı. Aksesuarı. – 2. Araba aksesu satan kişi.

ACCIACCATURA [at'jakatyra] er. (İt. *acciaccare*, ezmek, kırmak, ufalamak). *müz.* Ana notayla neredeyse aynı anda vurulması gereken temel nota.

1. ACCIDENT [aksidõt] er. (Lat. *accidens*, meydana gelen; 1175, klas. anlamında). 1. (1480). Kaza. Maddî ya da bedensel hasara yol açan mutsuz, acı olay (sıklıkla bir tüml. ya da s. ile kullanılır.) : *Il apprit le dénouement brutal de la longue histoire de ses parents, tués dans un accident d'automobile* (Aragon). *On a annoncé à la radio un accident d'avion* (eşanl. ↑CATASTROPHE AÉRIENNE). *Les accidents du travail sont fréquents. L'opération chirurgicale a entraîné plusieurs accidents secondaires* (eşanl. COMPLICATION). – 2. Aksaklık. Aniden yaşanan ve bir şeyin, can sıkıcı bir şekilde, normal akışını bozan olay : *Les divers accidents de l'existence* (eşanl. LES HAUTES ET LES BAS, LES INCIDENTS, LES VICISSITUDES). *Je veux croire que ce n'était au fond qu'un accident...un enfantillage* (Anouilh). – 3. *fels.* İlinek. Bir şeyin, kendi özünü oluşturan tüm madde ve niteliklerden ayrı olarak sahip olduğu özellik. – 4. *müz.* Müzik notalarını değiştirtmeye yarayan işaret. (diyez, bemol, bekar). – 5. *Accident du travail*, iş kazası. Bir iş sırasında, bir dış etkenin ani ve sert hareketi sonucu, vücutta oluşan hasar, sarsıntı. || *Accident de parcours*, yol kazası. Sosyal ya da ekonomik bir olgunun normal gelişimini bozan beklenmedik olay. || *Par accident*, kazara : *Il se trouvait là par accident* (Camus). [eşanl. FORTUITEMENT, PAR OCCASION]. ♦ **accidenter** gçl. eyl. (1837) *Accidenter quelqu'un, quelque chose*, birine ya da bir şeye zarar vermek : *En frôlant de trop près la balustrade du pont, il accidenta l'aile de sa voiture.* ♦ **accidenté, e** s. ve a. (1662). 1. İnişli çıkışlı : *Descartes est l'un de ceux dont le destin posthume est des plus accidentés* (Valéry). [= iniş çıkışlarla dolu, hareketli]. – 2. (1909). Kazazede. Kaza geçiren kişi : *On pouvait voir sur le bas-côté de la route une voiture accidentée. Et puis quoi, il n'est pas mort, l'accidenté* (Donnay). *Verser une rente à des accidentés du travail.* ♦ **accidentel, elle** s. (Lat. *accidentalıs*; 1200'e doğr.). 1. Kaza nedeniyle : *on apprend la mort accidentelle d'une vedette de cinéma.* – 2. Şans eseri : *Ces études, qui d'abord était toute ma vie, ne paraissaient plus avoir un rapport accidentel et conventionnel avec moi* (Gide). *Son absence est acciden-*

telle, il est généralement à son bureau le lundi (eşanl. INHABITUEL, OCCASIONNEL). *J'ai été le témoin accidentel de leur querrelle* (eşanl. FORTUIT, IMPRÉVU). – 3. *fels.* İlineklerle ilgili, ilineksel : *Dans « le livre est rouge », « le livre » est la substance et « rouge » une propriété accidentelle.* ♦ **accidentellement** s. (1400'e doğr.). 1. Kazayla : *Il est mort accidentellement l'année dernière.* 2. Tesadüfen : *Rencontrer quelqu'un accidentellement* (eşanl. FORTUITEMENT).

• KLAS. **accident** er. 1. Şansa, tesadüfen gerçekleşen olay : *Il n'y a point d'accidents si malheureux dont les habiles gens ne tirent quelque avantage* (La Rochefoucauld). – 2. Trajik sonuç : *Mais tu n'en prévois par l'accident infaillible, Je tuerais ma maîtresse avec mon ennemi* (Corneille).

2. ACCIDENT [aksidõt] er. (*accident* l'den). *Accident (de terrain)*, Engebe. Yer, toprak, tarla, arsa eşitsizliği : *De nouveau ce fut la vaste campagne gelée, sans accident ni distraction aucune* (Fournier). ♦ **accidenté, e** s. (1610). Engeli : *Cette voiture peut aller même sur un terrain accidenté.*

ACCISES [aksiz] ç. dış. Belçika'da bazı ticaret kollarında özellikle alkol sektöründe dolaylı vergi.

ACCLAMER [aklame] gçl. eyl. (Lat. *acclamare*, *clamare*'den, çağırarak; 1510). 1. *Acclamer quelqu'un, quelque chose*, beğendiğini, takdir ettiğini gösterip çığlıklarla selamlamak : *La foule acclame le vainqueur à son entrée sur la piste du vélodrome* (eşanl. APPLAUDIR; karşıt. SIFFLER; özenli dil CONSPUER). *C'était ce même homme que cinq mille personnes acclamaient* (Beauvoir). [karşıt. HUER]. – 2. *Acclamer quelqu'un*, oybirliğiyle seçmek, atamak : *On acclama Charlemagne empereur d'Occident.* ♦ **acclamation** dış. (1504). 1 Kalabalık grup tarafından atılan mutluluk, coşku çığlıkları (çoğunlukla ç. kullanılır) : *Être salué par les acclamations des assistants* (eşanl. JAPLAUDISSEMENTS, BRAVOS; karşıt. HUÉES, SIFFLETS). *Le bruit des acclamations arrive jusqu'à nous* (eşanl. OVATION, VIVANT). – 2. *Voter, adopter par acclamation*, oybirliğiyle, tekrar oylama yapmadan : *L'affichage du discours fut voté par acclamation.* ♦ **acclamateur** er. (1500'ye doğr.).

ACCLIMATER [aklimate] gçl. eyl. (*climat*'dan; 1776). 1. *Acclimater un être vivant, un organisme*, iklimle alıştırmak; biyolojik yeni bir ortama bir canlının ayak uydurmasını sağlamak : *Acclimater des oiseaux exotiques. Dans les bas-fonds, il acclime l'olivier et le figuier* (Cendrars). – 2. *Acclimater quelqu'un, -i* ortama alıştırmak, o zamana kadar olan alışkanlıklarından farklı olan, yeni bir yaşam tarzına alışmasını, uyum sağlamasını sağlamak : *Il jugeait essentiel de ne rien dramatiser, d'acclimater peu à peu cette sauvagerie à force de cordialité et d'aisance* (Martin du Gard) [eşanl. ACCOUTUMER, HABITUER]. ♦ **s'acclimater** döş. eyl. (canlı ya da nesne özne) Ortama alışmak, uyum sağlamak. Farklı bir ortama ayak uydurmak : *Le petit paysan commençait à s'acclimater à la vie du lycée* (eşanl. S'ACCOUTUMER, SE FAIRE). *Cet usage s'est très vite acclimaté en France* (eşanl. S'ÉTABLİR, S'IMPLANTER) ♦ **acclimatable** s. (1845). Değişik bir iklimde yetiştirilebilir. ♦ **acclimatement** er. (1801). *biyol.* Aklimasyon. İklimle alışma, değişik bir iklime ya da ortama alışma. Canlıların bazı değişiklikler yüzünden alışık oldukları ortamdan farklı bir ortamda yaşamasını ve üremesini sağlayan olay : *L'acclimatement de ces fauves a été particulièrement*